บทความวิจัย

เรื่อง การศึกษานวนิยายแปลจีนเรื่อง “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน”

โดย

นางสาวภัทรวดี เสรีธวัช

รหัสนักศึกษา 05610885

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทความวิจัย การศึกษานวนิยายแปลจีนเรื่อง “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน”
ผู้เขียน นางสาวภัทรวดี เสรีธวัช
บทความวิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.อุบล เทศทอง
สาขาวิชา เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา 2564

บทคัดย่อ

บทความวิจัย “การศึกษานวนิยายแปลจีนเรื่อง สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของนวนิยายได้แก่ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก บทสนทนา กลวิธีการแต่ง และคุณค่าของนวนิยายแปลจีนเรื่อง “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน” โดยศึกษาจากทฤษฎีการวิเคราะห์วรรณคดีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมแปลจีน

ผลการศึกษาพบว่านวนิยายเรื่องนี้มีโครงเรื่องใหญ่คือ เรื่องราวความขัดแย้งระหว่างตัวละครเอกกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งก็คือเคราะห์กรรมที่สวรรค์กำหนด โครงเรื่องย่อยคือ เรื่องราวความรักของซานเซิงและเทพสงครามโม่ซี โดยผู้แต่งได้สร้างปมความขัดแย้ง 3 ประการคือ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเหนือธรรมชาติ และความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับตนเอง แก่นเรื่องกล่าวถึงแง่คิดเกี่ยวกับการเกิดใหม่และชะตากรรมที่ถูกกำหนดไว้แล้วของสรรพชีวิต และให้แง่คิดเรื่องการปล่อยวางและความไม่แน่นอนของชีวิต ตัวละครแบ่งออกเป็น 2 บทบาทคือ ตัวละครเอกและตัวละครประกอบ โดยตัวละครเอกเป็นตัวละครหลายลักษณะนิสัย ส่วนตัวละครประกอบมีทั้งหลายลักษณะนิสัยและน้อยลักษณะนิสัย ฉากในนวนิยายเรื่องนี้แบ่งได้เป็นสองฉากหลัก ๆ คือ ฉากในปรโลก และฉากในโลกมนุษย์ บทสนทนามีส่วนช่วยในการดำเนินเรื่องแทนการบรรยายของผู้แต่ง กลวิธีการเล่าเรื่องแบบกำหนดให้ตัวละครเอกเป็นผู้เล่าเรื่องด้วยมุมมองของตนเอง กลวิธีการดำเนินเรื่องแบบเล่าเรื่องตามลำดับปฏิทิน ผลการศึกษาคุณค่าที่ได้รับคือ คุณค่าด้านอารมณ์ คุณค่าด้านคติสอนใจ และคุณค่าด้านความเชื่อ

คำสำคัญ : องค์ประกอบนวนิยาย, วรรณกรรมแปลจีน, นวนิยายแปลจีน

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่อง การศึกษานวนิยายแปลจีนเรื่อง “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน” เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 450 112 การศึกษาเอกเทศ (Independent Study)

บทความวิจัยชิ้นนี้สามารถสำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับการกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร.อุบล เทศทอง อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบคุณครอบครัว และเพื่อน ๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ หากมีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าก็ขออภัยไว้ ณ ที่นี้

ภัทรวดี เสรีธวัช

สารบัญ

บทคัดย่อ ..... ก

กิตติกรรมประกาศ ..... ข

สารบัญ ..... ค

บทนำ 1

ความเป็นมาและความสำคัญ 1

วัตถุประสงค์ 2

ขอบเขตของการศึกษา 3

วิธีดำเนินการวิจัย 3

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 3

การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3

ผลการศึกษาองค์ประกอบของนวนิยาย สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน 16

โครงเรื่อง 16

แก่นเรื่อง 29

ตัวละคร 30

ฉาก 41

บทสนทนา 45

กลวิธีการแต่ง 47

คุณค่าของนวนิยายคุณค่าของนวนิยาย สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน 48

สรุปผลการศึกษา 54

บรรณานุกรม 56

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

การแปลวรรณกรรมจีนเป็นภาษาไทยเริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกในราวสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้แปลหนังสือพงศาวดารจีนเป็นภาษาไทย 2 เรื่อง คือ เรื่องไซฮั่นกับเรื่องสามก๊ก โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าหลานเธอ กรมพระราชวังหลัง ทรงอำนวยการแปลเรื่องไซฮั่น และให้เจ้าพระยาพระคลัง (หน) อำนวยการแปลเรื่องสามก๊ก (วินัย สุกใส, ม.ป.ป.: 212) พงศาวดารจีนที่แปลในสมัยรัชกาลที่ 1 ได้รับความนิยมมากโดยเฉพาะเรื่องสามก๊กทำให้เกิดการแปลพงศาวดารจีนต่อมาอีกหลายรัชกาล ซึ่งอาจจะเป็นพระประสงค์ของพระมหากษัตริย์ที่ต้องการให้เรื่องราวต่อเนื่องกัน พงศาวดารจีนที่แปลมาเป็นภาษาไทยมีจำนวน 34 เล่ม แปลในระหว่างรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 6 ยกเว้นในรัชกาลที่ 3 ไม่มีการแปลพงศาวดารจีนเลยทั้ง ๆ ที่ในขณะนั้นมีการติดต่อค้าขายกับจีนมากที่สุด ทั้งนี้สมเด็จฯกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นเพราะพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริว่า ในรัชกาลก่อนมาได้สร้างหนังสือเพื่อเป็นประโยชน์ในทางคดีโลกมาแล้ว หนังสือคดีธรรมยังบกพร่องอยู่ จึงทรงอุดหนุนการแปลพระไตรปิฎกจากภาษาบาลีมาเป็นไทยมากกว่า หนังสือแปลภาษาบาลีจึงมีมากในรัชกาลนี้ (รื่นฤทัย สัจจพันธุ์, 2550: 119)

ในปัจจุบันนวนิยายจีนเป็นที่นิยมอย่างมากในหมู่นักอ่านชาวไทยทั้งชายและหญิง เนื่องจากนวนิยายจีนมีจุดเด่นในเรื่องของเนื้อเรื่องที่หลากหลาย โดยเฉพาะนวนิยายจีนโบราณย้อนยุค เช่น แนวกำลังภายใน แนวเทพเซียน แนวอิงประวัติศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งผู้อ่านสามารถเลือกอ่านได้อย่างหลากหลาย อีกทั้งในปัจจุบันมีนวนิยายจีนหลายเรื่องที่ได้รับกระแสตอบรับที่ดีจากนักอ่านเป็นจำนวนมากจนได้รับการนำมาสร้างเป็นซีรีส์และภาพยนตร์เพื่อดึงดูดทั้งนักอ่านรายเก่าทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมถึงผู้คนทั่วไปที่ไม่ใช่นักอ่านนิยายแนวดังกล่าวให้หันมาสนใจและอยากหาฉบับนวนิยายมาอ่านมากยิ่งขึ้น จากที่กล่าวไปข้างต้นนี้จึงยิ่งทำให้นวนิยายจีนเป็นที่นิยมอย่างมากในไทยจนทำให้นักเขียนชาวไทยทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่หันมานิยมเขียนนวนิยายแนวรักจีนโบราณกันเป็นจำนวนมาก

สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน เป็นผลงานการประพันธ์ของ จิ่วลู่เฟยเซียง แปลเป็นภาษาไทยโดย คืนฝัน สำนักพิมพ์แจ่มใส ผลงานของ จิ่วลู่เฟยเซียง เป็นที่นิยมในหมู่นักอ่านชาวไทยที่ชื่นชอบนวนิยายจีนเป็นอย่างมาก กล่าวได้ว่าทุกคนที่ติดตามอ่านนวนิยายแปลจีนย่อมต้องเคยได้อ่านผลงานของนักเขียนท่านนี้ด้วยอย่างแน่นอน นวนิยายของ จิ่วลู่เฟยเซียง ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยแล้ว

หลายเรื่องด้วยกันยกตัวอย่างเช่น ปฐพีไร้พ่าย, ล่าหัวใจมังกร และ เจาเหยา...ใครว่าโลกนี้ไม่มีผี เป็นต้น นอกจากนี้นวนิยายเรื่อง เจาเหยา...ใครว่าโลกนี้ไม่มีผี ยังถูกนำไปสร้างเป็นละครอีกด้วย

นวนิยายแปลจีนเรื่อง “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน” เป็นนวนิยายรักแนวแฟนตาซีเทพเซียน เรื่องราวความรักสามชาติของซานเชิงจิตวิญญาณก้อนหินพันปีกับเทพสงครามโม่ซี เนื้อหามีความน่าสนใจในด้านการสอดแทรกแนวคิดความเชื่อเรื่องภพชาติ การกลับชาติมาเกิดใหม่ โชคชะตาที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ รวมถึงแนวคิดเรื่องการเผชิญด่านเคราะห์ ผู้เขียนเล่าเนื้อเรื่องเป็นเส้นตรงจากชาติหนึ่งไปอีกชาติหนึ่งทั้งหมดสามชาติโดยเนื้อเรื่องมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน เรื่องราวกล่าวถึงการเผชิญด่านเคราะห์ของเทพสงคราม “โม่ซี” ที่ต้องลงไปเกิดเป็นมนุษย์สามครั้งและเผชิญด่านเคราะห์สามเรื่อง ได้แก่ พลัดพรากจากสิ่งที่รัก ประสบสิ่งที่ชัง และไม่ได้ในสิ่งที่หวัง ในขณะเดียวกันเทพสงครามโม่ซีก็เป็นด่านเคราะห์รักของ “ซานเชิง” จิตวิญญาณก้อนหินด้วยเช่นกัน ซึ่งเรื่องราวในแต่ละชาตินั้น เนื้อหาอ่านแล้วจะได้ความรู้สึกเหมือนได้อ่านเรื่องสั้นสามเรื่องที่มีเนื้อหาแตกต่างกัน ทำให้ได้เห็นแง่มุมของตัวละครที่แตกต่างไปจากเดิมในแต่ละชาติ นอกจากนี้เรื่องราวในแต่ละชาติ ไม่เพียงเน้นไปที่ความรักและการฝ่าฟันอุปสรรคของพระเอกนางเอกเท่านั้น แต่ยังสอดแทรกแง่คิดจากพฤติกรรมของทุกตัวละครในเรื่องที่เกี่ยวของกับอารมณ์และศีลธรรม ตัวอย่างเช่น ความไม่ปล่อยวาง ความโลภ ความอิจฉาริษยา และความอคติ ที่นำไปสู่ความทุกข์และความสูญเสีย และให้แง่คิดถึงความไม่จีรังยั่งยืนของชีวิตมนุษย์ เวลาผ่านไปรวดเร็ว ตายไปแล้วเกิดใหม่ก็ไม่สามารถจำเรื่องราวในอดีตได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้ศึกษาพบว่านวนิยายแปลจีนเรื่อง “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน” มีเนื้อหาที่น่าสนใจและสอดแทรกแง่คิดสอนใจ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษานวนิยายแปลจีนเรื่องนี้อย่างละเอียดในด้านองค์ประกอบของวรรณกรรมทั้ง โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก บทสนทนา กลวิธีการแต่ง ตลอดจนแนวคิดและคุณค่าที่สะท้อนอยู่ในวรรณกรรมเรื่องนี้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของนวนิยายแปลจีนเรื่อง “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน” ได้แก่ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก บทสนทนา กลวิธีการแต่ง
2. เพื่อศึกษาคุณค่าของนวนิยายแปลจีนเรื่อง “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน

ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษานวนิยายแปลจีนเรื่อง “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน” ซึ่งเป็นผลงานการประพันธ์โดย จิ่วลู่เฟยเซียง แปลโดยคืนฝัน จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์แจ่มใส ตีพิมพ์ปีพ.ศ. 2560

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาทฤษฎีการวิเคราะห์วรรณคดีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมแปลจีน
2. ศึกษานวนิยายแปลจีนเรื่อง “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน” ซึ่งเป็นผลงานการประพันธ์โดยจิ่วลู่เฟยเซียง แปลโดยคืนฝัน จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์แจ่มใส
3. ศึกษาองค์ประกอบของวรรณกรรม ได้แก่ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก บทสนทนา กลวิธีการแต่ง และคุณค่าของนวนิยายแปลจีนเรื่อง “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน”
4. เรียบเรียงและนำเสนอเป็นบทความวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบของวรรณกรรมและกลวิธีการประพันธ์จากในนวนิยายแปลจีนเรื่อง “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน”
2. ทำให้เห็นถึงคุณค่าที่สะท้อนอยู่ในนวนิยายแปลจีนเรื่อง “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน”
3. เป็นแนวทางในการศึกษานวนิยายแปลจีนเรื่องอื่นต่อไป

การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่ใช้เป็นกรอบความคิดในการวิจัยได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวกับทฤษฎีวรรณคดีวิจารณ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายแปลจีน

1. เอกสารที่เกี่ยวกับทฤษฎีวรรณคดีวิจารณ์

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2543: 101-117) เขียนหนังสือเรื่อง “วรรณคดีวิจารณ์” ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์วรรณคดีและแนวทางการวิเคราะห์วรรณคดี โดยมีการอธิบายเกี่ยวกับการแบ่งในการวิเคราะห์ และประเมินคุณค่าของวรรณคดี เป็นส่วนต่างๆ ดังนี้

1.โครงเรื่อง (Plot) โครงเรื่องมีลักษณะใกล้เคียงกับเนื้อเรื่อง แต่สั้นและสังเขปกว่าเนื้อเรื่อง โครงเรื่องอาจบอกเราว่าตัวละคร คิดอย่างไร พูดอะไร แต่จะไม่บรรยาย หรือวิเคราะห์ตัวละครเหล่านั้นเหมือนในเนื้อเรื่อง แม้เหตุการณ์ก็กล่าวถึงเฉพาะเหตุการณ์สำคัญในเนื้อเรื่องเท่านั้น ในบาง

กรณีโครงเรื่องอาจมีแค่เฉพาะเหตุการณ์สำคัญ ๆ ก็ได้ ไม่จำเป็นต้องมีปัญหาหรือข้อขัดแย้งเสมอไป แต่โดยทั่วไปแล้ว โครงเรื่องที่ดี และผู้อ่านนิยมนั้น คือโครงเรื่องที่มีปัญหาหรือความขัดแย้ง (Conflict) ที่สำคัญเกิดขึ้นกับตัวเอกของเรื่อง เป็นปัญหาหรือความขัดแย้งที่มีความเข้มข้นรุนแรง มีอิทธิพลที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงหรือมีผลกระทบอย่างแรงต่อวิถีชีวิตของตัวเอกของเรื่อง ปัญหาหรือความขัดแย้งดังกล่าวอาจเป็นไปได้ 3 แบบคือ

1) ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างตัวเอกของเรื่องกับคู่กรณี คู่ต่อสู้หรือกับบุคคลอื่น เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากบุคคลที่อยู่คนละฝ่ายกัน

2) ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสิ่งต่อต้านบีบบังคับมนุษย์จากอำนาจภายนอก เช่น ภัยธรรมชาติ สภาพสังคม แม้แต่ “โชคชะตา” ที่กำหนดให้คนพ่ายแพ้ล้มเหลว มีความทุกข์ เดือดร้อน ลำบาก หรือประสบเคราะห์ร้ายต่างๆ

3) ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างตัวเอกของเรื่องกับตนเอง อาจเป็นความขัดแย้งด้านกายภาพ (เช่น ความพิการ) ด้านอารมณ์ ด้านศีลธรรม ซึ่งมนุษย์ต่อสู้กับตนเอง และจำต้องตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง บางครั้งก็ชนะใจตนเอง แต่บางครั้งก็พ่ายแพ้ไป

นอกจากนี้ยังอาจมีโครงเรื่องรองซ้อนอยู่ในโครงเรื่องใหญ่

โครงเรื่องรอง (Sub plot) มีขึ้นเพื่อแสดงความแตกต่างกันกับโครงเรื่องใหญ่ หรือคู่ขนานกันไป หรือเป็นเรื่องสนับสนุนโครงเรื่องใหญ่ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2. สารัตถะ (Theme) คือทัศนะที่ผู้แต่งแสดงให้เห็นถึงธรรมดาธรรมชาติอย่างใดอย่างหนึ่ง (หรือหลายอย่าง) ของมนุษย์ (ชีวทัศน์) หรือทัศนะที่ผู้แต่งมองดูความเป็นไปในโลกมนุษย์ (โลกทัศน์) แล้วนำมาแสดงให้ประจักษ์แก่ผู้อ่านโดยใช้เนื้อเรื่องในวรรณคดีเป็นเครื่องสื่อสาร สารัตถะจึงเป็นจุดมุ่งหมายอันเป็นแก่นกลางของเรื่องหรือเป็นความสำคัญในเรื่อง นักเขียนที่ดีย่อมแสดงโลกทัศน์หรือชีวทัศน์ของตนเองอย่างเด่นชัด ส่วนผู้อ่านรับทราบได้ว่าอะไรเป็นความคิดสำคัญของวรรณคดีเรื่องนี้ โดยสรุปแล้วสารัตถะของวรรณคดีคือวิสัยธรรมดาธรรมชาติของโลกและมนุษย์ที่ผู้แต่งมองเห็นและมุ่งหมายจะแสดงลักษณะนั้นออกมาให้ปรากฏแก่ผู้อ่าน สารัตถะของเรื่องจึงเป็นสาร (Message) ที่ผู้แต่งสื่อมายังผู้อ่าน แสดงให้เข้าใจว่าวิถีทางโลกแห่งเรานี้ หรือมนุษย์เรานี้เป็นเช่นนี้

3.ฉาก : เวลาและสถานที่ (Setting) มีความหมายกว้าง ในเรื่องอาจหมายถึงสถานที่และเวลาที่เรื่องนั้นๆเกิดขึ้น สถานที่และเวลา อาจหมายความว่าแค่เฉพาะห้องๆหนึ่ง หรือกว้างขวางทั้งประเทศหรือโลกก็ได้ บางกรณี ฉาก มีบทบาทเสมือนเป็นตัวละครด้วยตัวหนึ่งในโครงเรื่องหรือมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับพฤติกรรมของตัวละครในเรื่อง การประเมินคุณค่าเรื่องฉาก จะต้องคำนึงถึงความถูกต้องเกี่ยวกับเหตุการณ์และฉาก อันเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความประณีตในการแต่ง แม้นักเขียนหรือกวี ไม่ใช่นักประวัติศาสตร์ก็จริงแต่ความถูกต้องแม่นยำเรื่องฉากช่วยให้คุณภาพของเรื่องสมบูรณ์ ด้านกลวิธีของการใช้ฉากให้สอดคล้องกับการดำเนินเรื่องจะทำให้เนื้อเรื่องน่าสนใจขึ้น

4. ตัวละคร (Characters) คือ ผู้ที่มีบทบาทในเนื้อเรื่อง ตัวละครจะเป็นคนหรือเทียบเท่าคนก็ได้ ผู้วิจารณ์อาจพิจารณาเรื่องเกี่ยวกับลักษณะนิสัยได้ว่าเป็นตัวละครประเภทใด

1) น้อยลักษณะ (Flat character)

2) หลายลักษณะ (Round character)

โดยทั่วไปแล้วถือกันว่า การสร้างตัวละครหลายลักษณะนิสัยนั้นเป็นของทำได้ยากกว่าและอาศัยฝีมือหรือกลวิธีมากกว่า ส่วนตัวละครที่มีลักษณะน้อย อาจจะเป็นประโยชน์ในด้านการสร้างความขบขัน

5. บทสนทนา มีวัตถประสงค์สำคัญในการใช้บทสนทนาในการแต่ง คือ เพื่อช่วยดำเนินเรื่องแทนการบรรยายของผู้แต่ง โดยเฉพาะในบทละคร บทสนทนาคือการดำเนินเรื่องโดยตรง และเพื่อช่วยให้รู้จักตัวละครในเรื่อง ทั้งรูปร่างลักษณะหน้าตาและนิสัยใจคอ โดยผู้แต่งไม่ต้องแจงตรงๆ นอกจากนี้บทสนทนายังช่วยให้มีวิธีการไม่ซ้ำซาก คือเปลี่ยนเป็นบทสนทนาบ้าง เป็นการบรรยายบ้าง ช่วยสร้างความสมจริง คำพูดที่สมมติว่าเป็นถ้อยคำจริงๆ ของตัวละครทำให้รู้สึกใกล้ชิดกับความเป็นจริงมากกว่าคำบรรยายของผู้แต่ง และทำให้บทประพันธ์น่าอ่าน น่าสนใจ และมีชีวิตชีวาขึ้น โดยเฉพาะบทสนทนาที่คมคาย มีอารมณ์ขัน หรือพูดได้ถูกต้องตามฐานะของตัวละคร และสมกับบทบาทในตอนนั้นๆ

การพิจารณาเพื่อวิจารณ์วรรณคดีประเภทเรื่องเล่าเรื่องใดก็ตามผู้วิจารณ์ต้องพิจารณาบทสนทนา หรือบทพรรณนาอธิบายตัวละครเพื่อทราบว่าผู้แต่งนิยมวิธีการอย่างไร มากน้อยเพียงใด บทสนทนามีประโยชน์อย่างไรในเรื่อง และผู้แต่งสามารถเพียงใดในการสร้างบทสนทนาให้สอดคล้องกันกับฐานะและลักษณะนิสัยตัวละครในเรื่อง คำถามเหล่านี้เป็นแนวทางให้ประเมินคุณค่าได้อย่างมีเหตุผลและมีหลักเกณฑ์

6. กลวิธีการแต่ง มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้เรื่องมีคุณค่าในทางวรรณคดี เป็นความสามารถและฝีมือของผู้แต่ง มีแตกต่างกันไปแต่ละบุคคล กลวิธีที่ผู้แต่งนำมาใช้เท่าที่อาจจะพบในวรรณคดีทั่วไปมีตัวอย่างดังต่อไปนี้

6.1 กลวิธีเกี่ยวกับผู้เล่าเรื่อง ผู้แต่งอาจเลือกผู้เล่าเรื่องได้หลายแบบคือ

1) ผู้แต่งไม่แสดงว่าตัวละครตัวใดเป็นผู้เล่าบรรยายเรื่อง ผู้แต่งเป็นผู้ล่วงรู้หมดทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวกับตัวละคร วิธีนี้เป็นวิธีที่นักเขียนสมมติตนเองว่าเป็นผู้รู้แจ้งและผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องเอง

2) ผู้แต่งกำหนดให้ตัวละครตัวใดตัวหนึ่งในเรื่องเป็นผู้เล่าเรื่องของตนเอง เล่าเรื่องแสดงถึงเหตุการณ์หรือข้อขัดแย้งใดๆที่เกิดขึ้นกับตนเอง วิธีนี้ใช้ตัวละครเอกเล่าเรื่องตนเอง

3) ผู้แต่งกำหนดให้ตัวละครใดตัวหนึ่งในเรื่องเป็นผู้เล่า โดยสมมติว่าตัวละครตัวนั้นได้อยู่ในเหตุการณ์ หรือร่วมรู้เรื่องต่างๆเป็นอย่างดี

4) ผู้แต่งเลือกผู้เล่าเรื่องหลายแบบประสมกัน จะมีผู้เล่าเรื่องหลายคน และเป็นการสร้างความหลากหลายให้แก่การดำเนินเรื่อง

6.2 กลวิธีเกี่ยวกับการดำเนินเรื่อง รวมถึงฉาก ผู้แต่งอาจใช้วิธีการได้หลายแบบเช่น เล่าเรื่องตามลำดับปฏิทิน เล่าเรื่องย้อนต้น เล่าเหตุการณ์เกิดต่างสถานที่สลับกันไปมา

คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (2557: 65-67) เขียนหนังสือเรื่อง “การใช้ภาษาไทย” ได้กล่าวถึงการพิจารณาโครงเรื่องตามส่วนประกอบต่างๆ 6 ส่วน และยังกล่าวถึงการแบ่งประเภทของตัวละคร ดังนี้

1.การเปิดเรื่อง (the opening) คือการเริ่มต้นเรื่อง เป็นตอนที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความอยากรู้และสนใจติดตามเรื่องในตอนต่อไป จึงถือกันว่าเป็นตอนที่สำคัญมากตอนหนึ่ง วิธีที่นิยมใช้กันทั่วไปได้แก่วิธีการพรรณนาหรือบรรยายฉาก ตัวละคร หรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเปิดด้วยการใช้บทสนทนา หรือเปิดด้วยการใช้สุภาษิตคำคม คำพังเพย บทกวี หรือข้อความคมคายที่ชวนคิด ชวนให้สนสนเท่ห์ เป็นต้น

2. การผูกปม (complication) คือการสร้างความขัดแย้ง (conflict) ให้เกิดขึ้นกับตัวละครหรือเหตุการณ์ในเรื่องเพื่อทำให้เกิดการต่อสู้ (struggle) ระหว่างสองฝ่ายขึ้นไป ความขัดแย้งที่ทำให้เกิดการต่อสู้นั้นนับเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณาในส่วนของโครงเรื่องเพราะเป็นส่วนที่แสดงให้เห็นทิศทางของเรื่องทั้งหมดว่าเรื่องๆ นั้นจะมีจุดหมายไปยังที่ใด หรือเพื่อเสนอแนวคิดใด ความขัดแย้งที่มักใช้ในโครงเรื่องทั้งเรื่องสั้นและนวนิยายมีด้วยกัน 4 ประเภทคือ

2.1 ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ (man against man)

2.2 ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคม (man against society)

2.3 ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ (man against nature)

2.4 ความขัดแย้งภายในใจมนุษย์ (man against himself)

เมื่อผู้แต่งได้สร้างความขัดแย้งให้มีการต่อสู้ประเภทต่าง ๆ เกิดขึ้นดังข้างต้นแล้ว ก่อนที่เรื่องจะเปลี่ยนทิศทางใหม่ก็มักจะกำหนดให้มีอุปสรรค (obstacles) มาขัดขวางเพื่อมิให้เรื่องดำเนินไปอย่างราบรื่น อุปสรรคนี้จะเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกสนุก เพราะสนใจอยากจะรู้ว่าเรื่องราวจะเป็นอย่างไรต่อไป

3. การหน่วงเรื่อง (suspense) คือหลังจากที่ผู้แต่งได้สร้างปมปัญหา ซึ่งประกอบด้วย ข้อขัดแย้ง การต่อสู้และอุปสรรคให้เป็นหัวใจของโครงเรื่องได้แล้ว ผู้แต่งก็จะกำหนดให้เรื่องดำเนินต่อไปและให้เรื่องค่อยๆ ทวีความเข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อให้ผู้อ่านสนใจอยากรู้เรื่องราว ไปจนตลอดเรื่อง

4.จุดสุดยอด (climax) คือความขัดแย้งหรือปัญหาที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องนั้นได้ทวีความเข้มข้นจนถึงขีดสุดซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่จะดำเนินไปไม่ยาวนัก

5. การคลายปม (denouement) คือตอนที่คลี่คลายเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาทั้งหมดซึ่งผู้แต่งได้ผูกปมขัดแย้งไว้เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจเรื่องราวทั้งหมดก่อนปิดเรื่อง

6.การปิดเรื่อง (close หรือ conclusion) คือตอนจบของเรื่องที่มีวิธีการจบเรื่องได้หลากหลายรูปแบบ แต่ที่พบมากคือการจบแบบหักมุมหรือพลิกความคาดหมายของผู้อ่าน หรือจบแบบทิ้งท้ายหรือทิ้งปัญหาให้ผู้อ่านขบคิด หรือจบแบบสุขนาฏกรรม และจบแบบโศกนาฏกรรม

ตัวละคร (Character) คือบุคคลที่ผู้แต่งสมมุติขึ้นมาเพื่อให้กระทำพฤติกรรมในเรื่องคือมีบทบาทในเนื้อเรื่อง หรือเป็นผู้ทำให้เนื้อเรื่องเคลื่อนไหว ดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทาง ตัวละครในเรื่องเป็นได้ทั้งมนุษย์ สัตว์ และสิ่งของ

การแบ่งประเภทของตัวละคร

1.แบ่งตามบทบาทและความสำคัญของตัวละครในเรื่อง

1.1 ตัวละครเอก (major character) เป็นตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง หรือเป็นตัวละครที่เป็นศูนย์กลางของเรื่องทั้งหมด อาจมีทั้งตัวละครเอกฝ่ายชายและฝ่ายหญิง หรือมีฝ่ายเดียวก็ได้ เป็นตัวละครที่มีข้อขัดแย้ง อาจเป็นการขัดแย้งกับตัวละครอื่น ขัดแย้งภายในใจของตัวละครเอง ขัดแย้งกับระบบสังคม หรือขัดแย้งกับพลังธรรมชาติ

1.2 ตัวละครประกอบ (minor character) เป็นตัวละครที่อาจมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนตัวละครเอก หรือเป็นอุปสรรคขัดขวางต่อจุดมุ่งหมายของตัวละครเอก

2. แบ่งตามลักษณะนิสัยของตัวละครในเรื่อง

2.1 ตัวละครน้อยลักษณะ (flat character) คือตัวละครที่สร้างขึ้นจากความนึกคิดหรือคุณสมบัติประการเดียว ไม่ว่าจะมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้น จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยตัวละคร ตัวละครเหล่านี้ส่วนใหญ่จะมีภาพที่เป็นแบบฉบับตายตัว เช่น พระเอกสุภาพบุรุษ แม่เลี้ยงใจร้าย หรือตัวละครที่สร้างอารมณ์ขัน

2.2 ตัวละครหลายลักษณะ (round character) คือตัวละครที่ผู้แต่งสร้างให้มีลักษณะนิสัยหลายประการ อาจมีทั้งด้านดีและด้านไม่ดีปะปนกัน ตัวละครแบบนี้จะเหมือนคนในชีวิตจริงที่มีอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ตัวละครแบบนี้ผู้แต่งมักจะไม่แนะนำโดยตรงว่ามีลักษณะนิสัยอย่างไร ผู้อ่านต้องศึกษาจากส่วนประกอบอื่นๆ คือศึกษาจากคำพูด การกระทำ การปฏิบัติต่อตัวละครอื่นแล้วประมวลออกมาว่าตัวละครเป็นคนอย่างไร

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2542: 59-63) เขียนหนังสือเรื่อง “วรรณกรรมปัจจุบัน” ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์วิจารณ์ประเมินค่าของนวนิยายเรื่องสั้น ไว้ดังนี้

1.พิจารณาในแง่เนื้อเรื่อง

ลักษณะสำคัญในเนื้อหาของงานเขียนประเภทนวนิยายและเรื่องสั้นคือ ความสมจริง การพิจารณาในแง่ความสมจริง ต้องวิเคราะห์แยกแยะงานเขียนออกเป็นส่วนๆ ลักษณะของนวนิยายประกอบไปด้วยส่วนสำคัญหลายอย่าง เช่น โครงเรื่อง ตัวละคร แก่นเรื่อง และฉาก ซึ่งต้องวิเคราะห์ไปทีละส่วน

1.1 การวิเคราะห์โครงเรื่อง พิจารณาดูว่าผู้เขียนผู้เรื่องได้สมเหตุสมผลมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันหรือไม่ ผู้เขียนสะท้อนภาพสังคมร่วมสมัยได้ลึกซึ้ง กว้างขวาง สมจริงเพียงใด ผู้อ่านได้ประสบการณ์มากขึ้นจาการอ่าน หรือเกิดความรู้สึกร่วมไปกับผู้เขียนในด้านต่างๆ เช่นไรหรือไม่ อย่างนี้เป็นต้น

1.2 การวิเคราะห์ตัวละคร คือดูการสร้างตัวละครของผู้เขียน ว่าผู้เขียนให้ภูมิหลังของตัวละครอย่างไร เช่นกล่าวถึงชาติกำเนิด การอบรมเลี้ยงดู การศึกษาสิ่งแวดล้อม และการกระทำรวมทั้งการคิด การพูดของตัวละครนั้นสอดคล้องกับภูมิหลังที่ผู้เขียนวางไว้หรือเปล่า ผู้อ่านจัดลำดับความสำคัญของตัวละครได้ว่าใครเป็นตัวละครเอก ใครเป็นตัวละครรอง นอกจากนี้ยังต้องพิจารณากลไกชีวิตของตัวละครนั้นว่าเป็นอย่างไร ตัวละครที่มีชีวิตชีวามักจะมีพัฒนาการทางความรู้ ความคิดอารมณ์ไปตามประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมและการเวลา ฉะนั้นตัวละครเอกในนวนิยายควรจะเป็นตัวละครที่ไม่ตาย คือมีชีวิตชีวามีการเปลี่ยนแปลง ไม่หยุดอยู่กับที่ ส่วนตัวละครรองอาจจะไม่ต้องอยู่ในข่ายนี้นัก

1.3 การวิเคราะห์แก่นเรื่อง (สารัตถะ) หรือความตั้งใจของผู้แต่งประการใดประการหนึ่ง หรือหลายประการที่ต้องการถ่ายทอดมายังผู้อ่าน แก่นเรื่องเป็นจุดสำคัญของเรื่องเป็นส่วนหนึ่งของอะไรที่ผู้อ่านจะได้จากการอ่านนวนิยายเรื่องสั้นสักเรื่องหนึ่ง แก่นเรื่องมักเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิต การค้นหาแก่นเรื่องอาจจะทำได้ง่ายและยากพอกัน ที่ง่ายคือ ผู้แต่งอาจจะบอกผู้อ่านตรงๆ หรือปรากฏที่ชื่อเรื่อง แต่โดยมากผู้แต่งจะไม่บอกไว้ ผู้อ่านต้องค้นหาเองโดยถามตนเองว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของเรื่องที่เราอ่านคืออะไร ผู้แต่งต้องการให้เราทราบทัศนะของชีวิตในแง่ใด

1.4 การพิจารณาฉากของเรื่อง คือการพิจารณาดูความกลมกลืนของฉากกับเนื้อเรื่องฉากในนวนิยายและเรื่องสั้นหมายถึงสถานที่และเวลาอันเป็นตัวสร้างบรรยากาศของเรื่อง การบรรยายฉากอาจทำได้หลายวิธี เช่น ด้วยคำบรรยายของผู้แต่ง การใช้ภาษาถิ่นของตัวละคร หรือการกล่าวถึงประเพณีท้องถิ่น เพื่อให้ทราบว่าเรื่องนั้นเกิดขึ้นที่ใด ในสมัยใด หรืออาจจะใช้เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เป็นฉากของเรื่องฉากมีความเกี่ยวข้องกับบรรยากาศของเรื่อง และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตัวละครด้วยฉากในบางเรื่องอาจจะมีบทบาทเป็นประหนึ่งตัวละครในเรื่อง

การพิจารณาเนื้อเรื่อง ซึ่งพิจารณาส่วนประกอบต่างๆของนวนิยายในแง่ความสมจริงมีข้อที่ต้องระมัดระวังในการวินิจฉัยอยู่ 3 ประการคือ

1) เราควรตระหนักว่า “ความจริง” มีหลายโฉมหน้า ความจริงบางอย่างหรือบางมุมอาจไม่ตรงกับประสบการณ์ของผู้อ่านบางคนเลยก็ได้ การตัดสินตามเกณฑ์ของความสมจริงจึงต้องใคร่ครวญก่อนตัดสินใจว่างานเขียนชิ้นใดชิ้นหนึ่งว่า “ไม่สมจริง” เพราะนักเขียนหรือกวีบางคนอาจจะกล่าวถึงความจริงในแง่ที่กว้างและลึกด้วยทัศนะที่แปลกใหม่หรือบางคนอาจจะใฝ่ฝันถึงอุดมการณ์บางอย่างหรือการดำเนินชีวิตบางแบบซึ่งยังไม่เคยปรากฏแต่เราก็น่าจะนับว่าเป็นความจริงได้ เพราะเป็นความใฝ่ฝันหรือความปรารถนาของมนุษย์จริงๆดังนั้น “ความจริง” จึงอาจจะหมายถึงความจริงที่เป็นอยู่ ความจริงที่ควรจะเป็น ความจริงที่อยากให้เป็น และความจริงที่อาจจะเป็นไปได้ทั้งทั้งที่ไม่น่าจะเป็นไปได้

2) งานเขียนบางชิ้นอาจจะมีบางส่วนที่มีลักษณะเกินความจริงไปบ้างเช่น ตัวละครอาจดีเกินไป สวยเกินไป เก่งกาจเกินไป แต่ตัวละครเหล่านี้ได้รับการสร้างสรรค์ขึ้นมาอย่างจงใจให้มีลักษณะเช่นนั้น เราจะถือว่าเป็นความบกพร่องของงานเขียนชิ้นนั้นได้หรือไม่ หรือในนิยายปรัมปราบางเรื่องมีเรื่องเกี่ยวกับยักษ์ ปีศาจ เทวดา นางฟ้า และอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่างๆ ซึ่งจัดว่าเป็นผลงานทางด้านจินตนาการสร้างสรรค์ ถ้าเราจะวินิจฉัยว่าเป็นเรื่องเหลวไหลก็ดูจะไม่เป็นการยุติธรรมนัก

3) การเขียนบางชิ้นมีความสมจริงอย่างยิ่ง ทั้งเนื้อเรื่อง เรื่อง และลักษณะตัวละคร ฉาก สนทนา ฯลน แต่ความสมจริงจังเกินไปทำให้เรื่องดื่นๆ ง่ายๆ ไม่น่าสนใจ ถ้าจะวินิจฉัยคุณค่าว่าสมจริงก็อาจจะเป็นการยกย่องเกินควรไปก็ได้

2.พิจารณาในแง่ศิลปะการแต่ง

วรรณกรรมคือผลิตผลหรือการแสดงออกซึ่งอารมณ์สะเทือนใจ ความนึกคิด หรือทัศนะของผู้เขียน ฉะนั้นจึงต้องมีกลวิธีการเขียนเพื่อถ่ายทอดความคิดในการพิจารณาศิลปะการแต่งนั้น เราจึงควรพิจารณาดูว่าผู้เขียนเลือกใช้กลวิธีการเขียนได้อย่างมีศิลปะหรือไม่ มีหัวข้อให้เราพิจารณาเพื่อง่ายขึ้น คือการพิจารณาในด้าน

1) กลวิธีการดำเนินเรื่อง เช่น การดำเนินเรื่องตามลำดับเหตุการณ์ การใช้กลวิธีการย้อนเรื่องไปมา การใช้วิธีการเล่าด้วยจดหมาย การเลือกผู้เล่าเรื่อง ฯลฯ

2) แนวคิด เช่น แนวคิดสัจนิยม สัญลักษณ์นิยม ชาตินิยม หรือแบบเหมือนจริง (Surrealism) และทัศนะของผู้ประพันธ์

3) สำนวนภาษา

หลังจากพิจารณาเป็นส่วนๆดังนี้แล้ว มีคุณค่าที่น่าสนใจเพื่อประกอบการพิจารณาศิลปะการแต่งอีก 2 ประการคือ

ความคิดริเริ่ม เป็นเรื่องยากจะบอกได้เพราะนักเขียนมักจะรับอิทธิพลซึ่งกันและกัน ผู้อ่านต้องทำใจกว้างว่า ถ้างานชิ้นใดมีลักษณะเฉพาะตัวก็นับว่าเป็นความคิดริเริ่ม เพราะอาจจะมีนักเขียน

หลายคนแต่งเรื่องทำนองเดียวกัน หรือคล้ายกัน แต่มีความเป็นตัวของตัวเอง อารมณ์ ทัศนคติเป็นของตนเอง ฉะนั้น อาจจะไม่ใช่ของใหม่ถอดด้ามอาจเป็นของเก่ามาเล่าใหม่ด้วยลักษณะเฉพาะตัวก็ได้

มีเอกภาพ หมายถึงความกระชับรัดกุมของโครงเรื่องและการดำเนินเรื่อง การสร้างและกำหนดตัวละคร บทสนทนา ฉาก และรายละเอียดอื่น ๆ ต้องสัมพันธ์สอดคล้องกลมกลืนกัน

3.พิจารณาในแง่ของผลสะท้อนจากการอ่าน

การพิจารณาคุณค่าของนวนิยายในแง่นี้ เป็นส่วนที่ค่อนข้างจะเป็นความเห็นเฉพาะบุคคล เพราะเป็นเรื่องปฏิกิริยาของผู้อ่านที่มีต่อวรรณกรรมเรื่องนั้น ฉะนั้นจึงเป็นการยากที่จะขจัดความรู้สึกส่วนตัว อคติ หรือประสบการณ์ส่วนตนออกไปได้ เราอาจจะพิจารณาวรรณกรรมในแง่ผลสะท้อนของผู้อ่านด้วยใจเป็นกลางที่สุดได้ 2 ประการคือ

3.1 ความเพลิดเพลินทางอารมณ์ คือการพิจารณาว่าได้รับความบันเทิงจากการอ่านมากหรือน้อยเพียงใด เช่น มีอารมณ์คล้อยตามพฤติกรรมและอารมณ์ของผู้เขียน เช่นนี้คือการตัดสินหรือวินิจฉัยด้วย อารมณ์ อย่างแท้จริง ผู้อ่านต้องประเมินค่าเอาจากตนเองในระหว่างการอ่าน เมื่ออ่านจบแล้ว ผู้อ่านบางคนจะรู้สึกเพลิดเพลินเมื่ออ่านเรื่องที่เข้าใจได้ง่ายๆ แต่บางคนอาจจะพอใจดีความหมาย หรือคบปัญหาที่ผู้เขียนจงใจสร้างขึ้นอย่างซับซ้อนโดยเกิดอารมณ์สนุกและรู้สึกว่าเป็นงานที่ท้าทายชวนให้ติดตาม ทั้งนี้ทั้งนั้น ไม่มีเกณฑ์ตัดสินใดๆบ่งบอกได้ว่าความเห็นใครถูกหรือผิด

3.2 ความเพลิดเพลินทางปัญญา คือการพิจารณาว่าวรรณกรรมมีคุณค่าในด้านให้ประโยชน์แก่ผู้อ่าน นอกจากความเพลิดเพลิน เช่น สั่งสอน แสดงอุดมการณ์ซึ่งก่อให้เกิด คิดอ่าน หรือความเจริญงอกงามทางสติปัญญานอกเหนือไปจากจิตใจ อะไรก็ตามมีข้อพึงคิดว่า ถือเป็นกฎเกณฑ์ตายตัวเกินไป วรรณกรรมก็มีระดับ เช่นเดียวกับผู้ที่อ่านมีระดับ นวนิยายที่แสดงข้อคิดจึงต้องการผู้อ่านที่มีประสบการณ์และมีความคิดและ รัก จะอ่านในระดับพอสมควร นวนิยายบางเรื่องอาจจะให้ความเพลิดเพลินทางอารมณ์มากกว่าทางปัญญา หรือในทางกลับกันก็ได้ ข้อคิดบางอย่างอาจจะตื้นเขิน หรือลึกซึ้งเกินกว่าที่จะเข้าถึง อย่างไรก็ตาม วินิจฉัยคุณค่าของนวนิยายในด้านนี้เป็นสิ่งที่ควรกระทำ

สุพรรณี วราทร (2519: 3-7) เขียนหนังสือเรื่อง “ประวัติการประพันธ์นวนิยายไทย” ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของนวนิยายไว้ว่าสิ่งที่สำคัญของนวนิยายซึ่งต้องมีวิธีการเฉพาะในการแต่งมี 6 ประการ ได้แก่

1.โครงเรื่อง หมายถึงเค้าโครงของพฤติกรรมในนวนิยายซึ่งผู้ประพันธ์กำหนดขึ้น คำว่าพฤติกรรมในที่นี้หมายถึงเหตุการณ์ชุดหนึ่งหรือความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาในเรื่อง ซึ่งมีความผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและมีความสำคัญต่อเรื่อง เหตุการณ์เหล่านี้ดำเนินติดต่อกันตามลำดับตั้งแต่เริ่มเรื่องจนจบ

โครงเรื่องของนวนิยายมีสองชนิดคือ โครงเรื่องใหญ่ (Main plot) และโครงเรื่องย่อย (Sub plot) โครงเรื่องใหญ่คือแนวที่ผู้ประพันธ์ต้องการให้เรื่องดำเนินไป ต้องมีการผูกปมเรื่องให้ซับซ้อนและคลี่คลายเงื่อนปมเหล่านี้ในตอนจบ โครงเรื่องย่อยหมายถึงเรื่องที่แทรกอยู่ในโครงเรื่องใหญ่ มีความสำคัญน้อยกว่าแต่เป็นส่วนที่เพิ่มความสนุกสนานแก่เนื้อเรื่อง โครงเรื่องที่ดีต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญที่สุดสองประการคือ พฤติกรรม และความขัดแย้งที่มีความสำคัญรองลงมา ได้แก่ การดิ้นรนต่อสู้ และอุปสรรค

2.ตัวละคร หมายถึงผู้ประกอบพฤติกรรมตามเหตุการณ์ในเรื่องหรือเป็นผู้ที่ได้รับผลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามโครงเรื่องที่ผู้ประพันธ์กำหนดขึ้น ตัวละครที่ดีต้องมีชีวิต กล่าวคือ แสดงบทบาท พูด คิด ทำกิริยาและมีปฏิกิริยาเช่นเดียวกับบุคคลจริง ๆ ส่วนลักษณะและอุปนิสัยของตัวละครนั้นผู้ประพันธ์อาจนำมาจากบุคคลจริง ๆ หรือจากจินตนาการ แต่ต้องพรรณนาให้ผู้อ่านมองเห็นรูปร่างลักษณะและเข้าใจอุปนิสัยของตัวละครที่สร้างขึ้นอย่างชัดเจนและสมจริง

ตัวละครในนวนิยายมีสองประเภทคือ ตัวละครที่ไม่เปลี่ยนแปลง (Static character) และตัวละครที่เปลี่ยนแปลง (Changing character) ตัวละครที่ไม่เปลี่ยนแปลงหมายถึงตัวละครที่มีลักษณะเฉพาะประจำตัวโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลยไม่ว่าสภาพเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมจะเป็นอย่างไร มีลักษณะที่จำง่ายและเป็นแบบฉบับ เช่น เป็นคนดี หรือคนเลวอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่มีลักษณะผสมของสองแบบ จึงไม่เหมือนลักษณะของบุคคลที่มีชีวิจจริง เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า แฟลตคาร์แรคเตอร์ (Flat character) ส่วนตัวละครที่มีความเปลี่ยนแปลงหมายถึงตัวละครที่เปลี่ยนอุปนิสัยและพฤติกรรมไปตามเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมตามโครงเรื่อง ความเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ทำให้ตัวละครนั้นมีลักษณะคล้ายบุคคลที่มีชีวิตจริงมากกว่าตัวละครประเภทแรก เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ราวด์คาร์แรคเตอร์ (Round character) มักเป็นลักษณะของตัวละครสำคัญในเรื่อง

3.บทสนทนา คือการสนทนาโต้ตอบระหว่างตัวละครในนวนิยาย เป็นส่วนที่ทำให้นวนิยายมีลักษณะคล้ายความจริงมากที่สุด บทเจรจาที่ดีต้องง่ายและเหมาะสมกับบุคลิกลักษณะของตัวละคร บทเจรจาสั้น ๆ ย่อมเข้าใจง่ายและน่าอ่านกว่าบทเจรจายาวที่มักเป็นการสั่งสอนหรือจูงใจซึ่งทำให้น่าเบื่อ บทเจรจาระหว่างตัวละครสองตัวควรมีขนาดสั้นและยาวสลับกันและควรใช้การพรรณนาหรือการบรรยายคั่น

4.บรรยากาศ คือรายละเอียดในนวนิยายส่วนที่ก่อให้เกิดอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งและเป็นพลังให้เกิดพฤติกรรมตามโครงเรื่อง ส่วนใหญ่ใช้วิธีพรรณนา

การสร้างบรรยากาศในนวนิยายเกี่ยวข้องกับฉากและสภาพแห่งท้องถิ่น และภูมิหลังตามโครงเรื่องรวมกันเข้ากับความสัมพันธ์ทางอารมณ์ระหว่างสถานที่กับตัวละครซึ่งเป็นผู้ประกอบพฤติกรรมและผู้อ่าน สิ่งอื่นที่มีส่วนช่วยในการสร้างบรรยากาศได้แก่ลักษณะโครงเรื่อง ตัวละคร ทำนองแต่งสัญลักษณ์ที่ใช้ในเรื่อง และจังหวะคำพูดที่ผู้ประพันธ์ใช้

5.ทัศนคติของผู้ประพันธ์ หมายถึง ทัศนะโดยทั่วไปของผู้ประพันธ์และความคิดเห็นของเขาในเรื่องต่างๆ ที่แสดงออกในนวนิยายเรื่องนั้นๆ ผ่านตัวละคร

6. ทำนองแต่ง หมายถึง แบบแผนหรือลักษณะการแสดงความรู้สึกและความคิดของผู้ประพันธ์ในนวนิยายเรื่องหนึ่งๆ ซึ่งเป็นวิธีเฉพาะของนักประพันธ์แต่ละคน ทำนองแต่งที่ดีต้องมีความชัดเจน ง่าย เป็นธรรมชาติ ใช้ภาษาเหมาะสม เข้าใจง่าย สละสลวยและมีความหมายตรง

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายแปลจีน

รุ่งภัทรา สุจิวรกุล (2557) เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การศึกษานวนิยายแปลจีนเรื่อง ดอกไม้ไร้ราก” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาองค์ประกอบของวรรณกรรมและศึกษาคุณค่า ของนวนิยายแปล จีนเรื่อง ดอกไม้ไร้ราก ผลการศึกษาพบว่า นวนิยายเรื่องนี้สร้างโครงเรื่องได้อย่างน่าติดตามและมีเอกภาพ ทั้งในส่วนที่เป็นโครงเรื่องหลักและโครงเรื่องย่อย โดยในแต่ละโครงเรื่องจะปรากฏความขัดแย้งทำให้เนื้อเรื่องมีความน่าสนใจ สอดคล้องและสนับสนุนแก่นเรื่องเป็นอย่างดี แก่นเรื่องหลักของนวนิยายเรื่องนี้คือ การไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และอดทนต่อสู้โดยไม่รอโชคชะตา แก่นเรื่องย่อยในนวนิยายเรื่องนี้ส่วนใหญ่คือ บทบาทสตรีที่มีสถานภาพต่างกว่าชายในสังคมจีน และบทบาทคนเอเชียที่ถูกดูหมิ่นในสังคมอเมริกัน ตัวละครในนวนิยายแปลจีนเรื่อง ดอกไม้ไร้ราก นั้นมีทั้งตัวละครเอกและตัวละครประกอบ เป็นตัว ละครที่มีลักษณะทั้งแบบน้อยลักษณะและหลายลักษณะ ด้านกลวิธีการประพันธ์ พบว่าผู้ประพันธ์ทำให้เนื้อ เรื่องน่าสนใจด้วยกลวิธีการสร้างโครงเรื่อง กลวิธีการเล่าเรื่อง กลวิธีการลำดับเรื่องสลับไปมา ส่วนการประเมิน คุณค่าของนวนิยายแปลจีนเรื่อง ดอกไม้ไร้ราก พบว่ามีคุณค่าด้านเนื้อหา ด้านภาษา และด้านคติสอนใจ

นลินแพรวไหม ปรานวิวัฒนา (2559) เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การศึกษาวรรณกรรมแปลจีนเรื่อง ความรักใดจะไม่ปวดร้าว” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบด้านวรรณกรรมและศึกษาคุณค่าที่ได้รับจากวรรณกรรม ผลการศึกษาพบว่าการศึกษาด้านองค์ประกอบของวรรณกรรม โครงเรื่องไม่ซับซ้อน มีโครงเรื่องหลักคือความขัดแย้งของตัวละครกับสังคม ความขัดแย้งรองคือความขัดแย้งที่คอยสนับสนุนโครงเรื่อง ได้แก่ ความขัดแย้งภายในจิตใจตนเองของตัวละครหลัก และความขัดแย้งระหว่างหมิ่นมินและหยู่ตง การดำเนินเรื่อง เปิดเรื่องจากสิ่งใกล้ตัวที่ตัวละครคุ้นเคยที่สุดคือบ้านและละแวกบ้านของเธอ ดำเนินเรื่องไปตามปมปัญหาที่เกิดขึ้น การหน่วงเรื่องได้แก่ ช่วงเวลาที่แม่ของไหลไหลกระโดดตึก ช่วงเวลาที่หมิ่นมินเกือบจะตัดสินใจกระโดดตึกเพื่อฆ่าตัวตาย และช่วงเวลาที่เพื่อนสนิทของหมิ่นมินเข้ามาช่วยเหลือ และจุดสุดยอดเป็นเหตุการณ์ที่เข้มข้นที่สุดได้แก่ช่วงเวลาที่หมิ่นมินต้องลาออกจากงานเป็นครั้งที่ 2 เธอและหยู่ตงทะเลาะเบาะแว้งกันทำให้ต่างฝ่ายต่างสารภาพ

ความรู้สึกของตนออกมาในที่สุด การคลายปมและการปิดเรื่องคือ ท้ายที่สุดตัวละครได้ตระหนักรู้ความจริงที่ว่าความรักทุกรูปแบบย่อมมีความทุกข์เกิดขึ้นเสมอ ด้านตัวละคร มีตัวละครหลักเพียงหนึ่งตัวละคร คือ หมิ่นมิน เป็นตัวละครสำคัญที่คอยดำเนินเรื่อง การเล่าเรื่อง ทั้งหมดจะผ่านจากมุมมองความคิด และทัศนคติของเธอ ส่วนตัวละครที่เหลือนั้นเป็นเพียงตัวละครรองที่ช่วยสนับสนุนแก่นเรื่องและช่วยให้เรื่องสนุกสนานมากยิ่งขึ้น บทสนทนาในเรื่องสามารถแบ่งประเภทตามหน้าที่ของ บทสนทนาได้ 3 ประเภท ได้แก่ เพื่อสนับสนุนลักษณะของตัวละคร เพื่อสร้างปมความขัดแย้ง เพื่อสอดแทรกแง่คิดผ่านการตระหนักรู้ของตัวละคร ฉากและบรรยากาศที่สำคัญของเรื่องนี้คือในบริเวณบ้าน ที่พักอาศัยของหมิ่นมิน ด้านกลวิธีการใช้ภาษาพบว่า ปรากฏการใช้สำนวนโวหาร ได้แก่ พรรณนาโวหาร และบรรยายโวหาร โวหารที่โดดเด่นที่สุดคือการใช้พรรณนาโวหาร และภาพพจน์ ได้แก่ การอุปมา อุปลักษณ์ สัญลักษณ์ นามนัย และอติพจน์ ภาพพจน์ที่โดดเด่นที่สุดได้แก่ การใช้อุปมา ด้านคุณค่า สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นคือ ด้านภาพสะท้อนสังคมและการวิพากษ์สังคมจีน

ศศิธร คงสุขสวัสดิ์ (2560) เขียนบทความวิจัยเรื่อง “นวนิยายแปลจีนเรื่อง แม่ทัพอยู่บนข้าอยู่ล่าง : องค์ประกอบ กลวิธีและคุณค่า” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของนวนิยาย ได้แก่โครงเรื่อง ตัวละคร ฉาก และแก่นเรื่อง เพื่อศึกษากลวิธีการแต่ง เพื่อศึกษาคุณค่าที่ปรากฏในนวนิยายแปลจีนเรื่อง แม่ทัพอยู่บน ข้าอยู่ล่าง ผลการศึกษาพบว่า โครงเรื่องของนวนิยายแปลเรื่องนี้มีโครงเรื่องหลักและโครงเรื่องรอง โครงเรื่องหลักเป็นความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ซึ่งเป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละครเอก คือ เยี่ยเจาและซย่าอวี่จีน ส่วนโครงเรื่องรองมีความขัดแย้ง 2 ประเภท คือความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคม ซึ่งเป็นความขัดแย้งเรื่องความเป็นสตรีของเยี่ยเจากับธรรมเนียมชายเป็นใหญ่ของสังคมจีน และความขัดแย้งระหว่าง มนุษย์กับมนุษย์ซึ่งเป็นเรื่องราวการสู้รบของสองแคว้น ตัวละครในเรื่องทั้งหมดเป็นตัวละครหลายลักษณะและมีบทบาทสำคัญต่อเรื่องทุกตัว ฉากในเรื่องมีทั้งฉากที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมจีนสมัยโบราณ แก่นเรื่องมุ่งแสดงมุมมองความรักที่ไม่ได้รักกันตั้งแต่แรกพบแต่หากเปิดใจให้กันเรียนรู้ซึ่งกันและกันก็สามารถครองรักกันได้ ในด้านกลวิธีการดำเนินเรื่องนั้น เปิดเรื่องด้วยการบรรยายตัวละครเอกแล้วเรียงลำดับเหตุการณ์ตามปฏิทินและเล่าเหตุการณ์ ต่างสถานที่สลับกันไปมา จากนั้นปิดเรื่องด้วยความสมหวังของตัวละคร ส่วนกลวิธีการเล่าเรื่องใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้เล่าเรื่องเป็นผู้รู้แจ้งหรือมีมุมมองแบบสายตาพระเจ้า ส่วนคุณค่าของนวนิยายพบว่าให้คุณค่า 2 ด้าน ได้แก่ คุณค่าด้านความเพลิดเพลินทางอารมณ์และคุณค่าด้านความคิดซึ่งประกอบไปด้วย 2 แนวคิดคือ สะท้อนสังคมชายเป็นใหญ่ในสังคมจีนยุคโบราณและแนวคิดเรื่อง คุณธรรมความกตัญญู ซึ่งทั้งสองแนวคิดนี้ได้รับอิทธิพลมาจากขงจื่อซึ่งมีอิทธิพลต่อสังคมจีนตั้งแต่ อดีตจนถึงปัจจุบัน

ปวีณา เดชโหมด (2560) เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การศึกษานวนิยายแปลจีนเรื่องเต้าหู้ไซซี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของวรรณกรรม ได้แก่ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก บทสนทนา กลวิธีในการแต่งและการใช้ภาษาในนวนิยาย และเพื่อศึกษาแนวคิดที่สะท้อนในนวนิยายแปลจีนเรื่องเต้าหู้ไซซี ผลการศึกษาพบว่านวนิยายแปลจีนเรื่อง “เต้าหูไซซี ” มีการเปิดเรื่องด้วยเหตุการณ์ที่ตัว ละครเอกของเรื่องแต่งงานกันเพื่อผดุงศักดิ์ศรีของครอบครัว การดำเนินเรื่องมีการผูกปมสร้างความขัดแย้งทั้งหมด 2 ประการ ได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับตนเอง การปิดเรื่องจบแบบสุขนาฏกรรม แก่นเรื่อง คือ ความรักสามารถเปลี่ยนแปลงคนที่จิตใจแข็งกระด้างให้อ่อนโยนลงได้ ตัวละครแบ่งได้ 2 ประเภท คือ ตัวละครหลักและตัวละครรองส่วนใหญ่เป็นตัวละครน้อยลักษณะนิสัย ฉากในเรื่องเป็นฉากสมมติ บทสนทนาสามารถบอกเพศ อายุ ลักษณะนิสัยของตัวละครในเรื่องได้กลวิธีการแต่งเป็นแบบรู้แจ้ง ดำเนินเรื่องตามลำดับปฏิทิน ด้านการใช้โวหารและภาพพจน์มีโวหาร 3 ประเภท คือ บรรยายโวหาร อธิบายโวหารและพรรณนา โวหาร ภาพพจน์มี 6 ประเภท คือ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน อติพจน์ สัทพจน์ สัญลักษณ์ แนวคิดที่สะท้อนอยู่เรื่อง คือ แนวคิดเรื่องความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ แนวคิดเรื่องความไม่เท่า เทียมกันทางสังคม แนวคิดเรื่องบทบาทและหน้าที่ของผู้ชายและผู้หญิงแนวคิดเรื่องวัฒนธรรม

นิรัชชา ประทุมมา (2561) เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์นวนิยายแปลจีนเรื่อง พานพบอีกครายามบุปผาโปรยปราย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาองค์ประกอบของวรรณกรรมแปลจีน และศึกษาคุณค่าของวรรณกรรมแปลจีน ของวรรณกรรมแปลจีนเรื่อง “พานพบอีกครา ยามบุปผาโปรยปราย”ผลการศึกษาพบว่า นวนิยายเรื่องนี้มีโครงเรื่องเป็นเรื่องราวความรักของภูติดอกฉา ชื่อหงหนิงและเทพเซียนชื่อจิ่นซิ่ว โดยผู้แต่งได้สร้างปมความขัดแย้ง 2 ประการคือ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติ ใช้กลวิธีการดำเนินเรื่องแบบย้อนกลับไปกลับมา กลวิธีการเล่าเรื่องแบบรู้แจ้ง ตัวละครแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ ตัวละครหลักและตัวละครรอง ทั้งหมดเป็นตัวละครหลายลักษณะนิสัย แก่นเรื่องกล่าวถึงการมองชีวิตที่ไม่จีรังยั่งยืนของมนุษย์ผ่านตัวละครสองตัวที่มีมุมมองแตกต่างกัน บทสนทนามีส่วนช่วยในการดำเนินเรื่องและช่วยบอกลักษณะนิสัยของตัวละครได้ ฉากและบรรยากาศในเรื่องส่วนใหญ่เป็นฉากบนสวรรค์ และโลกมนุษย์ซึ่งสอดคล้องกับเหตุการณ์และอารมณ์ของตัวละครในเรื่องผลการศึกษาคุณค่าที่ได้รับ คือ คุณค่าด้านสังคม และคุณค่าด้านศาสนาและความเชื่อ

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษาทราบถึงแนวทางการศึกษาวรรณคดีหรือวรรณกรรมโดยพิจารณาจากโครงเรื่อง สารัตถะของเรื่อง ฉาก ตัวละคร บทสนทนา และกลวิธีการแต่ง ดังแนวคิดของกุหลาบ มัลลิกะมาส (2543) และสุพรรณี วราทร (2519) อีกทั้งคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (2557) ยังกล่าวว่าการพิจารณาโครงเรื่องสามารถพิจารณาได้ตามส่วนประกอบทั้งหกคือ การเปิดเรื่อง การผูกปม การหน่วงเรื่อง จุดสุดยอด การคลายปม และการปิดเรื่อง และสามารถพิจารณาตัวละครโดยแบ่งตามบทบาทและลักษณะนิสัยของตัวละครในเรื่อง นอกจากนี้ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2542) กล่าวว่าสามารถพิจารณาผลสะท้อนจากการอ่านร่วมด้วย โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ความเพลิดเพลินทางอารมณ์ และความเพลิดเพลินทางปัญญา

ส่วนการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายแปลจีนนั้นผู้ศึกษาพบว่า การศึกษาวรรณกรรมแปลจีนนั้นต้องพิจารณาองค์ประกอบของนวนิยายซึ่งประกอบด้วย โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก บทสนทนา กลวิธีการแต่ง และคุณค่าที่ปรากฏในเรื่อง ดังผลงานของ รุ่งภัทรา สุจิวรกุล (2557) ศศิธร คงสุขสวัสดิ์ (2560) และนิรัชชา ประทุมมา (2561) รวมถึงศึกษาด้านกลวิธีการใช้ภาษาในด้านโวหารและภาพพจน์ที่ปรากฏในเรื่อง ดังผลงานของ นลินแพรวไหม ปรานวิวัฒนา (2559) และปวีณา เดชโหมด (2560)

นวนิยายแปลจีนเรื่อง "สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน” เป็นนวนิยายแปลจีนที่มีเนื้อหาที่น่าสนใจ เมื่อผู้ศึกษาทบทวนวรรณกรรมแล้วพบว่ายังไม่มีผู้ใดศึกษาเรื่องนี้ ผู้ศึกษาจึงประสงค์จะศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของนวนิยายเรื่องนี้ เพื่อสร้างองค์ความรู้และขยายขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับนวนิยายแปลจีนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ผลการศึกษา
องค์ประกอบของนวนิยายแปลจีนเรื่อง “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน”

ผู้ศึกษาจะแสดงผลการศึกษาองค์ประกอบของนวนิยายแปลจีนเรื่อง “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน” ประกอบด้วย โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก บทสนทนา และกลวิธีการแต่งตามลำดับ

1.โครงเรื่อง

โครงเรื่อง หมายถึงเค้าโครงของพฤติกรรมในนวนิยายซึ่งผู้ประพันธ์กำหนดขึ้น คำว่าพฤติกรรมในที่นี้หมายถึงเหตุการณ์ชุดหนึ่งหรือความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาในเรื่อง มีความผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและมีความสำคัญต่อเรื่อง เหตุการณ์เหล่านี้ดำเนินติดต่อกันตามลำดับตั้งแต่เริ่มเรื่องจนจบ

โครงเรื่องของนวนิยายมีสองชนิดคือ โครงเรื่องใหญ่ (Main plot) และโครงเรื่องย่อย (Sub plot) โครงเรื่องใหญ่คือแนวที่ผู้ประพันธ์ต้องการให้เรื่องดำเนินไป ต้องมีการผูกปมเรื่องให้ซับซ้อนและคลี่คลายเงื่อนปมเหล่านี้ในตอนจบ โครงเรื่องย่อยหมายถึงเรื่องที่แทรกอยู่ในโครงเรื่องใหญ่ มีความสำคัญน้อยกว่าแต่เป็นส่วนที่เพิ่มความสนุกสนานแก่เนื้อเรื่อง โครงเรื่องที่ดีต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญที่สุดสองประการคือ พฤติกรรม และความขัดแย้งที่มีความสำคัญรองลงมา ได้แก่ การดิ้นรนต่อสู้ และอุปสรรค (สุพรรณี วราทร, 2519: 4)

นอกจากนี้กุหลาบ มัลลิกะมาส (2543: 101-102) ได้กล่าวว่าโครงเรื่องที่ดี และผู้อ่านนิยมนั้นคือโครงเรื่องที่มีปัญหาหรือความขัดแย้ง (Conflict) ที่สำคัญเกิดขึ้นกับตัวเอกของเรื่อง เป็นปัญหาหรือความขัดแย้งที่มีความเข้มข้นรุนแรง อิทธิพลที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงหรือมีผลกระทบอย่างแรงต่อวิถีชีวิตของตัวละครเอกของเรื่อง

ปัญหาหรือความขัดแย้งดังกล่าวอาจเป็นไปได้ 3 แบบคือ

1) ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างตัวเอกของเรื่องกับคู่กรณี คู่ต่อสู้ หรือกับบุคคลอื่น เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากบุคคลที่อยู่คนละฝ่ายกัน

2) ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสิ่งต่อต้านบีบบังคับมนุษย์จากอำนาจภายนอก เช่น ภัยธรรมชาติ สภาพสังคม แม้แต่ “โชคชะตา” ที่กำหนดให้คนพ่ายแพ้ล้มเหลว ความทุกข์ เดือดร้อน ลำบาก หรือประสบเคราะห์ร้ายต่างๆ

3) ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างตัวเอกของเรื่องกับตนเอง อาจเป็นความขัดแย้งด้านกายภาพ (เช่น ความพิการ) ด้านอารมณ์ ด้านศีลธรรม ซึ่งมนุษย์ต่อสู้กับตนเอง จำต้องตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง บางครั้งก็ชนะใจตนเอง แต่บางครั้งก็พ่ายแพ้ไป

นอกจากนี้ยังอาจมีโครงเรื่องรองซ้อนอยู่ในโครงเรื่องใหญ่ โครงเรื่องรอง (Sub plot) มีขึ้นเพื่อแสดงความแตกต่างกันกับโครงเรื่องใหญ่ หรือคู่ขนานกันไป ในบางครั้งก็มีขึ้นเพื่อสนับสนุนให้โครงเรื่องให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาโครงเรื่องของนวนิยายแปลจีน “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน”

จากการศึกษาโครงของนวนิยายเรื่องนี้พบว่ามีโครงเรื่องใหญ่และโครงเรื่องรองซึ่งมีความสัมพันธ์สอดคล้องและดำเนินคู่ขนานกันไป ดังนี้

โครงเรื่องใหญ่ ผู้เขียนได้สร้างเรื่องราวความขัดแย้งระหว่างตัวละครเอกกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งก็คือด่านเคราะห์กรรมที่สวรรค์กำหนด โดยเป็นเรื่องราวของซานเชิง ก้อนหินที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำลืมเลือนในปรโลกเป็นเวลาพันปีจนมีจิตวิญญาณและร่างกาย นางมีอารมณ์เฉยชา ไม่มีความรู้สึกตามอารมณ์ทั้งสี่ของมนุษย์ได้แก่ดีใจ เสียใจ โกรธ หรือมีความสุข วันหนึ่งมีวิญญาณนักพรตท่านหนึ่งทักว่านางจะประสบกับเคราะห์รัก ซึ่งซานเชิงไม่คิดว่าตนเองจะมีความรักได้ จนกระทั่งได้พบเทพสงครามโม่ซี ขณะที่เทพโม่ซีก็ต้องลงมายังปรโลก ข้ามสะพานอนิจจังไปเกิดเป็นมนุษย์เพื่อเผชิญด่านเคราะห์สามชาติจึงจะกลับสวรรค์ได้ ดังตัวอย่าง

> ข้าเป็นเพียงหินก้อนหนึ่งข้างแม่น้ำลืมเลือน ไร้เศร้าสุข ไร้ทุกข์ยินดี ข้าเฝ้าอยู่เงียบๆ ข้างแม่น้ำลืมเลือนมาพันปีจนมีจิตวิญญาณในที่สุด
>
> วิญญาณของสรรพชีวิตล้วนต้องผ่านเคราะห์กรรมเป็นธรรมดา ทว่าข้ากลับผ่านมาแล้วร้อยปีอย่างสงบมั่นคง จนกระทั่ง...เคราะห์รัก
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 9)

และตัวอย่างเนื้อความอีกตอนหนึ่งกล่าวว่า

> “ก้อนหินในปรโลกถึงกับมีจิตวิญญาณ เป็นเรื่องประหลาดหาได้ยากอย่างแท้จริง”
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 14)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าการที่ซานเชิงสามารถมีจิตวิญญาณและร่างกายแบบมนุษย์ รวมถึงการประสบกับเคราะห์รักไม่ใช่เหตุบังเอิญ แต่อาจเป็นโชคชะตากำหนดไว้ ดังที่ผู้เขียนแสดงให้เห็นในเนื้อเรื่องว่า หลังจากวิญญาณนักพรตทำนายชะตา นางก็พบกับโม่ซีแล้วเกิดความรู้สึกหวั่นไหว จึงขอตามไปเกี้ยวเทพโม่ซีที่โลกมนุษย์ตามด่านเคราะห์ทั้งสามชาติของเขา การที่ซานเชิงตามโม่ซีมาที่โลกมนุษย์ ทำให้ผู้อ่านได้พบกับความขัดแย้งระหว่างตัวละครเอกกับโชคชะตาตลอดทั้งสามชาติ คือ เคราะห์รักของซานเชิง และด่านเคราะห์กรรมของโม่ซี ได้แก่ พลัดพรากจากสิ่งที่รัก ประสบสิ่งที่ชังและไม่ได้ในสิ่งที่หวัง

ชาติแรก: เคราะห์กรรมคือพลัดพรากจากสิ่งที่รัก

เทพสงครามโม่ซี เกิดเป็นเด็กกำพร้าที่ใช้ชีวิตเพียงลำพัง ส่วนซานเซิงออกจากปรโลกมาพบโม่ซีตั้งแต่เขายังเป็นเด็กและเลี้ยงดูสนับสนุนโม่ซีให้ก้าวหน้ามีความรู้ความสามารถ ต่อมาเมื่อโม่ซีรับราชการเป็นขุนนาง ทั้งสองคนใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันในเมืองหลวง แต่ชีวิตไม่ราบรื่น เนื่องจากรูปลักษณ์ของซานเซิงไม่เคยเปลี่ยนไปไม่ว่าเวลาจะผ่านไปกี่ปี อีกทั้งนางยังมีพลังไอหยินเพราะเป็นจิตวิญญาณจากปรโลก ทำให้นางถูกเข้าใจผิดว่าเป็นปีศาจ ดังนั้นเพื่อไม่ให้ตนเองเป็นภาระหรือขัดขวางการผ่านด่านเคราะห์ของโม่ซี ซานเซิงจึงยอมถูกเผาทั้งเป็นเพื่อพิสูจน์ว่าไม่ได้เป็นปีศาจ ชีวิตที่เหลือของโม่ซีจึงต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยวเพราะพลัดพรากจากซานเซิง

ชาติที่สอง: เคราะห์กรรมคือประสบสิ่งที่ชัง

เทพสงครามโม่ซี เกิดเป็นผู้บำเพ็ญเซียนของสำนักเต๋าในยุคที่วิชาเต๋าเจริญรุ่งเรือง มีชื่อว่า “จ้งหวา” เขามีหน้าที่ในการปราบปีศาจ และเกลียดชังปีศาจอย่างมาก ส่วนซานเซิงเมื่อพบกับจ้งหวา นางก็ถูกเข้าใจผิดว่าเป็นปีศาจเพราะมีไอหยินทำให้ถูกเขาเกลียดชังไปด้วย แต่ภายหลังซานเซิงสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติแง่ลบของจ้งหวาที่มีต่อปีศาจได้ว่าปีศาจก็มีชีวิตจิตใจและไม่ได้เลวร้ายทั้งหมด

ชาติที่สาม: เคราะห์กรรมชาติสุดท้ายคือ ไม่ได้ในสิ่งที่หวัง

เทพสงครามโม่ซีเกิดมาเป็นใบ้ และพ่อก็ทิ้งเขาลงแม่น้ำตั้งแต่เป็นทารก ซานเซิงที่รีบตามมาที่โลกมนุษย์ช่วยเขาไว้ได้ทัน และเลี้ยงดูโม่ซีตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ภายหลังทั้งคู่บังเอิญพัวพันกับกลุ่มกบฏทำให้ต้องพลัดพรากจากกันตั้งแต่โม่ซียังเด็ก เวลานานนับสิบปีซานเซิงถูกขังอยู่ในคุกใต้ดินของวังหลวง เมื่อซานเซิงได้ออกจากคุกแล้วกลับไปพบโม่ซีอีกครั้ง นางพบว่าโม่ซีกำลังถูกกลุ่มกบฏหลอกใช้เพื่อแย่งชิงบัลลังก์ เมื่อโม่ซีตาย ซานเซิงที่คิดมาตลอดว่าตนเองไร้ความรู้สึกก็เกิดความโกรธจนถึงขีดสุด ทำลายตบะพันปีของตนเองเพื่อสังหารมนุษย์แก้แค้นให้กับโม่ซี โม่ซีในชาตินี้ตายไปก่อนจึงไม่ได้ในสิ่งที่ตนเองหวัง

จากโครงเรื่องที่กล่าวมาทั้งหมดแสดงให้เห็นถึงประเด็นความขัดแย้งของตัวละครเอกกับสิ่งเหนือธรรมชาติหรือโชคชะตา การประสบด่านเคราะห์ที่ทำให้ชีวิตของตัวละครเอกต้องเปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ในนวนิยายเรื่องนี้ยังมีโครงเรื่องรองที่ถ่ายทอดเรื่องราวควบคู่ไปกับโครงเรื่องใหญ่ตั้งแต่ต้นจนจบ ดังนี้

โครงเรื่องย่อย คือเรื่องราวความรักของซานเชิง จิตวิญญาณของก้อนหินพันปีในปรโลกที่เฉยชา ไม่มีความรู้สึกดีใจ เสียใจ ทุกข์ใจ หรือมีความสุข จนกระทั้งได้พบกับโม่ซีที่ลงมายังปรโลกเพื่อข้ามสะพานอนิจจังไปเกิดบนโลกมนุษย์และเผชิญด่านเคราะห์ เมื่อซานเชิงได้พบโม่ซีจึงเกิดความคิดอยากมีรักแรกพบเหมือนในนิทานของโลกมนุษย์ที่เคยอ่าน จึงขอติดตามไปเกี้ยวเทพโม่ซีที่โลกมนุษย์ตามด่านเคราะห์สามชาติของเขา โดยที่ไม่เข้าใจว่าความรักคืออะไรเพียงแต่อยากตามไปเท่านั้น

จนกระทั่งผ่านเรื่องราวทั้งสามชาติในโลกมนุษย์ ซานเชิงตระหนักถึงเคราะห์รักของตนเองคือการไปรักโม่ซี ทำให้จิตใจที่เฉยชาของนางเปลี่ยนแปลงไป เกิดความรู้สึกต่างๆ มากมาย ทั้งความดีใจ ความเสียใจ ความอาลัยอาวรณ์ และความโกรธอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน ในขณะเดียวกันโม่ซีก็เกิดความรักต่อซานเชิงเช่นเดียวกัน เมื่อทั้งคู่ตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองจึงเริ่มพัฒนาความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน และตัดสินใจอยู่ร่วมกันบนสวรรค์ในท้ายที่สุด

ผลการศึกษาโครงเรื่องของนวนิยายเรื่อง “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน” สรุปได้ว่านวนิยายเรื่องนี้ประกอบด้วยโครงเรื่องใหญ่ คือเรื่องราวการประสบด่านเคราะห์ของซานเชิงและเทพโม่ซี ซึ่งเป็นปมความขัดแย้งของตัวละครเอกกับสิ่งเหนือธรรมชาติหรือโชคชะตาที่ทำให้ชีวิตต้องเปลี่ยนแปลงไป ส่วนโครงเรื่องรองคือเรื่องราวความรักของซานเชิงและเทพโม่ซีที่ดำเนินควบคู่ไปกับโครงเรื่องใหญ่

1.1 การเปิดเรื่อง

คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (2557: 65) กล่าวว่า การเปิดเรื่อง (the opening) คือการเริ่มต้นเรื่อง เป็นตอนที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความอยากรู้และสนใจติดตามเรื่องในตอนต่อไป จึงถือกันว่าเป็นตอนที่สำคัญมากตอนหนึ่ง วิธีที่นิยมใช้กันทั่วไปได้แก่ วิธีการพรรณนาหรือบรรยายฉาก ตัวละคร หรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเปิดด้วยการใช้บทสนทนา หรือเปิดด้วยการใช้สุภาษิตคำคม คำพังเพย บทกวี หรือข้อความคมคายที่ชวนคิด ชวนให้สนเท่ห์ เป็นต้น

ผลการศึกษาการเปิดเรื่องของนวนิยายแปลจีน “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน”

จากการศึกษาโครงเรื่องของนวนิยายแปลจีนเรื่อง “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน” พบว่าผู้เขียนเปิดเรื่องโดยการให้ตัวละครเอกหรือซานเชิงบรรยายเล่าเรื่องราวและที่มาที่ไปของตนเอง ดังตัวอย่าง

ไม่รู้เริ่มตั้งแต่เมื่อไรที่ผู้ผ่านแม่น้ำลืมเลือนเรียกข้าว่าหินสามชาติซานเซิง หลังจากนั้นมีบางคนทอดทิ้งข้า บางคนจับจูงมือกันสลักบุพเพในชาติก่อนของพวกเขาลงบนตัวข้า บางคนคร่ำครวญโหยไห้เบื้องหน้าข้า

แต่ข้าเป็นเพียงก้อนหินก้อนหนึ่งข้างแม่น้ำลืมเลือน ไร้เศร้าสุข ไร้ทุกข์ยินดี ข้าเฝ้าอยู่เงียบๆ ข้างแม่น้ำลืมเลือนมาพันปีจนมีจิตวิญญาณในที่สุด

วิญญาณของสรรพชีวิตล้วนต้องผ่านด่านเคราะห์กรรมเป็นธรรมดา ทว่าข้ากลับผ่านมาแล้วร้อยปีอย่างสงบมั่นคง จนกระทั่ง...เคราะห์รัก

(สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 9-11)

จากตัวอย่างข้างต้นในนวนิยายพบว่าผู้เขียนเปิดเรื่องโดยการเล่าที่มาของตัวละครซานเซิงว่าเป็นจิตวิญญาณของก้อนหินตนหนึ่งที่ไร้ความรู้สึกทางใจ แต่กลับต้องประสบกับเคราะห์รัก จึงเป็นการเปิดเรื่องที่สร้างความสงสัยให้กับผู้อ่านว่าก้อนหินที่ถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต มีจิตวิญญาณได้อย่างไร และกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความอยากรู้ต่อไปว่าเคราะห์รักของซานเซิงจะเป็นอย่างไร

1.2 การผูกปม (Complication)

การผูกปม (complication) คือการสร้างความขัดแย้ง (conflict) ให้เกิดขึ้นกับตัวละครหรือเหตุการณ์ในเรื่องเพื่อทำให้เกิดการต่อสู้ (struggle) ระหว่างสองฝ่ายขึ้นไป ความขัดแย้งที่ทำให้เกิดการต่อสู้นั้นนับเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณาในส่วนของโครงเรื่องเพราะเป็นส่วนที่แสดงให้เห็นทิศทางของเรื่องทั้งหมดว่าเรื่องๆ นั้นจะมีจุดหมายไปยังที่ใด หรือเพื่อเสนอแนวคิดใด ปัญหาหรือความขัดแย้งดังกล่าวอาจเป็นไปได้ 3 แบบคือ ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างตัวเอกของเรื่องกับบุคคลอื่น ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อม เช่น ภัยธรรมชาติ สภาพสังคม หรือโชคชะตา และปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างตัวเอกของเรื่องกับตนเอง

เมื่อผู้แต่งได้สร้างความขัดแย้งให้มีการต่อสู้ประเภทต่างๆ เกิดขึ้นดังข้างต้นแล้ว ก่อนที่เรื่องจะเปลี่ยนทิศทางใหม่ก็มักจะกำหนดให้มีอุปสรรค (obstacles) มาขัดขวางเพื่อมิให้เรื่องดำเนินไปอย่างราบรื่น อุปสรรคนี้จะเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกสนุก เพราะสนใจอยากจะรู้ว่าเรื่องราวจะเป็นอย่างไรต่อไป (กุหลาบ มัลลิกะมาส, 2543: 102; คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2557: 65-66)

ผลการศึกษาการผูกปมนวนิยายแปลจีน “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน”

จากการศึกษานวนิยายเรื่องนี้พบว่ามีการผูกปมสร้างข้อขัดแย้งให้กับตัวละคร 3 ประเภท ได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเหนือธรรมชาติ และความขัดแย้งของมนุษย์กับตนเอง ดังนี้

ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ คือปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างตัวเอกของเรื่องกับคู่กรณี คู่ต่อสู้ หรือกับบุคคลอื่น เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากบุคคลที่อยู่คนละฝ่ายกัน (กุหลาบ มัลลิกะมาส, 2543: 102) โดยในนวนิยายเรื่องนี้ได้ปรากฏความขัดแย้งดังกล่าวขึ้นในหลายตอน ดังตัวอย่าง

ความขัดแย้งระหว่างซานเชิงและนักบวช

ชาติแรกซานเชิงพบกับนักบวชอาวุโสท่านหนึ่งที่วัดในโลกมนุษย์ เมื่อนักบวชรูปนี้เห็นซานเชิงก็ไล่ล่าเอาชีวิตนางทันที เพราะเห็นว่านางมีไอหยินบนร่างกายเข้มข้นมากเหมือนปีศาจร้ายที่ต้องรีบกำจัด ดังตัวอย่าง

> “ปีศาจ?” ข้าโบกมืออธิบาย “เจ้าเข้าใจผิดแล้ว ข้าไม่ใช่...”
>
> “เฮอะ ไอหยินบนร่างเจ้าข้าสัมผัสได้ตั้งแต่นอกสามลี้แล้ว อย่าคิดเล่นลิ้น!”
>
> ข้าดมซ้ายดมขวาไม่รู้สึกว่าไอหยินบนร่างตนเข้มข้นสักเท่าใด จริงๆ ไอหยินของปลาในแม่น้ำลืมเลือนยังเข้มข้นกว่าข้าเป็นร้อยเท่า
>
> พระรูปนั้นใช้มีดโกนมาทักทายข้าอีกครั้งโดยไม่ฟังข้าอธิบาย จิตสังหารพุ่งขึ้นในใจ ทว่าข้ากลับนึกคำกำชับเป็นพันเป็นหมื่นครั้งของท่านพญายมที่พูดกับข้าก่อนมายังโลกมนุษย์ได้ ไม่อาจทำร้ายคนได้อย่างเด็ดขาด ข้าเก็บมือหันหลังกลับแล้ววิ่งโกยแน่บทันที
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 21)

ความขัดแย้งระหว่างซานเชิงและอัครราชครูซย่าเฉิน

อัครราชครูซย่าเฉินเป็นผู้บำเพ็ญเพียรที่เกลียดชังปีศาจมาก เมื่อพบซานเชิงที่มีไอหยินเหมือนปีศาจ เขาจึงหาโอกาสกำจัดนางอยู่เสมอ เมื่อสบโอกาสที่ซานเชิงถูกผู้คนกล่าวหาว่าเป็นปีศาจ เขาจึงมีข้ออ้างให้จับกุมซานเชิงไปเผาเพื่อพิสูจน์ความเป็นปีศาจของนาง ดังตัวอย่าง

> ซย่าเฉินส่งเสียงเยาะ “ไอหยินเต็มร่าง หากไม่ใช่ปีศาจเจ้าลองว่ามาว่าเจ้าเป็นอะไร”
>
> หากข้าบอกว่าข้าเป็นจิตวิญญาณที่แปลงมาจากก้อนหินริมแม่น้ำลืมเลือน เกรงว่าเขาคงพูดว่าข้าเป็นผีร้ายอีก ข้าขบคิดครู่หนึ่งแล้วกล่าว “เจ้าแน่ใจได้อย่างไรว่าข้าเป็นปีศาจ”
>
> “ใช่หรือไม่ใช่ ทดสอบด้วยเพลิงกสิณของข้าก็รู้แล้ว”
>
> ข้าคิดแล้วพยักหน้าตกลง “ได้ แต่เจ้าต้องหาที่ที่มีคนมากหน่อย แล้วเผาข้าบนยกพื้นให้ชาวบ้านมองเห็นกันทั่ว สุดท้ายหากเผาสำเร็จ พิสูจน์ได้ว่าข้าไม่ใช่ปีศาจ เจ้าต้องใช้ฐานะอัครราชครูของเจ้าประกาศต่อใต้หล้าว่าเจ้าสังหารผิดคน”
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 130)

ความขัดแย้งระหว่างซานเชิงและโม่ซี

ซานเชิงเกิดความขัดแย้งกับโม่ซีในชาติที่สองเนื่องจากโม่ซีเป็นผู้บำเพ็ญเพียรของสำนักเต๋า มีหน้าที่ในการปราบปีศาจ และเกลียดชังปีศาจอย่างมาก เมื่อเขาพบซานเชิงที่มีไอหยินเหมือนปีศาจจึงตั้งใจจะกำจัดนางทันที ดังตัวอย่าง

> “แม้ไอหยินบนร่างข้าจะเข้มขน แต่ไม่ใช่ปีศาจแน่นอน ข้าคือจิตวิญญาณที่กลายร่างมาจากก้อนหิน ข้าชื่อซานเชิง”
>
> นักพรตหนวดขาวทั้งสามต่างมองกันไปมา เห็นได้ชัดว่าไม่ใครเข้าใจคำพูดของข้า
>
> โม่ซีมองมาอย่างเย็นชา “ไม่ใช่เผาพันธุ์เดียวกับข้า ย่อมต้องมีใจแตกต่าง ต้องกำจัด”
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 155)

ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเหนือธรรมชาติ เป็นสิ่งต่อต้านบีบบังคับมนุษย์จากอำนาจภายนอก เช่น ภัยธรรมชาติ สภาพสังคม แม้แต่ “โชคชะตา” ที่กำหนดให้คนพ่ายแพ้ ล้มเหลว ความทุกข์ เดือดร้อน ลำบาก หรือประสบเคราะห์ร้ายต่างๆ (กุหลาบ มัลลิกะมาส, 2543: 102)

โดยความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเหนือธรรมชาติที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน” เกี่ยวข้องกับสภาพสังคมในโลกมนุษย์ รวมถึงปัญหาของเทพเซียนและสรรพชีวิตต่าง ๆ ที่ต้องเผชิญด่านเคราะห์ของตนเองตามชะตาฟ้าลิขิต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ความขัดแย้งของซานเชิงกับความเชื่อและสภาพสังคมในโลกมนุษย์

เนื่องจากมนุษย์มีความเชื่อว่าสิ่งมีชีวิตใดก็ตามที่มีไอหยินคือปีศาจชั่วร้ายที่สมควรถูกกำจัด ทำให้ตัวตนของซานเชิงที่มีไอหยินจากปรโลกถูกมองว่าเป็นปีศาจไปด้วย และต้องเผชิญกับการถูกไล่ล่าตลอดระยะเวลาที่อยู่บนโลกมนุษย์ ตัวอย่างดังนี้

ชาติแรกเมื่อซานเชิงเผลอใช้พลังอิทธิฤทธิ์ให้ผู้คนเห็น ประกอบกับการที่นางมีไอหยินบนร่าง ทำให้นางถูกกล่าวหาว่าเป็นปีศาจ เพื่อเป็นการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ และปกป้องโม่ซีจากข่าวลือที่อาจทำให้เขาต้องเดือดร้อนไปด้วย นางจึงยอมถูกเผาต่อหน้าผู้คนจำนวนมาก กระทั่งนางถูกเผาจนมอดไหม้ ทุกคนจึงพบว่าซานเชิงไม่ใช่ปีศาจ เนื่องจากไม่มีลูกกลอนปราณหลงเหลือไว้หลังจากการถูกเผาเช่นเดียวกับที่ปีศาจบนโลกมนุษย์ควรมีตามความเชื่อของมนุษย์

ความขัดแย้งของโม่ซีและซานเซิงกับสิ่งเหนือธรรมชาติหรือโชคชะตา

เนื่องจากโม่ซีเป็นเทพสวรรค์ ที่ต้องประสบด่านเคราะห์ที่สวรรค์กำหนด เพื่อเลื่อนขั้น โม่ซีต้องเผชิญด่านเคราะห์ด้วยการเกิดเป็นมนุษย์สามชาติ คือ การพลัดพรากจากสิ่งที่รัก การประสบสิ่งที่ชัง และการไม่ได้ในสิ่งที่หวัง

ขณะเดียวกันซานเซิงที่เป็นจิตวิญญาณของก้อนหิน ซึ่งคิดว่าตนเองไร้ความรู้สึกก็ไม่สามารถรอดพ้นจากโชคชะตาที่สวรรค์กำหนดไว้ได้ เพราะนางยังต้องเผชิญกับเคราะห์รักคือเทพสงครามโม่ซี และเผชิญกับความรู้สึกมากมายที่ตนเองไม่เคยรู้สึกเช่น ความโกรธ ความเจ็บปวดใจ และความอาลัยอาวรณ์ เป็นต้น

ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับตนเอง เป็นปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างตัวเอกของเรื่องกับตนเอง อาจเป็นความขัดแย้งด้านกายภาพ (เช่น ความพิการ) ด้านอารมณ์ ด้านศีลธรรม ซึ่งมนุษย์ต่อสู้กับตนเอง จำต้องตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง บางครั้งก็ชนะใจตนเอง แต่บางครั้งก็พ่ายแพ้ (กุหลาบ มัลลิกะมาส, 2543: 102) ดังตัวอย่าง

ความขัดแย้งภายในจิตใจตนเองของซานเซิง

ก่อนมาที่โลกมนุษย์ซานเซิงได้รับการกำชับอยู่เสมอว่าไม่สามารถสังหารมนุษย์ได้ ซึ่งนางปฏิบัติตามมาโดยตลอด เมื่อมีการปะทะต่อสู้ นางจึงไม่เคยทำร้ายใครจนถึงขั้นเสียชีวิต แต่ชาติสุดท้ายเมื่อโม่ซีเสียชีวิตเพราะถูกทรยศ ซานเซิงไม่สามารถควบคุมความโกรธแค้นในใจ แหกกฎสวรรค์และสังหารผู้คนเป็นจำนวนมาก ดังตัวอย่าง

> ความกระหายเลือดอันเหี้ยมโหดพวยพุ่งในใจข้าทันที โม่ซีตายไปแล้ว ข้ากับพวกเขาไม่มีความเกี่ยวข้องกันอีก โลกมนุษย์นี้ไม่มีโม่ซีแล้วข้ายังมีอะไรให้อาวรณ์อีก ท่าพญายมไม่ให้ข้าฆ่าคน แต่คนพวกนี้รังแกผู้อื่นมากเกินไป ข้าจะให้พวกเขาตายทั้งหมดแล้วอย่างไร!
>
> มนุษย์พวกนี้โง่เขลาเบาปัญญา ฆ่าให้สิ้นถึงจะทำให้ฟ้าดินสงบขึ้น
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 433)

1.3 การหน่วงเรื่อง

คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (2557: 66) กล่าวว่า การหน่วงเรื่อง (suspense) คือหลังจากที่ผู้แต่งได้สร้างปมปัญหา ซึ่งประกอบด้วย ข้อขัดแย้ง การต่อสู้และอุปสรรคให้เป็นหัวใจของโครงเรื่องได้แล้ว ผู้แต่งก็จะกำหนดให้เรื่องดำเนินต่อไป และให้เรื่องค่อยๆ ทวีความเข้มข้นขึ้นเรื่อยๆ เพื่อให้ผู้อ่านสนใจอยากรู้เรื่องราวไปจนตลอดเรื่อง

ผลการศึกษาการหน่วงเรื่องของนวนิยายแปลจีน “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน”

จากการศึกษานวนิยายเรื่องนี้พบว่าการหน่วงเรื่องมี 3 เหตุการณ์ได้แก่ ช่วงเวลาที่ซานเซิงถูกเผาในข้อหาว่าเป็นปีศาจในชาติแรก ช่วงเวลาที่โม่ซีพลาดแทงกระบี่ใส่ซานเซิงในชาติที่สอง และช่วงเวลาที่โม่ซีเสียชีวิตจากการปกป้องซานเซิงในชาติที่สาม ซึ่งการหน่วงเรื่องทั้งสามช่วงดังกล่าวเป็นการหน่วงเรื่องที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกสะเทือนใจต่อเหตุการณ์ ส่งผลให้อยากเอาใจช่วยและติดตามเรื่องราวของตัวละครในชาติต่อๆ ไป ดังนี้

ช่วงเวลาที่ซานเซิงถูกเผาในข้อหาว่าเป็นปีศาจ

ชาติแรกซานเซิงและโม่ซีใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในเมืองหลวง ทั้งคู่ตกลงว่าจะแต่งงานกันหลังจากที่โม่ซีดำรงตำแหน่งมั่นคงในราชสำนัก แต่เรื่องราวก็ไม่เป็นไปตามที่หวัง เพราะบุตรสาวของแม่ทัพต้องการจะแต่งงานกับโม่ซี เมื่อนางรู้ว่าโม่ซีรักซานเซิง นางจึงนำทหารมาปิดล้อมซานเซิงที่บ้าน หวังจะทำร้ายซานเซิง ทำให้ซานเซิงต้องใช้พลังไอหยินปกป้องตนเอง หลังจากวันนั้นผู้คนกล่าวหาว่าซานเซิงเป็นปีศาจร้ายที่หลบซ่อนอยู่ในเมืองหลวง มีการวิพากษ์วิจารณ์ในหมู่ชาวเมืองมากขึ้น ราชสำนักจึงส่งอัครราชครูซย่าเฉินมาควบคุมตัวซานเซิงไปที่แท่นเผา ดังตัวอย่าง

> “นางนี่แหละ! นางเป็นปีศาจ! นางล่อลวงสติของผู้ช่วยเสนาบดี แล้วยังลงมืออำมหิตกับคุณหนูและแม่ทัพน้อยบ้านข้า จนถึงตอนนี้คุณหนูของข้ากับท่านแม่ทัพน้อยก็ยังไม่ฟื้น ท่านอัครราชครู ท่านจะต้องช่วยพวกเรากำจัดปีศาจตนนี้ จะได้ไม่เป็นเภทภัยในภายภาคหน้า”
>
> ดวงตาของซย่าเฉินเย็นเยียบ ถามข้าเสียงเย็น “มีอะไรจะอธิบายหรือไม่”
>
> ข้าถอนหายใจ “ข้าไม่ใช่ปีศาจจริงๆ”
>
> ไข่ไก่ฟองหนึ่งกระทบถูกชุดกระโปรงของข้า เด็กน้อยในชุดมีราคาทะลวงผ่านกลุ่มคนออกมา ยกมือขึ้นขว้างไข่ใส่ข้าอีกฟอง “เจ้ารังแกพี่สาวข้า! เจ้าเป็นคนชั่ว! เจ้าแย่งคนที่พี่สาวข้าชอบ! ทั้งที่พี่โม่ซีชอบพี่สาวข้า ล้วนเป็นเพราะเจ้า!”
>
> เห็นไข่สองฟองบนชุดกระโปรงของข้าก็อดขมวดคิ้วไม่ได้ แต่ที่กระทบใจข้ายิ่งกว่ากลับเป็นสองประโยคนั้นของเขา ข้าหัวเราะหยัน เพียงขยับปลายนิ้ว เด็กคนนั้นก็ถูกข้ายกลอยไว้กลางอากาศ “เจ้าหนู พี่สาวเจ้าชอบเขา แต่คนที่เขาชอบคือข้า”
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 132)

จากเหตุการณ์ดังกล่าวคือจุดหน่วงเรื่องที่ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพบรรยากาศความโหดร้ายของผู้คนในสังคมที่กระทำต่อซานเซิง นอกจากนี้หลังจากฉากที่ซานเซิงเสียชีวิต ผู้เขียนจึงเปิดเผยเนื้อเรื่องให้ผู้อ่านทราบว่าชาตินี้ซานเซิงเป็นด่านเคราะห์ “ไม่ได้ในสิ่งที่หวัง” ของโม่ซี ทำให้เรื่องราวในตอนต่อไปมีความน่าสนใจยิ่งขึ้นว่าซานเซิงจะมีความเกี่ยวพันอย่างไรต่อด่านเคราะห์ในชาติต่อไปของโม่ซี

ช่วงเวลาที่โม่ซีหรือจ้งหวาพลาดแทงกระบี่ใส่ซานเซิงในชาติที่สอง

การหน่วงเรื่องเริ่มต้นอีกครั้งในชาติที่สองจากเหตุการณ์ที่สำนักเต๋าหลิวโปถูกปีศาจบุกโจมตี ซานเซิงต่อสู้กับปีศาจงูเพื่อช่วยเด็กผู้ชายคนหนึ่งของสำนัก ระหว่างการต่อสู้อย่างชุลมุน จ้งหวาพลาดแทงกระบี่ใส่ซานเซิง ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้ซานเซิงเสียชีวิตในชาตินี้ ดังตัวอย่าง

> ความเจ็บปวดตรงช่องท้องส่งเข้ามาแล้ว ข้าเข่าอ่อนล้มนั่งลงกับพื้น
>
> จ้งหวาราวกับถูกข้าดึงลงมา คุกเข่าข้างหนึ่งลงกับพื้นด้วย
>
> มือของข้าปล่อยปีศาจงูเหลืองที่ตายไปแล้วตัวนั้นอย่างไร้แรง ปล่อยให้มันตกลงบนพื้นเหมือนเชือกเส้นหนึ่ง จ้งหวามองมันคราหนึ่งจากนั้นก็เงยหน้ามองข้า มุมปากสั่นน้อยๆ โดยไม่รู้สาเหตุ
>
> ภายในห้องเงียบสนิท มีเพียงเสียงฉางอันพลิกตัวสำลัก ไม่นานเท่าไรก็สลบไป
>
> “ข้าไม่ได้ทำร้ายฉางอัน” ข้าเอ่ยอธิบายเสียงแหบด้วยกลัวเขาเข้าใจผิด “เขาหน้าตาเหมือนกับท่านในสมัยก่อนถึงเพียงนั้น ข้าทำใจไม่ได้” พูดพลางร่างข้าก็ลื่นไปอีกด้าน ในคอมีรสหวานคาว “ข้าไม่ใช่ปีศาจชั่วช้าจริงๆ ท่านอย่าได้เกลียดข้าเพียงนี้...”
>
> “เหตุใดจึงเป็นเจ้า...” เขาคว้าไหล่ข้าไว้อย่างสั่นเทา จับชุดสีเหลืองของปีศาจงู “เหตุใดจึงเป็นเจ้า..”
>
> ข้าพลันกระจ่างแจ้ง ในใจนึกยินดีอยู่เล็กน้อย ที่แท้เขาเพียงแค่สังหารผิดคนเท่านั้น...
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน : 303-304)

จากเหตุการณ์ข้างต้น ซานเซิงพยายามอธิบายว่าตนเองไม่ใช่ปีศาจที่ทำร้ายเด็กน้อยคนนั้น เนื่องจากชาตินี้โม่ซีเป็นผู้บำเพ็ญเพียรที่มีความเกลียดชังต่อปีศาจอย่างมาก ตัวตนของซานเซิงที่มีไอหยินเปรียบเสมือนปีศาจจึงถูกจ้งหวามองในแง่ร้ายอยู่เสมอ ถึงแม้จ้งหวาจะไม่ได้ตั้งใจทำร้ายซานเซิงในครั้งนี้ แต่เหตุการณ์ดังกล่าวได้สร้างความสงสัยให้กับผู้อ่านว่าการตายของซานเซิงจะกลายเป็นด่านเคราะห์ “ประสบสิ่งที่ชัง” ของโม่ซีหรือไม่

ช่วงเวลาที่โม่ซีเสียชีวิตจากการปกป้องซานเซิงในชาติที่สาม

การหน่วงนี้เป็นเหตุการณ์ที่กลุ่มศัตรูปิดล้อมซานเซิงและโม่ซีเพื่อหวังจะสังหารพวกเขา ระหว่างที่ซานเซิงพยายามใช้พลังป้องกันการโจมตีของศัตรู กลับพลาดได้รับแรงระเบิด โม่ซีปกป้องซานเซิงจนได้รับบาดเจ็บหนักและเสียชีวิต เมื่อโม่ซีตาย ซานเซิงจึงตระหนักได้ว่าการสูญเสียโม่ซีทำให้นางเจ็บปวดใจมาก ดังตัวอย่าง

> โม่ซีตายแล้ว
>
> เขาข้ามผ่านด่าเคราะห์แล้ว บัลลังก์ไม่ใช่สิ่งที่เขาเฝ้าหาแต่ไม่อาจได้รับอีก สุดท้ายเขายังวางลงได้...วางลงได้เพื่อข้า...
>
> มือสั่นเทาเปื้อนเลือดของข้ากอดเขาเข้ามาในอก ข้ารู้ดี ข้ารู้ว่า เข้าแค่ผ่านด่านเคราะห์เข้าแค่ไปยังที่ที่ข้าไม่คุ้นเคยไปมากกว่านี้ แต่ข้ายังคงไม่อาจควบคุมความโศกเศร้าที่ล้นทะลักออกมาจากหัวใจ ทำให้ข้าจมดิ่ง คราวเคราะห์ของเขาสิ้นสุดลงแล้ว สัมพันธ์หนึ่งเดียวของข้ากับเขาไม่มีแล้วเช่นกัน ไม่อาจปกป้องได้อีก และไม่มีชาติหน้า ที่เขาพูดว่าจะปกป้องข้า แต่งข้า อยู่กับข้า ล้วนไม่อาจมีวันเป็นจริงได้อีกแล้ว
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 432)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าการหน่วงเรื่องในชาติที่สามเป็นการหน่วงเรื่องที่ทวีความเข้มข้นให้กับเรื่องราวมากที่สุด เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ผู้อ่านจะได้เห็นซานเซิงเปิดเผยอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ของตนเองออกมาทั้งความเศร้าโศก ความอาลัยอาวรณ์ และความรู้สึกสูญเสีย

นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความรักที่นางมีต่อโม่ซี และความเหงาใจอย่างเห็นได้ชัด ทำให้ผู้อ่านตระหนักได้อย่างชัดเจนว่าจิตวิญญาณก้อนหินพันปีอย่างซานเซิงมีอารมณ์ความรู้สึกเหมือนสิ่งมีชีวิตจริงๆ แล้วจากเคราะห์รักที่นางกำลังเผชิญอยู่ ดังตัวอย่าง

> มองดูดอกเหมยที่ร่วงลงมาจากสาบเสื้อของเขา ข้าก็อดยิ้มบางๆ ไม่ได้ โม่ซีไม่คิดว่าข้าจะมา ดังนั้นดอกเหมยแดงนี้คือความคิดถึงที่เขาสอดไว้ในตัวเป็นพิเศษ หัวใจข้าตื้นตันอบอุ่นทว่าหลังจากความอบอุ่นในหัวใจกลับพรั่งพรูไปด้วยความเหงาที่ปกปิดอย่างไรก็ไม่อยู่
>
> “โม่ซี เจ้ารู้หรือไม่ว่าข้าชอบดอกเหมยเพราะเหตุใด” ข้าเอ่ยเสียงเบา “นั่นเป็นกลิ่นหอมแรกที่ข้าได้กลิ่นตอนที่บุพเพของเราเริ่มต้นขึ้น ข้าชอบมันเพียงเพราะได้พบเจ้า”
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 432)

> ยามนี้ข้าเพิ่งเข้าใจว่าเหตุใดทุกครั้งที่โม่ซีกลับเข้าสู่สังสารวัฏในปรโลกล้วนเดือดดาลเช่นนั้น ที่เขาโกรธก็เพียงเพราะข้าไม่รู้จักรถนอมตนเอง ทำให้เขาเจ็บปวดถึงเพียงนั้น
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 432-433)

1.4 จุดสุดยอด

คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (2557: 66) กล่าวว่า จุดสุดยอด (climax) คือความขัดแย้งหรือปัญหาที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องนั้นได้ทวีความเข้มข้นจนถึงขีดสุดซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่จะดำเนินไปไม่ยาวนัก

ผลการศึกษาจุดสุดยอดของนวนิยายแปลจีน “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน”

จากเหตุการณ์หลังจากโม่ซีเสียชีวิตเพราะปกป้องซานเซิงในชาติที่สาม ซึ่งเป็นด่านเคราะห์สุดท้ายที่มีความเข้มข้นมากที่สุด ในเหตุการณ์นี้แม้ซานเซิงจะรู้ว่าเรื่องราวทั้งหมดเป็นเพียงด่านเคราะห์ด่านหนึ่งของโม่ซี แต่นางไม่สามารถหยุดความโกรธแค้นต่อมนุษย์ที่ทำร้ายโม่ซีได้ อีกทั้งชาตินี้ยังเป็นชาติสุดท้ายที่นางจะสามารถใช้ชีวิตร่วมกับโม่ซีในโลกมนุษย์ ทำให้นางควบคุมความโกรธและความโศกเศร้าไว้ไม่ไหว ตัดสินใจละเมิดกฎของสวรรค์สังหารมนุษย์หลายหมื่นชีวิตอย่างไร้ความปราณี ดังตัวอย่าง

> มนุษย์พวกนี้โง่เขลาเบาปัญญา ฆ่าให้สิ้นถึงจะทำให้ฟ้าดินสงบขึ้น
>
> ข้าเงยหน้าขึ้นมองไป๋ฉีที่อยู่บนกำแพง ส่งเสียงหัวเราะกังวานที่รวมไอหยินพันปีจากแม่น้ำลืมเลือนเข้าไปด้วย เสียงแหลมรันทดราวกับผีร้ายร่ำไห้ มนุษย์จะรับไหวได้อย่างไร เพียงชั่วขณะเสียงร้องโหยหวนก็ดังไม่หยุดอยู่ข้างหู
>
> ข้าฟังแล้วรู้สึกแต่เพียงสบายใจหาใดเปรียบ จึงหัวเราะอย่างเบิกบานยิ่งขึ้น
>
> ทหารนับสิบหมื่นล้วนถูกเสียงนี้สั่นสะเทือนจนเลือดออกเจ็ดทวาร ข้าไม่สนใจไม่ใส่ใจคิดแต่จะสังหารครั้งใหญ่ทำให้นอกวังหลวงนี้มีแต่เลือดไหนเป็นแม่น้ำ แปดเปื้อนปราณยิ่งใหญ่ของวังหลวง (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 433)

1.5 การคลายปม

คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (2557: 66) กล่าวว่า การคลายปม (denouement) คือตอนที่คลี่คลายเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาทั้งหมดซึ่งผู้แต่งได้ผูกปมขัดแย้งไว้เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจเรื่องราวทั้งหมดก่อนปิดเรื่อง

ผลการศึกษาการคลายปมของนวนิยายแปลจีน “สามชาติผูกพันธ์ แม่น้ำลืมเลือน”

จากการศึกษาพบว่านวนิยายเรื่องนี้ผู้เขียนคลายปมโดยเน้นแสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ของการกระทำและความรู้สึกขัดแย้งในใจของตัวละครซานเซิง โดยบรรยายตั้งแต่เหตุการณ์หลังจากซานเซิงสังหารมนุษย์ไปเป็นจำนวนมาก ซานเซิงได้สติและสำนึกว่าตนเองทำผิดต่อกฎสวรรค์ ทุกคนต่างก็มีชะตาชีวิตเป็นของตนเอง เมื่อคิดได้ดังนี้นางจึงปล่อยวางความโกรธแค้นต่อเคราะห์กรรมของโม่ซีฆ่าตัวตายและกลับไปปรโลก ดังตัวอย่าง

> ไม่มีโม่ซี สามชาตินี้จบสิ้นแล้วก็จบไปเถอะ ข้าปิดตาลงช้าๆ ตัดสิ้นชีพจรหัวใจวิญญาณลอยออกมา (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 435)

เมื่อซานเชิงกลับปรโลกเพื่อรับโทษควักหัวใจ ซานเชิงเกิดความน้อยใจและสะท้อนใจถึงความแตกต่างระหว่างเทพกับสิ่งมีชีวิตอื่น เพราะโม่ซีเมื่อผ่านด่านเคราะห์ทั้งหมดแล้วก็กลับไปเป็นเทพสวรรค์โดยที่ไม่ต้องสนใจเรื่องราวที่ผ่านมาได้ แม้แต่เรื่องของนาง ขณะที่ซานเชิงแม้จะถูกควักหัวใจออกไปแล้ว ก็ยังคงรู้สึกเจ็บปวดใจอยู่เหมือนเดิม และเมื่อวันที่ซานเชิงคิดว่าตนเองปล่อยวางความรู้สึกรวมถึงความทรงจำในอดีตที่มีร่วมกันกับเทพโม่ซีได้สำเร็จแล้ว นางกลับได้พบกับเขาอีกครั้ง จึงตระหนักได้ว่าตนเองไม่สามารถปล่อยวางความรู้สึกที่มีต่อเขาได้ ดังตัวอย่าง

> “โม่ซี...” ข้าอ้าปากเล็กน้อย เอ่ยชื่อที่ไม่ได้เรียกมานานสองคำนี้
> คนผู้นั้นเงยหน้าขึ้นช้าๆ ภายใต้การเรียกขานของข้า
> เมื่อมองเห็นใบหน้าที่ไม่ได้เห็นมานานนี้ ข้าอดยื่นมือลูบหัวใจตนเองไม่ได้ ในที่วางเปล่านั้นไม่มีความรู้สึกไหวเคลื่อนอีกแล้ว แต่เพราะเหตุใดข้ากลับอยากร้องไห้อย่างอดไม่ได้
> ข้าเพิ่งเข้าใจในตอนนี้ ที่แท้ไม่ใช่ข้าไม่คิดถึง แต่เป็นฝืนตนเองไม่ไปคิดถึงอีก กลัวว่าหวนคิดถึงมากไปแล้วจะไม่สามารถเก็บคืนมาได้
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 441)

1.6 การปิดเรื่อง

คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (2557: 66) กล่าวว่า การปิดเรื่อง (conclusion) คือตอนจบของเรื่องที่มีวิธีการจบเรื่องได้หลากหลายรูปแบบ แต่ที่พบมากคือการจบแบบหักมุมหรือพลิกความคาดหมายของผู้อ่าน หรือจบแบบทิ้งท้ายหรือทิ้งปัญหาให้ผู้อ่านขบคิด หรือจบแบบสุขนาฏกรรม และจบแบบโศกนาฏกรรม

ผลการศึกษาการปิดเรื่องในนวนิยายแปลจีน “สามชาติผูกพันธ์ แม่น้ำลืมเลือน”

จากการศึกษานวนิยายเรื่องนี้พบว่าผู้เขียนปิดเรื่องแบบสุขนาฏกรรมคือ เหตุการณ์ที่เทพโม่ซีลงมาพบซานเชิงที่ปรโลกเพื่อพานางไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันบนสวรรค์ แต่ซานเชิงปฏิเสธเนื่องจากเห็นว่าตนเองเป็นจิตวิญญาณที่เต็มไปด้วยไอหยินไม่ควรไปสวรรค์ อีกทั้งตอนนี้ยังไม่มีหัวใจ โม่ซีจึงรีบนำหัวใจที่เตรียมมาคืนให้กับซานเชิง และขอให้นางเป็นภรรยาของเขา ดังตัวอย่าง

> โม่ซีคืนหัวใจที่ถูกควักออกไปให้ข้า!
> ความรู้สึกในหัวใจพรั่งพรูออกมา เลือดที่อัดแน่นพาความเจ็บปวดอันอบอุ่นไหลท่วมทั่วร่าง “โม่ซี...ข้า ข้า...” น้ำตาไหลร่วงจากเบ้าตา “ข้าเกิดที่แม่น้ำลืมเลือน ไม่เคยมีชีวิตอย่างจริงจัง เฝ้าอยู่ในสถานที่แห่งความตายนี้มานานแสนนาน ข้ากลัวว่าข้าจะมีชีวิตไม่ได้”

เขาใช้นิ้วเช็ดน้ำตาบนแก้มข้าเบาๆ เอ่ยอย่างอ่อนโยน “ที่แห่งนี้เลี้ยงดูซานเซิงมา และเท่าที่ข้าเคยเห็น ซานเซิงของข้าเป็นจิตวิญญาณที่ใช้ชีวิตตามใจอยากอย่างอาจหาญ เจ้าจะมีชีวิตไม่ได้ได้อย่างไร...ซานเซิง แม่น้ำลืมเลือนไร้ซึ่งความตาย” เข้าขยี้ผมของข้า “ขึ้นสวรรค์ไปกับข้า เป็นภรรยาของเทพสงครามดีหรือไม่”

“ท่านถูกข้าเกี้ยวติดแล้วหรือ”

เขาถอนหายใจ “เกี้ยวติดตั้งนานแล้ว”

ข้าก้มหน้าเดินเข้าไปในอ้อมอกเขา ยื่นมือโอบเอวเบาๆ แนบแก้มบนอกเขานิ่ง

“แต่งหรือไม่”

“แต่ง”

(สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 433)

นอกจากนี้ผู้เขียนได้สร้างตอนพิเศษเพื่อเสริมเรื่องราวตอนจบให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยผู้เขียนอธิบายถึงที่มาของหัวใจของซานเซิงที่เทพโม่ซีนำมาคืนว่า แต่เดิมนั้นความผิดของซานเซิงจากการสังหารมนุษย์เป็นจำนวนมากควรจะได้รับโทษหนักกว่าแค่ควักหัวใจ แต่เพราะโม่ซีแอบช่วยนางอยู่เบื้องหลัง เขานำหัวใจของซานเซิงไปชำระล้างไอหยินเพื่อให้นางกลายเป็นเซียนและใช้ชีวิตร่วมกันบนสวรรค์กับเขาได้ ซึ่งการกระทำนี้ของโม่ซี ทำให้เขาเองก็ต้องถูกสวรรค์ลงโทษ โดยรับทัณฑ์สายฟ้าที่รุนแรงอย่างมาก

2. แก่นเรื่อง

สารัตถะ (Theme) คือทัศนะที่ผู้แต่งแสดงให้เห็นถึงธรรมดาธรรมชาติอย่างใดอย่างหนึ่ง (หรือหลายอย่าง) ของมนุษย์ (ชีวทัศน์) หรือทัศนะที่ผู้แต่งมองดูความเป็นไปในโลกมนุษย์ (โลกทัศน์) แล้วนำมาแสดงให้ประจักษ์แก่ผู้อ่านโดยใช้เนื้อเรื่องในวรรณคดีเป็นเครื่องสื่อสาร สารัตถะจึงเป็นจุดมุ่งหมายอันเป็นแก่นกลางของเรื่องหรือเป็นความสำคัญในเรื่อง นักเขียนที่ดีย่อมแสดงโลกทัศน์หรือชีวทัศน์ของตนเองอย่างเด่นชัด ส่วนผู้อ่านรับทราบได้ว่าอะไรเป็นความคิดสำคัญของวรรณคดีเรื่องนี้ โดยสรุปแล้วสารัตถะของวรรณคดีคือวิสัยธรรมดาธรรมชาติของโลกและมนุษย์ที่ผู้แต่งมองเห็นและมุ่งหมายจะแสดงลักษณะนั้นออกมาให้ปรากฏแก่ผู้อ่าน สารัตถะของเรื่องจึงเป็นสาร (Message) ที่ผู้แต่งสื่อมายังผู้อ่าน แสดงให้เข้าใจว่าวิถีทางโลกแห่งเรานี้ หรือมนุษย์เรานี้เป็นเช่นนี้ (กุหลาบ มัลลิกะมาส, 2543: 107-108)

นอกจากนี้ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2542: 59) ได้กล่าวว่าการวิเคราะห์แก่นเรื่อง (สารัตถะ) หรือความตั้งใจของผู้แต่งประการใดประการหนึ่ง หรือหลายประการที่ต้องการถ่ายทอดมายังผู้อ่าน แก่นเรื่องเป็นจุดสำคัญของเรื่องเป็นส่วนหนึ่งของอะไรที่ผู้อ่านจะได้จากการอ่านนวนิยายเรื่องสั้นสักเรื่องหนึ่ง แก่นเรื่องมักเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิต การค้นหาแก่นเรื่องอาจจะทำได้ง่ายและยากพอกัน

ที่ง่ายคือ ผู้แต่งอาจจะบอกผู้อ่านตรงๆ หรือปรากฏที่ชื่อเรื่อง แต่โดยมากผู้แต่งจะไม่บอกไว้ ผู้อ่านต้องค้นหาเองโดยถามตนเองว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของเรื่องที่เราอ่านคืออะไร ผู้แต่งต้องการให้เราทราบทัศนะของชีวิตในแง่ใด

ผลการศึกษาแก่นเรื่องในนวนิยายแปลจีน “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน”

จากการศึกษาพบว่าผู้เขียนต้องการสะท้อนแง่คิดเกี่ยวกับการเกิดใหม่และชะตากรรมที่ถูกกำหนดไว้แล้วของสรรพชีวิต แม้แต่เทพก็ไม่สามารถล่วงรู้อนาคตหรือหลีกหนีชะตากรรมของตนเองได้ โดยถ่ายทอดผ่านเรื่องราวของตัวละครและเหตุการณ์ในเรื่องที่เทพสงครามโม่ซีต้องประสบด่านเคราะห์ และซานเซิงจิตวิญญาณของก้อนหินในปรโลกที่ต้องประสบกับเคราะห์รัก

นอกจากนี้ผู้เขียนยังสะท้อนแง่คิดของการปล่อยวางและความไม่แน่นอนของชีวิต โดยสอดแทรกอยู่ในเนื้อหาตั้งแต่ต้นจนจบ กล่าวได้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างนั้นไม่ได้เป็นไปตามที่เราคาดหวังเสมอไป และเมื่อประสบกับเรื่องราวที่เลวร้าย เราก็ต้องแยกแยะ เข้าใจปัญหาของตนเอง และปล่อยวางอารมณ์ในแง่ลบ ไม่ปล่อยให้ตนเองทำเรื่องเลวร้ายต่อผู้อื่น เช่น ซานเซิงที่ต้องปล่อยวางความโกรธแค้นต่อมนุษย์ที่ทำให้โม่ซีเสียชีวิต หรือจ้งหวาที่ต้องปล่อยวางความโกรธแค้นที่มีต่อปีศาจ

3. ตัวละคร

คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (2557, 66-67) กล่าวว่า ตัวละคร (Character) คือบุคคลที่ผู้แต่งสมมุติขึ้นมาเพื่อให้กระทำพฤติกรรมในเรื่องคือมีบทบาทในเนื้อเรื่อง หรือเป็นผู้ทำให้เนื้อเรื่องเคลื่อนไหว ดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทาง ตัวละครในเรื่องเป็นได้ทั้งมนุษย์ สัตว์ และสิ่งของ โดยการแบ่งประเภทของตัวละครมี 2 ประการ

1.แบ่งตามบทบาทและความสำคัญของตัวละครในเรื่อง

1.1 ตัวละครเอก (major character) เป็นตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง หรือเป็นตัวละครที่เป็นศูนย์กลางของเรื่องทั้งหมด อาจมีทั้งตัวละครเอกฝ่ายชายและฝ่ายหญิง หรือมีฝ่ายเดียวก็ได้ เป็นตัวละครที่มีข้อขัดแย้ง อาจเป็นการขัดแย้งกับตัวละครอื่น ขัดแย้งภายในใจของตัวละครเอง ขัดแย้งกับระบบสังคม หรือขัดแย้งกับพลังธรรมชาติ

1.2 ตัวละครประกอบ (minor character) เป็นตัวละครที่อาจมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนตัวละครเอก หรือเป็นอุปสรรคขัดขวางต่อจุดมุ่งหมายของตัวละครเอก

2. แบ่งตามลักษณะนิสัยของตัวละครในเรื่อง

2.1 ตัวละครน้อยลักษณะ (flat character) คือตัวละครที่สร้างขึ้นจากความนึกคิดหรือคุณสมบัติประการเดียว ไม่ว่าจะมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้น จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยตัวละคร ตัวละครเหล่านี้ส่วนใหญ่จะมีภาพที่เป็นแบบฉบับตายตัว เช่น พระเอกสุภาพบุรุษ แม่เลี้ยงใจร้าย หรือตัวละครที่สร้างอารมณ์ขัน

2.2 ตัวละครหลายลักษณะ (round character) คือตัวละครที่ผู้แต่งสร้างให้มีลักษณะนิสัยหลายประการ อาจมีทั้งด้านดีและด้านไม่ดีปะปนกัน ตัวละครแบบนี้จะเหมือนคนในชีวิตจริงที่มีอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ตัวละครแบบนี้ผู้แต่งมักจะไม่แนะนำโดยตรงว่ามีลักษณะนิสัยอย่างไร ผู้อ่านต้องศึกษาจากส่วนประกอบอื่นๆ คือศึกษาจากคำพูด การกระทำ การปฏิบัติต่อตัวละครอื่นแล้วประมวลออกมาว่าตัวละครเป็นคนอย่างไร

ผลการศึกษาตัวละครในนวนิยายแปลจีน “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน”

จากการศึกษานวนิยายเรื่องนี้พบว่าตัวละครที่ปรากฏในเรื่องประกอบด้วยตัวละครเอก ได้แก่ ซานเซิง และโม่ซี และตัวละครประกอบมีหลายตัวละคร ยกตัวอย่างได้แก่ สือต้าจ้วง อัครราชครูซย่าเฉิน และนักบวชอาวุโส จากการศึกษาพบว่าตัวละครเอกจัดเป็นตัวละครประเภทหลายลักษณะ ตัวละครประกอบพบว่ามีทั้งตัวละครหลายลักษณะและน้อยลักษณะ โดยผู้ศึกษาจะแสดงการวิเคราะห์ตามบทบาทและลักษณะนิสัยของตัวละคร ดังนี้

1.ตัวละครเอก

1.1 ซานเซิง

ซานเซิงมีร่างที่แท้จริงคือก้อนหินสามชาติที่ตั้งอยู่ในปรโลกข้างแม่น้ำลืมเลือน เมื่อเวลาผ่านไปพันปีซานเซิงจึงมีจิตวิญญาณและมีร่างกายแบบมนุษย์ จิตวิญญาณที่เกิดมาจากก้อนหินแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึกด้วยความเฉยชาเพราะตลอดมาไม่เคยมีความรู้สึกรัก ดีใจ เสียใจ ทุกข์ใจ หรือมีความสุข ดังตัวอย่าง

> ไม่รู้เริ่มตั้งแต่เมื่อไรที่ผู้ผ่านแม่น้ำลืมเลือนเรียกข้าว่าหินสามชาติซานเซิง หลังจากนั้นมีบางคนทอดทิ้งข้า บางคนสจับจูงมือกันสลักบุพเพในชาติก่อนของพวกเขาลงบนตัวข้า บางคนคร่ำครวญโหยไห้เบื้องหน้าข้า
>
> แต่ข้าเป็นเพียงหินก้อนหนึ่งข้างแม่น้ำลืมเลือน ไร้เศร้าสุข ไร้ทุกข์ยินดี ข้าเฝ้าอยู่เงียบๆ ข้างแม่น้ำลืมเลือนมาพันปีจนมีจิตวิญญาณในที่สุด
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 9)

ผู้เขียนได้ถ่ายทอดให้ตัวละครซานเชิงแสดงจุดเปลี่ยนทางอารมณ์ในวันที่นางพบกับเคราะห์รักคือเทพสงครามโม่ซี ซึ่งเป็นปมปัญหาความขัดแย้งระหว่างซานเชิงกับโชคชะตา ส่งผลให้ตัวละครซานเชิงมีพัฒนาการทางความคิดและอารมณ์เปลี่ยนไปจากเดิม ในเรื่องหลังจากที่ซานเชิงพบกับโม่ซี นางได้ตระหนักถึงความรู้สึกของตนเอง และมีการแสดงออกทางอารมณ์ที่หลากหลายทั้งดีใจ เศร้าใจ เหงา โกรธ หวั่นไหว เป็นต้น

ดังตัวอย่าง ในตอนที่ซานเชิงพบกับเทพสงครามโม่ซีที่ปรโลกเป็นครั้งแรก นางชื่นชอบรูปโฉมที่งดงามของโม่ซีอย่างมาก ในใจรู้สึกหวั่นไหวจนนำไปเปรียบเทียบกับฉากในนิทานพื้นบ้านที่ตนเองชอบอ่านทำให้นางรู้ใจตนเองว่าโม่ซีเป็นรักแรกพบ ซานเชิงจึงไม่ลังเลที่จะกล่าวอย่างตรงไปตรงมาว่าต้องการเกี้ยวเขา ดังความว่า

> กว่าพันปีผ่านมาดวงใจข้าขยับไหวเล็กน้อยอย่างหาได้ยาก ข้าคิดว่าบางทีนี่คงเป็นรักแรกพบที่ในนิทานชาวบ้านของโลกมนุษย์กล่าวถึงกระมัง
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 11)

> ข้ากล่าวอยากสัตย์ซื่อออกไป “ท่านรูปงามยิ่งนักข้าอยาก...” ข้าจนคำอย่างไม่ถูกเวลาด้วยอารามรีบร้อนจึงหยิบคำที่กระจัดกระจายอยู่ในสมองตั้งแต่เมื่อไหร่ไม่รู้ขึ้นมา “ข้าอยากเกี้ยวท่าน” เขายิ้ม “ช่างเป็นวิญญาณที่ตรงไปตรงมานัก”
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 14)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงถึงอุปนิสัยตรงไปตรงมา ซื่อตรงต่อความรู้สึกของซานเชิง เมื่อคิดอะไรก็พูดเปิดเผยออกไปอย่างไม่เขินอาย จากเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นฉากที่แสดงให้ผู้อ่านพบว่าซานเชิงไม่ได้ไร้ความรู้สึกอย่างที่นางเข้าใจ เพียงแต่ซานเชิงไม่เคยพบกับสถานการณ์ที่ทำให้นางตระหนักถึงความรู้สึกของตนเอง

ในเรื่องตั้งแต่ซานเชิงพบกับเทพสงครามโม่ซีที่ปรโลกจนถึงฉากที่ซานเชิงติดตามโม่ซีไปที่โลกมนุษย์ ซานเชิงได้พบกับเรื่องราวและอุปสรรคต่างๆ มากมาย ทำให้นางได้ตระหนักถึงความรู้สึกนึกคิดในใจของตนเอง ผู้อ่านจะได้เห็นพัฒนาการทางอารมณ์ของตัวละครตัวนี้มากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงฉากที่เป็นจุดสุดยอดของเรื่องคือตอนที่ซานเชิงปลดปล่อยอารมณ์ความรู้สึกของตนเองออกมาแสดงความโกรธแค้นและเศร้าโศกเพราะโม่ซีถูกสังหารต่อหน้านาง ทำให้นางตัดสินใจละเมิดคำกำชับของท่านพยายม สละตบะพันปีของตนเอง สังหารมนุษย์แก้แค้นให้โม่ซี ทั้งที่รู้ว่าสุดท้ายแล้วตนเองจะต้องถูกสวรรค์ลงโทษสถานหนักแต่ก็ยังทำ ดังตัวอย่าง

ฉางอันเอ่ยด้วยสีหน้าทนไม่ได้ “ซานเซิง อย่าจมดิ่งสู่ห้วงอารมณ์ อย่าก่อกำเนิดจิตมาร”

ข้าส่งเสียงเย้ยหยันคราหนึ่ง “ข้าจมดิ่งแล้วอย่างไร ก่อกำเนิดจิตมารแล้วอย่างไร โลกมนุษย์นี้ไม่มีสิ่งใดควรค่าให้ข้าอาลัยแล้ว”

ฉางอันถอนหายใจกล่าว “ซานเซิง เจ้าต้องคิดให้ดี การสังหารครั้งใหญ่เป็นการขัดต่อกฎระเบียบแห่งฟ้าดิน ต้องรับทัณฑ์วิญญาณสลายจิตแตกซ่าน นี่เป็นแค่ด่านเคราะห์ด่านหนึ่งเท่านั้น เจ้าช่วยโม่ซีข้ามผ่านด่านเคราะห์แล้ว แต่ตนเองกลับทำลายตบะพันปี...”

“แล้วอย่างไรเล่า” ข้ายิ้มกล่าว “เดิมข้าก็เป็นก้อนหิน วิญญาณสลายจิตแตกซ่านแล้วก็ยังเป็นก้อนหิน ทั้งยังลดเรื่องทุกข์ใจในโลกได้มีอะไรไม่ดี คนพวกนี้สังหารโม่ซี ไม่ว่าโม่ซีจะข้ามด่านเคราะห์หรือไม่ที่พวกเขาฆ่าโม่ซีก็เป็นความจริง ข้าต้องการให้พวกเขาชดใช้ด้วยชีวิต มีอะไรไม่ถูกกัน”

(สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 434)

เหตุการณ์ข้างต้น ในตอนแรกซานเซิงมุ่งมั่นที่จะแก้แค้นให้โม่ซีอย่างเดียวโดยไม่สนใจว่าตนเองอาจถูกลงโทษสลายจิตวิญญาณ เพราะแต่เดิมนางก็ไม่ได้ยึดติดกับจิตวิญญาณและชีวิตที่ได้รับมาจากการบำเพ็ญพันปี แต่หลังจากซานเซิงถูกเกลี้ยกล่อมก็ตระหนักได้ว่าไม่ว่าอย่างไรก็ตามตนเองไม่มีสิทธิ์สังหารมนุษย์เพื่อแก้แค้น และนางก็ยังมีความรู้สึกสำนึกผิดกับสิ่งที่ตนเองทำลงไป สุดท้ายจึงยอมฆ่าตัวตายและกลับไปปรโลกเพื่อรับโทษ

ตัวละครซานเซิงมักจะมีบทบาทที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ที่หลากหลาย นอกจากนี้ซานเซิงยังเป็นตัวละครที่มีความอดทนเป็นเลิศ มีความแน่วแน่และมุ่งมั่นมาก หากตัดสินใจสิ่งใดแล้วก็จะต้องทำให้ถึงที่สุด ดังเช่นในเนื้อเรื่องซานเซิงขอติดตามไปเกี้ยวเทพโม่ซีที่โลกมนุษย์เป็นเวลาสามชาติ ซานเซิงได้พบเหตุการณ์วุ่นวายมากมาย แต่นางก็ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ต้องการเพียงปกป้องโม่ซีให้ปลอดภัยในโลกมนุษย์ตลอดทั้งสามชาติเท่านั้น และทุกๆ ชาติซานเซิงก็มักจะเป็นฝ่ายเสียสละชีวิตตนเองเพื่อช่วยเหลือโม่ซีให้ผ่านด่านเคราะห์ไปให้ได้ แสดงให้เห็นถึงความเสียสละและความกล้าหาญของนางด้วย

เมื่อพิจารณาลักษณะนิสัยของตัวละครจากที่กล่าวไปข้างต้นทั้งหมดจะเห็นได้ว่า ซานเซิงเป็นตัวละครหลายลักษณะ (round character) เพราะแสดงถึงอุปนิสัยที่หลากหลายมีทั้งด้านที่ดีและด้านที่ไม่ดี ซานเซิงมีการพัฒนาทางอารมณ์และความคิด และมีการแสดงออกที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์เหมือนมนุษย์ตามความเป็นจริง

1.2.โม่ซี

โม่ซี เป็นเทพสงคราม มีรูปโฉมงดงาม บุคลิกน่าเกรงขาม โม่ซีลงมายังปรโลกเพื่อข้ามสะพานอนิจจังไปเกิดเป็นมนุษย์ และประสบด่านเคราะห์สามชาติได้แก่ พลัดพรากจากสิ่งที่รัก ประสบสิ่งที่ชังและไม่ได้ในสิ่งที่หวัง ในเรื่องตอนที่โม่ซีลงมาที่ปรโลกเขาก็ได้พบกับซานเซิง เมื่อนางพูดกับเขาอย่างตรงไปตรงมาว่าขอเกี้ยว โม่ซีที่นึกสนุกและรู้สึกขบขันกับความกล้าของซานเซิงจึงอนุญาตให้ซานเซิงสามารถติดตามเขาไปที่โลกมนุษย์ได้สามชาติ ความว่า

> “เจ้าเฝ้าอยู่ข้างแม่น้ำลืมเลือนมาตลอดหรือ” เขาพลันถาม ข้าพยักหน้า
> “อยากออกไปดูข้างนอกบ้างหรือไม่”
> ดวงตาข้าเป็นเปร่งประกาย ผงกหัวโดยแรง
> เขายิ้มบางๆ ตบหัวข้าเบาๆ “ครั้งนี้ข้ารับการหลั่งเลือดคารวะหลายครั้งของเจ้า ย่อมไม่สามารถให้เจ้าคารวะเสียเปล่า ในเมื่อเจ้าอยากออกไปเดินเล่นนอกปรโลก ข้าก็อนุญาตให้เจ้ามีชีวิตอิสระสามชาติ สามชาติแห่งด่านเคราะห์ของข้าก็คือสามชาติแห่งอิสระของเจ้า หลังจากข้ากลับมาจากคราวเคราะห์แล้ว เจ้าก็กลับมาเฝ้าที่ข้างแม่น้ำลืมเลือนอย่างเชื่อฟัง เช่นนี้ดีหรือไม่” (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 15)

จากตัวอย่างเทพสงครามโม่ซีแสดงความมีเมตตาและใจดีต่อซานเซิง แต่ในเนื้อเรื่องผู้เขียนจะเปิดเผยเพิ่มเติมว่าอุปนิสัยของโม่ซีโดยปกติแล้วเป็นอย่างไร แสดงให้ผู้อ่านเห็นว่าตัวละครโม่ซีมีนิสัยแตกต่างไปจากความเข้าใจของตัวละครอื่นๆ ในเรื่อง ความว่า

> “...ท่านเทพโม่ซีคือผู้ที่ดำรงตำแหน่งเทพสงครามแห่งสวรรค์ชั้นเก้า จากเบื้องฟ้าถึงพิภพไม่มีอะไรที่ทำไม่ได้ แต่เขาเพียงผูกใจไว้กับใต้หล้า กลางอกมีปวงประชาไหนเลยจะใส่ความรักฉันชายหญิงลงไปได้”
> ข้ารู้สึกว่าในใจโม่ซีใส่ความรักฉันชายหญิงลงไปได้หรือไม่หาได้เกี่ยวอันใดกับข้านักกลับเป็นประโยคครึ่งแรกของเจ้าอี่ที่ทำให้ข้าตกตะลึง “ตำแหน่งเทพสงครามที่ไอสังหารพวยพุ่งพรรค์นี้เหตุใดจึงเป็นเขาไปได้เล่า เห็นอยู่ชัด ๆ ว่าเขาใจดีปานนั้น”
> เจ้าอี่แทบจะกระอักเลือดออกมา “ใจดีหรือ ซานเซิง ท่านคงไม่ได้เชื่อจริงๆ หรอกนะ”
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 17)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าตัวละครที่พูดถึงโม่ซีคิดว่าเขาเป็นคนจริงจังแน่วแน่ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นอย่างมาก ใส่ใจประชาชนเป็นอันดับหนึ่ง ไม่สนใจความรักชายหญิงและมีท่าทางน่าเกรงขาม ขณะเดียวกันซานเซิงที่ได้พบโม่ซีกลับรู้สึกว่าโม่ซีเป็นมิตรและใจดีจนซานเซิงยังแปลกใจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าตัวละครโม่ซีมีแง่มุมทางอารมณ์ด้านอื่นๆ ด้วย และยังเป็นตัวละครที่มีการแสดงออกทางอารมณ์ต่อบุคคลหรือสถานการณ์อย่างแตกต่างกันไป

ตลอดเรื่องราวในนวนิยายสะท้อนให้เห็นว่าตัวละครโม่ซีมีการพัฒนาทางอารมณ์ความคิดเปลี่ยนไปตั้งแต่ได้พบกับซานเชิงและได้ผ่านเหตุการณ์ต่างๆ ในโลกมนุษย์ด้วยกัน ในเรื่องแสดงให้เห็นว่าเขาไม่ใช่ตัวละครที่สมบูรณ์แบบ มีอารมณ์ความรู้สึกตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เผชิญ มีทั้งด้านดีและด้านที่ไม่ดีเหมือนคนจริงๆ โม่ซีเป็นตัวละครที่มีอารมณ์หลากหลาย บางครั้งก็แสดงความใจแคบ หรือลำเอียง โดยเฉพาะถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับซานเชิง ในขณะเดียวกันก็มีฉากที่แสดงถึงความโกรธ ทำให้เรื่องราวมีความสมเหตุสมผล และตัวละครเหมือนมีชีวิตจิตใจจริงๆ ดังตัวอย่าง

เหตุการณ์หลังจากจบชาติแรกของเทพโม่ซีในโลกมนุษย์ เมื่อเขากลับมายังปรโลกและได้รับความทรงจำทั้งหมดคืนมา โม่ซีโกรธมากที่ซานเชิงสละชีวิตตนเองยอมถูกเผาเพื่อช่วยเขาจากคำครหาว่าแต่งงานกับปีศาจ เมื่อโม่ซีพบซานเชิงที่ปรโลกอีกครั้ง สิ่งแรกที่เขาทำคือต่อว่าซานเชิงที่ไม่รักชีวิตตนเอง เหตุการณ์นี้แสดงถึงความรู้สึกของตัวละครที่มีความสมจริง ตัวละครมีอารมณ์ร่วมกับสถานการณ์ ไม่ใช่เพียงแต่คงลักษณะนิสัยเคร่งขรึมเพียงอย่างเดียว ดังตัวอย่าง

> เขาโน้มตัวลงมา ที่กระทำคือจะจับข้อมือของข้า ข้าปกป้องจุดตายเบี่ยงหลบออกไปด้านข้าง รอดพ้นกรงเล็บของเขาอย่างฉิวเฉียด
>
> เขาส่งเสียงขึ้นจมูกอย่างเย็นชา “ครานี้รู้จักหลบรู้จักกลัวแล้วหรือ เหตุใดเจ้าไม่ปล่อยให้ข้าจับให้ข้าเผาเล่า รู้ว่าชีวิตนี้ของตนเองไม่ใช่ได้มาง่ายๆ จึงทำใจทิ้งไปไม่ได้แล้วหรือ”
>
> ข้าขบคิดความหมายในคำพูดนี้ของเขาอยู่ครู่หนึ่ง “โม่ซี ท่านกำลังโกรธข้าหรือ”
>
> “โกรธ?” เขาส่งเสียงฮึ “ข้าจะโกรธได้อย่างไร เจ้าปกป้องข้า ทั้งใช้ตนเป็นเกราะขวางกั้นเภทภัยแทนข้า ข้ายังขอบคุณเจ้าแทบไม่ได้ ไหนเลยจะกล้าโกรธ”
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 141)

ในเรื่องเทพโม่ซีรู้สึกโกรธและเจ็บปวดที่ซานเชิงยอมตายเพื่อปกป้องเขาโดยไม่ห่วงชีวิตของตนเอง ส่งผลให้เมื่อถึงเวลาที่เขาต้องไปเกิดใหม่อีกครั้งในชาติต่อไป เขาก็ไม่อยากให้ซานเชิงตามไปที่โลกมนุษย์อีก แต่อย่างไรก็ตามโม่ซีก็ยังต้องรักษาสัญญาที่อนุญาตให้นางตามไปที่โลกมนุษย์ได้ เขาจึงให้ซานเชิงตามไปที่โลกมนุษย์ช้ากว่าตนเองห้าสิบปี เพื่อยื้อเวลาไม่ให้ซานเชิงได้มีเวลาในโลกมนุษย์เยอะเกินไปจนพบเรื่องวุ่นวายอีก และคาดว่าตนเองในตอนนั้นน่าจะใกล้หมดอายุขัยแล้ว ซานเชิงจะได้ไม่ต้องปกป้องเขาอีก ดังตัวอย่าง ในเนื้อหาท่านพยายมเล่าให้ซานเชิงฟังถึงเหตุผลของเทพโม่ซีที่ไม่ให้ซานเชิงตามไป เนื้อความว่า

> ท่านพยายมหยุดไปครู่หนึ่งค่อยถอนหายใจเอ่ยว่า “เจ้าไม่เคยเห็นท่านเทพโม่ซีในโลกมนุษย์จากกระจกอดีตชาติ จุ๊ๆ คนที่เดิมนิ่งเฉยโอนอ่อนคนหนึ่ง ทว่าเพื่อเจ้ากลับลงมือเหี้ยมเกรียมบีบให้ฮ่องเต้สั่งประหารจวนแม่ทัพใหญ่เก้าชั่วโคตร เขาคงมีใจต่อเจ้าอย่าวลึกซึ้งจึงไม่แต่งภรรยาตลอดชีวิต ว่าตามเหตุผล เขาซึ่งเป็นเทพบนสวรรค์ที่จิตใจสงบไร้ความทะยานอยาก เดิม

> ไม่ควรยึดติดกับอดีต แต่เขากลับแสดงท่าทีดุจเดิมต่อเจ้า อื่ม...เห็นได้ว่ายังหลงเหลือเยื่อใย ตอนนี้ท่านเทพขังเจ้าให้อยู่ในปรโลกห้าสิบปีมนุษย์ ก็เพราะคิดเลี่ยงเวลาที่เจ้าไปโลกมนุษย์เท่านั้น เขาไม่อยากให้เจ้ากลายเป็นด่านเคราะห์ของเขาอีก" ท่านพยายมกล่าว "เขาต้องการปกป้องเจ้า"
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 17)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเทพสงครามโม่ซีโดยปกติแล้วมีจิตใจสงบ ไม่มีความทะยานอยาก เดิมทีเทพก็ไม่ควรยึดติดกับอดีตหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นในโลกมนุษย์ แต่ความทรงจำที่มีร่วมกันกับซานเซิงในโลกมนุษย์กลับส่งผลกระทบต่อจิตใจของโม่ซีเป็นอย่างมาก จนทำให้เขาแสดงท่าทีไม่พอใจและกลัวว่าซานเซิงจะเสียชีวิตเพราะเขาอีก และสั่งให้นางตามไปที่โลกมนุษย์ช้ากว่าตนเองห้าสิบปีเพื่อปกป้องซานเซิง

เหตุการณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่าตัวละครโม่ซีมีอารมณ์ที่ซับซ้อน มีความคิดและความรู้สึกที่เปลี่ยนไปตามประสบการณ์ที่เขาเผชิญ เปลี่ยนจากคนที่มีความเคร่งขรึม สงบนิ่ง ไม่มีความทะยานอยาก สนใจแต่เรื่องภาระหน้าที่ กลายเป็นคนที่ใส่ใจเรื่องราวในอดีตและความรู้สึกพิเศษที่เขามีต่อซานเซิง

นอกจากนี้โม่ซียังแสดงอุปนิสัยในด้านความกล้าหาญ ความแน่วแน่มั่นคง และความเสียสละอีกด้วย ดังเช่น หลังจากซานเซิงและโม่ซีสิ้นสุดชีวิตในโลกมนุษย์ในชาติที่สาม ซานเซิงต้องรับโทษสวรรค์ถูกควักหัวใจเนื่องจากสังหารมนุษย์ แต่โม่ซีต้องการให้ซานเซิงสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับเขาบนสวรรค์ได้ จึงวางแผนนำหัวใจของซานเซิงไปชำระไอหยินของปรโลกเพื่อให้นางกลายเป็นเซียน เขายอมเสี่ยงชีวิตรับทัณฑ์สายฟ้าที่รุนแรง แสดงให้เห็นถึงความรักมั่นคงของโม่ซี

เมื่อพิจารณาลักษณะนิสัยของตัวละครจากที่กล่าวไปทั้งหมดจะเห็นได้ว่า โม่ซีเป็นตัวละครหลายลักษณะ (round character) เขาแสดงอุปนิสัยที่หลากหลายตลอดเรื่องราว และมีการพัฒนาทางอารมณ์และความคิด รวมถึงการแสดงออกที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์เหมือนมนุษย์ตามความเป็นจริง

2. ตัวละครประกอบ

2.1 สือต้าจ้วง

สือต้าจ้วง มีนิสัยซื่อบื้อ รู้จักทดแทนบุญคุณของคน เขาเป็นปีศาจก้อนหินที่ซานเซิงพบในถ้ำตอนที่นางกำลังหนีการไล่ล่าจากนักบวช เมื่อสือต้าจ้วงพบซานเซิงครั้งแรกก็ถูกนางหลอกทันที ซานเซิงต้องการนำร่างของน้องสาวสือต้าจ้วงมาแปลงโฉมให้มีใบหน้าเหมือนตนเองเพื่อหลอกนักบวชว่า

ตนเองตายแล้ว แต่ไม่อยากอธิบายให้สือต้าจ้วงฟัง จึงโกหกเขาว่าตนเองเป็นยมบาล กำลังทำพิธีส่งวิญญาณน้องสาวของเขาให้ไปเกิดใหม่ เมื่อสือต้าจ้วงได้ยินดังนั้นก็เชื่อและไม่สงสัยซานเซิงเลยแม้แต่นิดเดียว ความว่า

> เขาฟังแล้วตกตะลึงกุมปากตนเองทันที ดวงตาทั่งคู่มองสลับไปมาระหว่างข้ากับน้องสาวของเขาไม่หยุด
>
> ไอหยินทั้งหมดในร่างถูกมอบให้กับศพของปีศาจสาวแล้ว ข้าเช็ดเหงื่อเย็นบนหน้าผากแล้วนวดคลึงใบหน้าของนาง ใช้วิชาเวทปั้นใบหน้านางให้เหมือนกับข้า ชายหนุ่มมองข้าอย่างมึนงง “นี่กำลังทำอะไรอีก”
>
> ข้าตอบอย่างมีเมตตาดังเดิม “ข้ากับคนในปรโลกคุ้นเคยกันดี นวดหน้าน้องเจ้าให้เหมือนใบหน้าข้า ให้นางเดินทางสบายหน่อย”
>
> “เจ้า...” น้ำตาลูกผู้ชายคลอเบ้า “เจ้าช่างเป็นยมบาลที่ดีจริงๆ ทุ่มเทกับหน้าที่และมีเมตรตาปราณีเหลือเกิน!” ข้ารับคำชมนั้นไว้โดยหน้าไม่เปลี่ยนสี
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 27)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสือต้าจ้วงเป็นคนซื่อ เชื่อคนง่าย แต่ก็มีนิสัยด้านที่ดีคือรู้จักทดแทนบุญคุณของคน ดังตัวอย่าง หลังจากซานเซิงหนีนักบวชไปได้ นางก็สร้างหลุมฝังศพให้กับน้องของสือต้าจ้วง ทำให้เขาสำนึกในบุญคุณของซานเซิงอยู่เสมอ เมื่อไรก็ตามที่เขาได้พบกับซานเซิงอีกครั้ง เขาก็จะช่วยเหลือซานเซิงในยามลำบาก และเป็นเพื่อนร่วมทางที่ดี

ดังตัวอย่าง เหตุการณ์ที่หญิงสาวนามว่าซย่าอีกำลังจะชักกระบี่ออกมาข่มขู่ซานเซิง สือต้าจ้วงรีบเข้ามาขัดจังหวะไว้ได้ ความว่า

> “เจ้าทำร้ายซานเซิงไม่ได้!” สือต้าจ้วงไม่รู้ว่าวิ่งมาตอนไหน เขาพูดกับซย่าอี้อย่างเดือดดาล “รู้อยู่แล้วว่าไม่ควรข้องเกี่ยวกับเจ้า! เจ้าวุ่นวายกับข้าก็ช่างเถอะ ยามนี้กลับยังคิดรังแกซานเซิงอีก! เจ้าจะทำอะไรกับข้าก็ช่าง แต่นางเป็นผู้มีบุญคุณของข้า ข้าไม่สามารถปล่อยให้เจ้าทำร้ายนางได้!” สือต้าจ้วงเป็นปีศาจนิสัยดีที่มีบุญคุณต้องทดแทนจริงๆ...
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 96)

นอกจากนี้ในเรื่องผู้เขียนยังบรรยายเรื่องราวชีวิตของสือต้าจ้วงแทรกเข้ามาเรื่อยๆ ทำให้ผู้อ่านได้เห็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้เกิดการพัฒนาความคิดและอุปนิสัยของตัวละครสือต้าจ้วง โดยในเรื่องบรรยายไว้ว่าหญิงสาวนามว่าซย่าอีหลงรักสือต้าจ้วงเพราะเขาช่วยนางจากพวกปีศาจตนอื่นๆ แต่สือต้าจ้วงซื่อมากเขาไม่เคยคิดที่จะชอบนาง จนสุดท้ายซย่าอีถูกพี่ชายบังคับให้แต่งงานกับชายคนอื่น นางหนีการแต่งงาน ถูกคนไล่ตามมาตลอด แต่นางก็ยังอยากจะไปหาสือต้าจ้วง จนสุดท้ายซย่าอีสละชีวิตตนเองแทนสือต้าจ้วง ดังตัวอย่าง

> “พี่ชายนางหมั้นให้นาง แต่นางหนีการแต่งงาน นางถูกคนไล่ตามตลอดทาง นางยังไล่ตามข้ามาตลอด สุดท้ายแล้วนางกลับตายแทนข้า” เป็นเรื่องที่สั้นมาก ทว่าหลังจากเล่าจบก็พาให้แสงจันทร์ยิ่งเย็นเยียบขึ้นหลายส่วน
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 251)

การตายของซย่าอีเปรียบเหมือนตราบาปในจิตใจของสือต้าจ้วง ทำให้สือต้าจ้วงเกลียดตนเองยิ่งเขาตระหนักได้ว่าซย่าอีสามารถใช้ทั้งชีวิตมาชอบเขาได้จนถึงขั้นยอมสละชีวิตตนเองเพื่อเขา สือต้าจ้วงก็ยิ่งเกลียดชังตนเองมากยิ่งขึ้น เสือต้าจ้วงเห็นความขี้ขลาดและหยาบช้าของตนเองในสมัยก่อน เขาจึงหาวิธีลงโทษตนเองด้วยการลองรักใครซักคนเพื่อรับรู้ความเจ็บปวดของการรู้สึกรัก ดังเนื้อความว่า

> สือต้าจ้วงเอ่ย “หลังจากฝั่งซย่าอีข้าต้องการช่วยนางล้างแค้นตัวข้าเอง ข้าคิดวิธีมากมายมาลงโทษตัวเอง แต่ข้ารู้สึกว่าล้วนไม่พอ ต่อมาข้าเริ่มพยายามทำให้ตนเองไปรักใครสักคน ข้าอยากจะแบกรับความทุกข์ที่นางเคยรับมาทั้งหมด...”
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 252)

และจากเหตุการณ์ดังกล่าวจึงทำให้อุปนิสัยที่ซื่อๆ ไร้เล่ห์ของสือต้าจ้วงเปลี่ยนแปลงไปกลายเป็นคนใหม่ มีชั้นเชิงและไหวพริบในการพูด และมีบุคลิกที่เยือกเย็นผิดจากในอดีต อีกทั้งยังมีท่าทีดูระทมทุกข์ ดังตัวอย่างที่ซานเซิงบรรยายไว้ว่า

> เขาไม่เหมือนเมื่อก่อนที่เกาหัวซื่อๆ แล้ว เพียงแค่ยกริมฝีปากดวงตาทั้งคู่ก็เปล่งแสงวิบวับ น้ำเสียงสูงขึ้นเล็กน้อยเอ่ยหยอกเย้า “ฮ่า มีใครพบกันแล้วทักทายแบบพวกเราบ้าง”
>
> ฮ้า การเปลี่ยนแปลงของเขาเอาข้าประหลาดใจอย่างแท้จริง บุคลิกเยือกเย็นเช่นนี้ อารมณ์ขันที่เอ่ยเย้าตนเองเช่นนี้ ทั้งสองอย่างเทียบกับเมื่อก่อนเป็นวิธีที่ไม่รู้ว่าเกี้ยวคนติดได้เพิ่มตั้งกี่เท่า ข้าตะลึงมองเขาอย่างละเอียดอีกครั้งและอีกครั้ง จากหัวจรดเท้า นอกจากใบหน้าของเขาเป็นสือต้าจ้วงแล้ว ข้าหาไม่เจอว่ายังมีส่วนไหนเหมือนสือต้าจ้วงเมื่อครั้งอดีตจริงๆ ข้าประหลาดใจ “จากกันนานปี ต้าจ้วงเจ้าพบการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในชีวิตหรือ”
>
> สือต้าจ้วงได้ยินสีหน้าก็นิ่งขึงชั่วขณะ ก่อนจะกลับเป็นปกติแล้วยิ้มตาหยี “ดูเจ้าพูดเข้าซานเซิง พวกเราจากกันครั้งนี้เกือบร้อยปี โลกมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปมากมาย แล้วใครจะไม่เปลี่ยนไปได้เล่า”
>
> ไม่ถูกๆๆ นี่ก็ไม่เหมือนคำพูดของสือต้าจ้วงเลยจริงๆ ข้ากุมหน้าผากนิ่งอยู่ครู่หนึ่ง “...เหตุใดจึงทำให้สือต้าจ้วงที่ซื่อตรงไร้เล่ห์เปลี่ยนเป็นมีท่าทางระทมทุกข์ทว่าตระการตาเช่นนี้ได้”
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 198-199)

เมื่อพิจารณาลักษณะนิสัยของตัวละครจากที่กล่าวไปข้างต้นทั้งหมดจะเห็นได้ว่า สือต้าจ้วง เป็นตัวละครหลายลักษณะ (round character) เพราะตัวละครมีการพัฒนาทางอารมณ์ และความคิดตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่ตนเองเผชิญ และมีอุปนิสัยที่เปลี่ยนไปหลังจากได้รับประสบการณ์สะเทือนใจ

2.2 ซย่าเฉิน

ซย่าเฉิน เป็นอัครราชครูตั้งแต่อายุยังน้อย เขาเป็นคนที่มีพรสวรรค์ในการบำเพ็ญฌานหากได้รับคำชี้แนะจากเหล่าเซียนก็อาจจะบรรลุเซียนได้ ซย่าเฉินเป็นคนที่มีความมุ่งมั่นในการกำจัดปีศาจอย่างมาก เขาเคยไล่ล่าซานเชิงตั้งแต่ก่อนที่นางจะเข้ามาอาศัยอยู่ที่เมืองหลวง ดังตัวอย่าง

> ในปีที่ซย่าเฉินสวมหมวกก็ได้เป็นราชครูแห่งแคว้นแล้ว นับเป็นผู้มีพรสวรรค์บำเพ็ญฌานคนหนึ่ง หากมีโอกาสได้รับคำชี้แนะจากเหล่าเซียน ไม่แน่ว่าวันหน้าอาจบำเพ็ญเพียรสำเร็จก็เป็นได้ ปีนั้นยามข้าถูกภิกษุเฒ่าไล่ตามมาถึงเมืองหลวง เจ้าลาหัวโล้นกับราชครูซย่าเฉินร่วมมือกันเคี่ยวกรำข้าอยู่ไม่น้อย
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 79)

ในเรื่องซย่าเฉินเป็นคนที่ไม่ฟังใคร มีความเชื่อมั่นในความคิดของตนเอง และเกลียดชังปีศาจมาก เขามีความมุ่งมั่นในการกำจัดปีศาจอย่างสือต้าจ้วงและซานเชิง วันหนึ่งในเมืองหลวงมีข่าวลือว่าจวนของแม่ทัพใหญ่มีปีศาจก่อกวน คนในจวนล้วนป่วยเพราะสิ่งอัปมงคล ชาวเมืองลือกันว่าเป็นฝีมือของซานเชิง ซานเชิงจึงไปที่จวนดังกล่าวเพื่อกำจัดผีร้ายเหล่านั้น หวังจะทวงคืนความยุติธรรมให้ตนเอง เมื่อซานเชิงจึงกำจัดผีเหล่านั้นเรียบร้อยแล้ว อัครราชครูซย่าเฉินก็มาพบนางเข้าพอดี เมื่อเขาเห็นว่ามีแค่ซานเชิงที่อยู่ในจวนก็ตัดสินว่านางเป็นปีศาจที่สร้างความวุ่นวายตามข่าวลือทันที นอกจากนี้เขายังเข้าใจผิดว่าซานเชิงสังหารนักบวชอาวุโสคนหนึ่งด้วย ซานเชิงพยายามอธิบายเรื่องราวทั้งหมด แต่เขาก็ไม่เชื่อเพราะอคติที่มีต่อปีศาจ เขามุ่งมั่นที่จะกำจัดนางให้ได้ ดังตัวอย่าง

> ซย่าเฉินในชุดคลุมยาวของราชครูถือกระบี่ไม้ท้อก้าวข้ามประตูเข้ามา สีหน้าเย็นชาของเขาจับจ้องข้า “เป็นเจ้านี่เอง เจ้าช่างขวัญกล้านักหลังสังหารคงเฉินต้าซือ แล้วยังเข้ามาก่อกรรมทำชั่วในเมืองหลวง”
>
> “ผิดแล้ว เป็นเขาที่ตามมาสังหารข้า ตนเองเอาแต่ไล่สังหารจนเหนื่อยตาย ไม่เกี่ยวกับข้อเลยแม้แต่น้อย ข้าไม่ใช่ปีศาจ ยิ่งไม่ได้สังหารผู้ใด”
>
> “เฮอะ! เหลวไหลสิ้นดี” แขนเสื้อยาวของซย่าเฉินสะบัดคราหนึ่งอักขระบนกระบี่ไม้ท้อเปล่งแสงน้อยๆ “ไอหยินเข้มข้นบนร่างเจ้าเหมือนกับปราณที่นี่ ยังคิดเล่นลิ้นว่าไม่ใช่คนทำร้ายเจ้าของบ้านอีกหรือ”
>
> ข้าอธิบาย “หากเจ้ามีเวลาลองไปดูที่มางน้ำพุเหลืองสิ ทุกที่ในนั้นต่างก็มีปราณเช่นนี้”

> “บังอาจ!” ซย่าเฉินขมวดคิ้วด่าว่าเสียงเข้มงวด “นางปีศาจกระจ้อยร่อยกล้าพูดจาอวดดี!” (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 122)

หลังจากพูดคุยกันไม่เข้าใจซานเซิงก็พยายามจะอธิบายอีกรอบให้ได้เพื่อทวงคืนความยุติธรรมให้ตนเองว่านางไม่ใช่ปีศาจ และไม่ใช่ผู้ที่ก่อเรื่อง แต่ยังไม่ทันได้พูดสือต้าจ้วงก็เข้ามาช่วยพาหนีไปก่อน ซานเซิงจึงไม่สามารถล้างมลทินให้ตัวเองได้ ภายหลังเมื่อข่าวลือแพร่ออกไปหนักขึ้น ราชสำนักก็มีคำสั่งให้ซย่าเฉินกำจัดซานเซิง เขาคุมตัวซานเซิงไปเผาโดยไม่ฟังคำอธิบายของนาง ซานเซิงก็เต็มใจยอมถูกเผา เพราะไม่อยากทำให้โม่ซีเดือดร้อนไปด้วย นางบอกกับซย่าเฉินว่าถ้าหากนางถูกเผาแล้วไม่หลงเหลือร่องรอยที่แสดงให้เห็นว่านางเป็นปีศาจจริงๆ เขาต้องใช้ฐานะอัครราชครูประกาศต่อหน้าประชาชนทุกคนว่าตนเองสังหารผิดคน ซึ่งเขาก็ทำผิดพลาดจริงๆ เนื่องจากซานเซิงไม่ใช่ปีศาจ เขาจึงทำตามสัญญา ภายหลังเมื่อเขาสิ้นอายุขัยและได้พบซานเซิงที่ปรโลก ซย่าเฉินแสดงความรู้สึกผิดที่สังหารซานเซิงและเป็นคนที่ทำให้นางและโม่ซีต้องพรากจากกัน ความว่า

> “เป็นข้าที่ทำให้พวกเจ้าต้องพรากจากกันคนละโลก...”
> ข้าโบกมือ ขณะกำลังจะบอกว่าทั้งหมดเป็นด่านเคราะห์ที่ฟ้ากำหนดไว้ เขาเอ่ยขึ้นอีกว่า “เจ้ารอเขาในปรโลกชั่วชีวิต ส่วนเขาใช้ทั้งชีวิตเฝ้าระลึกถึงเจ้า” เขาหยุดไปครู่หนึ่งเหมือนนึกอะไรขึ้นมาได้ แล้วเอ่ยปากอย่างแน่วแน่ “ด้วยผลกรรมแห่งสังสารวัฏ ชาตินี้ข้าติดค้างพวกเจ้า ชาติหน้าจะต้องชดเชยมันให้ได้”
> “ไม่ต้องๆ” ข้ารีบกล่าว “นี่เป็นเรื่องระหว่างข้ากับโม่ซี ไม่จำเป็นต้องดึงคนนอกเข้าเช่นเจ้าเข้ามาด้วย”
> เขาสบัดแขนเสื้อเบาๆ ส่ายหน้าถอนหายใจแล้วเยื้องกรายจากไป ข้าคิดว่านี่เพราะมีชีวิตอยู่ในโลกมนุษย์นาน จึงไม่อาจเลี่ยงนิสัยเสียที่ใช้มุมมองตัวเองไปคาดคะเนและกำหนดชีวิตของผู้อื่น (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 140)

จากตัวอย่างทั้งหมดเมื่อพิจารณาพบว่า ซย่าเฉินเป็นตัวละครน้อยลักษณะ (flat character) เพราะแม้ว่าตัวละครซย่าเฉินจะแสดงนิสัยทั้งด้านดีและไม่ดี คือความแน่วแน่ มุ่งมั่นในหน้าที่ เป็นคนเชื่อมั่นในตนเองกระทั่งไม่รับฟังผู้อื่น แม้หลังจากตายจะมีความสำนึกผิดที่ตนเองสังหารคนผิดเพราะซานเซิงไม่ใช่ปีศาจอย่างที่เข้าใจ แต่อุปนิสัยของเขาไม่เคยเปลี่ยน ยังคงความมุ่งมั่นในความเชื่อและเชื่อมั่นในตนเองจนไม่รับฟังคำพูดของผู้อื่นเช่นเดิม นอกจากนี้ในเรื่องผู้เขียนไม่ได้กล่าวถึงเบื้องหลังแรงจูงใจของตัวละครที่ทำให้เขามุ่งมั่นไล่ล่าปีศาจ จึงสรุปได้ว่าซย่าเฉินเป็นตัวละครที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเรื่องราว อุปนิสัยและความคิดไม่ได้ซับซ้อน

2.3 นักบวชอาวุโส

เขาเป็นนักบวชที่ประจำอยู่วัดแห่งหนึ่งที่ซานเชิงได้พบตอนมาที่โลกมนุษย์ครั้งแรก นักบวชอาวุโสท่านนี้มีปณิธานแรงกล้าต่อการกำจัดปีศาจ นิสัยดื้อรั้น ไม่ยอมคน และแน่วแน่มาก ดังตัวอย่างเขาสามารถไล่ล่าซานเชิงได้นานถึงเก้าปีโดยไม่ย่อท้อ ความว่า

> เดิมข้าคิดว่าการต่อสู้กับพระรูปนี้คงไม่นานเท่าไร ข้าคือก้อนหินมีความแน่วแน่อดทนเป็นที่สุด รอจนพระรูปนี้สู้พัวพันกับข้าจนเหนื่อยแล้วก็คงถอยไปเอง ไม่คาดว่าสมองไม้อวี๋อันแวววาวของพระในโลกมนุษย์นี้ยังดื้อด้านกว่าข้าถึงสามส่วน! เขามองว่าการกำจัดปีศาจเป็นหน้าที่ชั่วชีวิต บางทีข้าอาจจะเป็น ‘ปีศาจชั่ว’ ที่ร้ายกาจที่สุดเท่าที่เขาได้พบมาในชีวิตนี้ ดังนั้นจึงมองข้าเป็นภารกิจสูงสุดในชีวิตของการปราบปีศาจผดุงความยุติธรรม!
>
> การต่อสู้นี้ของข้ากับเขากินเวลาเก้าปีเต็มๆ ในโลกมนุษย์
>
> เก้าปี! สุดท้ายไม่ใช่เขาล้มเลิกการสังหารข้า แต่เป็นข้ายอมแพ้แล้ว ไม่ต่อสู้กับเขาอีก
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 24)

หลังจากเหตุการณ์นี้ซานเชิงหนีเอาตัวรอดจากการถูกไล่ล่าได้สำเร็จ แต่วันหนึ่งนักบวชอาวุโสท่านนี้ก็ได้พบซานเชิงอีกครั้ง ความมุ่งมั่นและแน่วแน่ของเขาก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลง สุดท้ายต่อสู้กับซานเชิงจนหมดอายุขัยไปเอง และถึงแม้ว่าเขาจะกลายเป็นวิญญาณที่กำลังจะถูกยมบาลพาตัวกลับสู่ปรโลก เขาก็ยังไม่ละทิ้งความมุ่งมั่นในการกำจัดปีศาจ กล่าวว่าออกมาว่าต้องการปราบซานเชิง ความว่า

> วิญญาณของลาหัวโล้นก็ถูกยมทูตเฮยไป๋อู๋ฉางดึงออกมาจากศพ วิญญาณของเขาหันมองข้าแล้วเอ่ยร้องแยกเขี้ยวยิงฟังเหมือนเมื่อครั้งยังมีชีวิตไม่มีผิด “ข้าจะปราบเจ้า! ข้าจะปราบเจ้า! ” (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 59)

เมื่อพิจารณาตัวละครนี้จึงพบว่าเป็นตัวละครน้อยลักษณะ (flat character) เนื่องจากอุปนิสัยของเขาไม่ได้เปลี่ยนไปจากเดิม ยังคงความมุ่งมั่นในการจะกำจัดปีศาจจนวาระสุดท้ายของชีวิตและไม่ได้แสดงถึงแง่มุมความรู้สึกอื่นๆ ที่พัฒนาไปตามประสบการณ์ที่ตัวละครประสบ

4. ฉาก

ฉาก : เวลาและสถานที่ (Setting) มีความหมายกว้าง ในเรื่องอาจหมายถึงสถานที่และเวลาที่เรื่องนั้นๆเกิดขึ้น สถานที่และเวลา อาจหมายความแค่เฉพาะห้องๆหนึ่ง หรือกว้างขวางทั้งประเทศหรือโลกก็ได้ บางกรณี ฉาก มีบทบาทเสมือนเป็นตัวละครด้วยตัวหนึ่งในโครงเรื่องหรือมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับพฤติกรรมของตัวละครในเรื่อง การประเมินคุณค่าเรื่องฉาก จะต้องคำนึงถึงความถูกต้องเกี่ยวกับเหตุการณ์และฉาก อันเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความประณีตในการแต่ง แม้นักเขียนหรือกวี

ไม่ใช่นักประวัติศาสตร์ก็จริงแต่ความถูกต้องแม่นยำเรื่องฉากช่วยให้คุณภาพของเรื่องสมบูรณ์ ด้านกลวิธีของการใช้ฉากให้สอดคล้องกับการดำเนินเรื่องจะทำให้เนื้อเรื่องน่าสนใจขึ้น (กุหลาบ มัลลิกะมาส, 2543: 110)

ผลการศึกษาฉากในนวนิยาย “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน”

จากการศึกษานวนิยายเรื่องนี้พบว่าฉากและบรรยากาศภายในเรื่องเป็นสิ่งที่ผู้เขียนจินตนาการขึ้น ไม่ใช่สถานที่ที่มีอยู่จริง โดยฉากในนวนิยายเรื่องนี้แบ่งได้เป็นสองฉากหลักๆ คือ ฉากในปรโลก และฉากในโลกมนุษย์ ดังนี้

ฉากปรโลก

ปรโลกเป็นสถานที่ที่เต็มไปด้วยความมืดจากไอหยินที่ปกคลุมอยู่ เป็นสถานที่สำหรับวิญญาณที่จะไปเกิดใหม่โดยการเดินข้ามสะพานอนิจจัง นอกจากนี้ในปรโลกยังมีดอกปี่อั้น เป็นดอกไม้แห่งความตายตามความเชื่อของชาวจีน ดอกไม้ชนิดนี้จะขึ้นกระจายอยู่บนทางของน้ำพุเหลืองในปรโลก ดังตัวอย่าง

> ยามบ่ายอันทึบทึมวันหนึ่งในปรโลก ข้าเดินเล่นกลับไปกลับมาอยู่ข้างแม่น้ำลืมเลือนไม่เปลี่ยนแปลงมาตลอดเหมือนปกติ ข้าเงยหน้าขึ้นมอง ท่ามกลางความมืดมิดของไอหยินที่แผ่คลุมหนาทึบ คล้ายว่าแสงอาทิตย์ของโลกมนุษย์ฉีกทลายชั้นหมอก สาดส่องดอกปี่อั้นที่ขึ้นกระจายอยู่บนทางน้ำพุเหลืองให้งดงาม
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 10)

ฉากในโลกมนุษย์

จากการศึกษาพบว่าผู้เขียนนอกจากจะบรรยายบรรยากาศทั่วไปในโลกมนุษย์ ยังสะท้อนให้เห็นถึงยุคสมัยโบราณที่มนุษย์ทั่วไปมีความเชื่อเกี่ยวกับปีศาจและการบำเพ็ญเพียรเป็นเซียน เป็นโลกที่ปีศาจถูกมองเป็นสิ่งมีชีวิตที่ชั่วร้าย และมักจะถูกไล่ล่าจากเหล่าผู้บำเพ็ญ ซึ่งส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างสภาพสังคมกับตัวละครเอกในเรื่องอย่างซานเชิง ดังตัวอย่างฉากในชาติที่สอง ความว่า

> ไอหยินบนร่างข้าเทียบกับครั้งแรกที่มาโลกมนุษย์แล้วไม่ได้เบาบางกว่ากันเท่าไหร่ อีกทั้งข้าเพิ่งมา ไอหยินจึงยิ่งสดใหม่ ไม่ทันไรก็ดึงดูดพวกนักพรตน้อยกลุ่มหนึ่งมาห้อมล้อมราวกับเนื้อเน่าล่อแมลงวันอย่างไรอย่างนั้น
>
> ช่างเป็นยุคสมัยที่วิชาเต๋าเจริญรุ่งเรืองและนักพรตชื่นชอบการปราบปีศาจผดุงความเป็นธรรมเหลือเกินจริงๆ (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 150)

นอกจากนี้ยังบรรยายให้ผู้อ่านได้เห็นภาพความเชื่อของคนในสังคมที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต ดังตัวอย่าง

> ระหว่างทางข้าได้ยินนักพรตน้อยคุยกันว่าฮ่องเต้รัชสมัยนี้ชื่นชอบถกหลักธรรมกับนักพรต แม้แต่ในหมู่ชาวบ้านวิชาเต๋าก็เฟื่องฟูไม่น้อย ขุนนางใหญ่ร่ำรวยจำนวนมากยินยอมส่งลูกไปบำเพ็ญเพียร
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 152)

บ้านของโม่ซีในโลกมนุษย์ในชาติแรก

ซานเชิงพบบ้านหลังนี้ในตอนที่ลงมาที่โลกมนุษย์เพื่อตามหาโม่ซีในชาติแรก เป็นบ้านหลังเล็กๆ ที่อยู่ใกล้ป่าเหมยแดง ดังตัวอย่าง

> ข้าจูงมือเขาออกจากบ้านหลังน้อย เดินทอดน่องทีละก้าวๆ ในป่าเหมยแดงเขาไม่ได้หลอกข้า วันนี้ดอกเหมยแดงพวกนี้บานสวยจริงๆ กลิ่นหอมรัญจวน ดมแล้วสบายใจยิ่งครั้งเดินเข้าไปในทางสายเล็ก พื้นที่ว่างข้างทางมีโต๊ะหินตัวหนึ่ง ข้านึกสนุกเอ่ยกับโม่ซี “พวกเรามาประลองหมากท่ามกลางหิมะเหมือนชายหนุ่มหล่อเหลากับหญิงสาวงดงามในนิทานเป็นอย่างไร” (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 71)

จากการบรรยายข้างต้นผู้แต่งไม่เพียงใช้การพรรณนาถึงสถานที่ แต่ยังสอดแทรกภาพบรรยากาศของฉากผ่านบทสนทนาของตัวละคร ทำให้ผู้อ่านทราบว่าเหตุการณ์ในตอนนี้เป็นฤดูหนาว ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ดอกเหมยบาน

เมืองหลวง

ฉากเมืองหลวงเป็นฉากที่สะท้อนออกมาผ่านบทสนทนาของตัวละครในเรื่อง พบว่าเมืองหลวงเป็นเมืองที่เจริญรุ่งเรืองเต็มไปความคึกคัก ในเมืองมีหอน้ำชาที่มีการแสดงละคร หอสุราตลาด บ้านขุนนาง และพระราชวัง ดังตัวอย่าง

> “เมืองหลวงอย่างมากก็เจริญรุ่งเรืองกว่าเมืองอื่นอยู่หน่อย ข้ารู้สึกว่าที่เจียงโจวก็ไม่เลว กล่าวถึงความรุ่งเรื่องก็ไม่ต่างกับเมืองหลวงเท่าใด” (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 85)

เขาหลิวโปในชาติที่สอง

เขาหลิวโปเป็นที่ตั้งของสำนักเต๋าระดับสูง ซึ่งเป็นสถานที่สำหรับการบำเพ็ญเซียนตามความเชื่อของลัทธิเต๋าในช่วงที่วิชาเต๋าเฟื่องฟู นอกจากนี้ในเขาหลิวโปยังมีทะเลสาบน้ำลึกที่ชื่อว่าหลิงหู ใต้ทะเลสาบมีเจดีย์ที่ชื่อว่าเซียนสั่ว เป็นสถานที่กักขังปีศาจ ดังตัวอย่าง

ในเขาหลิวโปมีทะเลสาบน้ำลึกแห่งหนึ่ง พื้นที่ไม่ใหญ่ ทว่าลึกจนหน้ากลัว ในทะเลสาบนี้มีปราณวิญญาณลอยทั่ว ศิษย์หลิวโปจึงเรียกที่แห่งนี้ว่าทะเลสาบหลิงหู เหล่านักพรตใช้เวลาหลายร้อยปีสร้างเจดีย์เซียนสั่วองค์นี้ขึ้นมาใต้ทะเลสาบ เอาไว้ขังปีศาจที่เป็นอันตรายต่อโลกมนุษย์โดยเฉพาะ (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 157)

เรือนของจ้งหวาในชาติที่สอง

เรือนของจ้งหวาเป็นเรือนที่อยู่ในพื้นที่เขาหลิวโป หลังเรือนเป็นสวนดอกเหมยที่ร่ายพลังเวทเอาไว้ให้เป็นฤดูหนาวตลอดกาลเพื่อให้ดอกเหมยสามารถคงช่วงเวลาที่ดอกบานไว้ได้ ดังตัวอย่าง

ด้านหลังเรือนนอนโอ่อ่าเป็นสวนดอกเหมยงดงามเงียบสงบที่ดูไม่เข้ากับหลิวโปอยู่บ้าง โลกมนุษย์ในตอนนี้เป็นต้นฤดูร้อนพอดี เป็นช่วงฤดูที่สรรพสิ่งเจริญงอกงาม แต่ในสวนดอกเหมยของโม่ซีกลับยังคงปกคลุมไปด้วยหิมะขาว ดอกเหมยบานอย่างสดสวย กลิ่นหอมอวลไปสิบลี้ เพียงมองก็รู้ว่าถูกร่ายเวทไว้ (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 169)

นอกจากฉากที่กล่าวถึงสถานที่และยุคสมัยแล้ว ผู้เขียนยังมีการสร้างฉากที่สะท้อนบรรยากาศและขับเน้นการถ่ายทอดอารมณ์ให้กับเนื้อเรื่องได้อย่างเด่นชัดในหลายช่วงตอนผ่านเหตุการณ์ของตัวละคร เนื่องจากผู้เขียนใช้กลวิธีการเล่าเรื่องโดยให้ตัวละครเอกอย่างซานเซิงเป็นผู้เล่า จึงทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกร่วมไปกับตัวละครด้วย โดยจะยกตัวอย่างเหตุการณ์ดังนี้

“ซานเซิง”

“ข้าอยู่นี่”

ทว่าในสายตาเขา ข้าไม่อยู่แล้ว ชีวิตนี้ของโม่ซี ซานเซิงไม่อยู่แล้ว

เขามองเถ้าขาวที่ปลิวอยู่ในมืออัครราชครูบนยกพื้น ขยับเท้าก้าวตามส่วนที่ลอยไปสองก้าวอย่างเลื่อนลอย แล้วยื่นฝ่ามือว่างเปล่ารับเถ้าที่ตกลงมาตามลม

ข้าก้าวเข้าไปเบื้องหน้าเขาอย่างอดไม่อยู่ กุมมือของเขาไว้เบาๆ ผงเถ้าตกผ่านมือที่โปร่งแสงของข้าลงมาบนฝ่ามือเขา ราวกับมันยังคงมีอุณหภูมิของเปลวเพลิง แผดเผาจนเขาร้าวราน ปลายนิ้วของโม่ซีสั่นเทา ทั้งร่างเปลี่ยนเป็นแข็งค้าง ผงเถ้าขาวซ่านกระจายลงมาดั่งหิมะปกคลุมบนไหล่โม่ซี (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 137)

จากตัวอย่างการบรรยายข้างต้นกล่าวถึงฉากหลังจากที่ซานเซิงถูกเผาเนื่องจากผู้คนคิดว่านางเป็นปีศาจ ฉากบรรยายถึงภาพบรรยากาศที่โม่ซีมาพบกับเถ้ากระดูกของซานเซิงที่ปลิวลอยไปทั่วบริเวณเหมือนหิมะ ควบคู่ไปกับการแสดงความรู้สึกเจ็บปวดของตัวละคร จากการบรรยายฉากดังกล่าวจึงทำให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการถึงบรรยากาศและความรู้สึกสะเทือนใจของตัวละคร

ผลการศึกษาฉากในนวนิยายแปลจีนเรื่อง “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน” สรุปได้ว่าผู้เขียนสร้างฉากขึ้นมาจากจินตนาการ เป็นฉากที่สมมุติขึ้นและมีความสอดคล้องเข้ากับเนื้อเรื่องและสถานการณ์ในเรื่องเป็นอย่างดี โดยมีฉากที่กล่าวถึงสถานที่และยุคสมัย รวมถึงฉากที่ช่วยบรรยายภาพเหตุกาณ์ที่ตัวละครกำลังประสบอยู่ในเวลานั้น ทำให้ผู้อ่านได้เห็นภาพตาม มีอารมณ์ร่วมกับเหตุการณ์และเข้าใจเนื้อเรื่องมากยิ่งขึ้น

5. บทสนทนา

บทสนทนา คือการสนทนาโต้ตอบระหว่างตัวละครในนวนิยาย เป็นส่วนที่ทำให้นวนิยายมีลักษณะคล้ายความจริงมากที่สุด บทเจรจาที่ดีต้องง่ายและเหมาะสมกับบุคลิกลักษณะของตัวละคร บทเจรจาสั้น ๆ ย่อมเข้าใจง่ายและน่าอ่านกว่าบทเจรจายาวที่มักเป็นการสั่งสอนหรือจูงใจซึ่งทำให้น่าเบื่อ บทเจรจาระหว่างตัวละครสองตัวควรมีขนาดสั้นและยาวสลับกันและควรใช้การพรรณนาหรือการบรรยายคั่น (สุพรรณี วราทร, 2519: 6)

ผลการศึกษาบทสนทนาในนวนิยาย “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน”

จากการศึกษานวนิยายเรื่องนี้พบว่ามีบทสนทนาในหลายช่วงตอนที่ช่วยดำเนินเรื่องแทนการบรรยายของผู้เขียน โดยจะเป็นเหตุการณ์ที่ตัวละครสนทนากันถึงเรื่องราวต่างๆ และเปิดเผยเนื้อหาของเรื่องให้มีความน่าสนใจหรือเข้มข้นขึ้นโดยที่ไม่ต้องใช้การบรรยายมาช่วย นอกจากนี้ยังมีบทสนทนาที่ช่วยให้ผู้อ่านรู้จักตัวละครทั้งรูปร่างลักษณะหน้าตาและนิสัยใจคอ โดยผู้เขียนไม่ได้แจ้งให้ทราบตรงๆ ดังตัวอย่าง

> “เพราะเหตุใด เขาคือผู้ที่มีหน้าตารูปร่างและบุคลิกดีที่สุดเท่าที่ข้าเคยพบมาเลยนะ” ข้าหยุดไปเล็กน้อย “ยังมีน้ำเสียงที่น่าฟังที่สุดด้วย”
>
> “ก็เพราะเขาดีเลิศในทุกด้านเช่นนี้ถึงไม่สามารถหวั่นไหวต่อเขาได้เด็ดขาดอย่างไรเล่า! ท่านเทพโม่ซีคือผู้ดำรงตำแหน่งเทพสงครามแห่งสวรรค์ชั้นเก้า จากเบื้องฟ้าถึงใต้พิภพ ไม่มีอะไรที่ทำไม่ได้ แต่เขาเพียงผูกใจไว้กับใต้หล้า กลางอกมีปวงประชา ไหนเลยจะใส่ความรักฉันชายหญิงลงไปได้ ” (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 18)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงบทสนทนาที่ผู้แต่งใช้การสนทนาระหว่างกันของตัวละครในการเปิดเผยลักษณะนิสัยและรูปร่างลักษณะของเทพสงครามโม่ซีจากมุมมองของตัวละครอื่น ว่าเป็นผู้ที่มีรูปร่างหน้าตาและบุคลิกดี อีกทั้งยังเป็นเทพที่ทุ่มเทกับหน้าที่ของตนเอง ให้ความสำคัญกับประชาชนเป็นอันดับแรก

ผู้เขียนยังใช้การสนทนาของตัวละครในการเปิดเผยเนื้อเรื่องสำคัญที่ไม่ถูกกล่าวถึง โดยถ่ายทอดผ่านคำพูดของตัวละครที่กำลังสนทนาระลึกถึงอดีต เล่าเรื่องราวที่ผ่านมาแล้วเพื่อเสริมเนื้อเรื่องและสร้างความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง การสนทนาของซานเชิงกับพยายมเกี่ยวกับบทสรุปเรื่องราวชีวิตของจ้งหวาหรือโม่ซีในชาติที่สองว่าสรุปแล้วเคราะห์กรรม “ประสบสิ่งที่ชัง” ของจ้งหวามีบทสรุปอย่างไร ดังข้อความว่า

> “ท่านพยายม ข้าอยากถามมาตลอด ในชาติแรกข้าไม่ระวังไปแทนที่ซือเซี่ยนเซี่ยนกลายเป็นด่านเคราะห์ของโม่ซี เช่นนั้นชาตินี้ข้าก็เป็นด่านเคราะห์ของโม่ซีเหมือนชาติที่แล้ว และสุดท้ายก็คุ้มครองเขาผ่านด่านเคราะห์ใช่หรือไม่”
>
> ท่านพยายมพลิกเปิดบันทึกชะตา “เจ้าคุ้มครองเขาผ่านด่านเคราะห์ไม่ผิด แต่ชาตินี้เจ้าไม่ได้กลายเป็นด่านเคราะห์ของท่านเทพ ชาตินี้อาจารย์ที่จ้งหวาเคารพ ชื่นชมกับปีศาจหมาป่าฮู่อี๋ทำเรื่องที่พาให้คนในสำนักต้องอับอาย จ้งหวาจึงเหยียดหยามพฤติกรรมน่าละอายของอาจารย์ตน นับตั้งแต่หลิวโปผ่านพ้นวิกฤตจึงมองปีศาจเป็นความชั่วช้าที่สุด จ้งหวากับฮูอี๋ก็พอฝืนนับได้ว่าเป็นศิษย์อาจารย์กันกระมัง สมควรเป็นด่านเคราะห์อยู่ร่วมกับความชังแล้วหลังจากนั้นหากเขาปล่อยวางความเคียดแค้นชิงชังไม่ลง ขังวิญญาณอาจารย์ของเขาจนแตกซ่านนั่นจึงจะเป็นข้ามผ่านด่านเคราะห์ไม่พ้น” (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 311)

นอกจากนี้นวนิยายเรื่องนี้ยังปรากฏการใช้คำสรรพนามในการเรียกตนเองและผู้อื่นที่แสดงให้เห็นถึงยุคสมัยจีนโบราณ โดยจะปรากฏการใช้สรรพนามเรียกแทนตนเองด้วยชื่อหรือใช้คำว่า ข้า และใช้สรรพนามบุรุษที่สองแทนผู้ที่สนทนาด้วยว่า เจ้า ท่าน ใต้เท้า คุณชาย และใช้สรรพนามบุรุษที่สามในการเรียกบุคคลอื่นว่า นาง เขา ดังตัวอย่าง

> เจ้าจย่าร้องอย่างร้อนรน “**ใต้เท้า!** ใต้เท้า! **แม่นาง**ซานเชิง เฝ้าอยู่ข้างแม่น้ำลืมเลือนมาโดยตลอด ปรโลกยังเป็นสถานที่หยาบช้า แม่นางไม่เข้าใจมารยาท ขอใต้เท้าโปรดให้อภัยด้วย” (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 13)

ผลการศึกษาบทสนทนาในนวนิยายแปลจีนเรื่อง “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน” สรุปได้ว่านอกจากจะใช้การบรรยายทั่วไปแล้ว ผู้เขียนยังมีการใช้บทสนทนาของตัวละครในการทำให้ผู้อ่านได้ทราบสถานการณ์และช่วยเปิดเผยเนื้อหาโดยไม่ต้องใช้การบรรยาย นอกจากนี้ในนวนิยายเรื่องนี้ยังปรากฏการใช้สรรพนามในการเรียกที่สอดคล้องเข้ากับยุคสมัยและสถานะของตัวละครในเรื่อง

6. กลวิธีการแต่ง

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2543: 116-117) ได้กล่าวว่ากลวิธีการแต่ง มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้เรื่องมีคุณค่าทางวรรณคดี เป็นความสามารถและฝีมือของผู้แต่งแตกต่างกันไปแต่ละบุคคล กลวิธีที่ผู้แต่งนำมาใช้เท่าที่อาจจะพบในวรรณคดีทั่วไปมีตัวอย่างดังต่อไปนี้

6.1 กลวิธีเกี่ยวกับผู้เล่าเรื่อง ผู้แต่งอาจเลือกผู้เล่าเรื่องได้หลายแบบคือ

1) ผู้แต่งไม่แสดงว่าตัวละครตัวใดเป็นผู้เล่าบรรยายเรื่อง ผู้แต่งเป็นผู้ล่วงรู้หมดทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวกับตัวละคร วิธีนี้เป็นวิธีที่นักเขียนสมมติตนเองว่าเป็นผู้รู้แจ้งและผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องเอง

2) ผู้แต่งกำหนดให้ตัวละครตัวใดตัวหนึ่งในเรื่องเป็นผู้เล่าเรื่องของตนเอง เล่าเรื่องแสดงถึงเหตุการณ์หรือข้อขัดแย้งใดๆที่เกิดขึ้นกับตนเอง วิธีนี้ใช้ตัวละครเอกเล่าเรื่องตนเอง

3) ผู้แต่งกำหนดให้ตัวละครใดตัวหนึ่งในเรื่องเป็นผู้เล่า โดยสมมติว่าตัวละครตัวนั้นได้อยู่ในเหตุการณ์ หรือร่วมรู้เรื่องต่างๆเป็นอย่างดี

4) ผู้แต่งเลือกผู้เล่าเรื่องหลายแบบประสมกัน จะมีผู้เล่าเรื่องหลายคน และเป็นการสร้างความหลากหลายให้แก่การดำเนินเรื่อง

6.2 กลวิธีเกี่ยวกับการดำเนินเรื่อง รวมถึงฉาก ผู้แต่งอาจใช้วิธีการได้หลายแบบเช่น เล่าเรื่องตามลำดับปฏิทิน เล่าเรื่องย้อนต้น เล่าเหตุการณ์เกิดต่างสถานที่สลับกันไปมา

ผลการศึกษากลวิธีการแต่งในนวนิยาย “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน”

จากการศึกษานวนิยายเรื่องนี้พบว่านวนิยายเรื่องนี้มีกลวิธีการเล่าเรื่องแบกำหนดให้ตัวละครเอกเป็นผู้เล่าเรื่องด้วยมุมมองของตนเองตลอดเรื่อง โดยในเรื่องถูกเล่าผ่านมุมมองทางความคิดของซานเซิงตัวเอกของเรื่อง จึงปรากฏการใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่งเรียกแทนตนเองว่า ข้า ดังตัวอย่าง การถ่ายทอดความคิดของซานเซิงเมื่อนางลงมาที่โลกมนุษย์ครั้งแรก ความว่า

> ฉับพลันนั้นกลิ่นหอมประหลาดลอยมาที่ปลายจมูก ข้าไม่เคยได้กลิ่นหอมถึงเพียงนี้มาก่อนในปรโลก จิตใจจึงถูกดึงดูด ยิ่งวิ่งเข้าไปใกล้ ทะเลดอกไม้ที่ราวกับเมฆสีแดงก็ปรากฏอยู่ในสายตา
>
> ฤดูกาลในตอนนี้มนุษย์เรียกว่าฤดูหนาว ผลึกที่ปกคลุมบนกลีบดอกไม้พวกนั้นเรียกว่าหิมะ แต่ข้ากลับไม่รู้ว่าดอกไม้สีแดงพวกนี้เรียกว่าอะไร ยามเดินผ่านทะเลดอกไม้หอมประหลาดนี้ราวกับข้าจะเมามายอยู่ในนั้น ตัวสายโอน บุกเข้าไปในส่วนลึกของทะเลดอกไม้และพบบ้านหลังเล็กหลังหนึ่งตั้งอยู่ในนั้น (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 21)

จากการเล่าเรื่องทำให้ผู้อ่านทราบว่าซานเชิงไม่เคยมาที่โลกมนุษย์มาก่อน จึงไม่เข้าใจว่าสิ่งต่างๆ ในโลกมนุษย์นั้นคืออะไร และสิ่งนั้นเรียกว่าอะไร ซึ่งการใช้วิธีให้ตัวละครเป็นผู้เล่าเรื่องด้วยตนเอง ทำให้ผู้อ่านมีความรู้สึกใกล้ชิดกับตัวละคร และสามารถทราบเรื่องราวต่างๆ ไปพร้อมๆ กับที่ตัวละคร จึงเป็นวิธีการดำเนินเรื่องที่สร้างความน่าสนใจให้กับผู้อ่านได้อย่างดี

ในด้านกลวิธีการดำเนินเรื่องพบว่า นวนิยายเรื่องนี้มีกลวิธีการดำเนินเรื่องโดยเล่าเรื่องตามลำดับปฏิทิน โดยซานเชิงเป็นผู้เล่าเรื่องตามลำดับเวลาตั้งแต่ตอนเปิดเรื่องจนถึงตอนจบ โดยจะค่อยๆ เล่าเรื่องเริ่มตั้งแต่ซานเชิงได้พบกับโม่ซีครั้งแรกในปรโลก และขอติดตามไปเกี้ยวเขาที่โลกมนุษย์เป็นเวลาสามชาติ ซึ่งเรื่องราวก็ดำเนินต่อไปจากชาติหนึ่งไปสู่อีกชาติหนึ่งตามลำดับเวลาในเรื่องจนโม่ซีสามารถผ่านด่านเคราะห์ทั้งสามชาติ และสิ้นสุดเรื่องราวด้วยการจบแบบสุขนาฏกรรมที่ทั้งสองคนได้ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน

คุณค่าของนวนิยายแปลจีนเรื่อง “ สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน ”

จากการศึกษาคุณค่าของนวนิยายแปลจีนเรื่อง “ สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน ” พบว่าคุณค่าที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้มี 3 ด้าน ได้แก่ คุณค่าด้านอารมณ์ คุณค่าด้านคติสอนใจ และคุณค่าด้านความเชื่อ

1.คุณค่าด้านอารมณ์

นวนิยายเรื่องนี้มีจุดประสงค์หลักเพื่อสร้างความบันเทิงให้กับผู้อ่าน โดยนำเสนอเรื่องราวความรักและการฝ่าฟันอุปสรรคและความขัดแย้งของตัวละครกับโชคชะตา และสอดแทรกบทสนทนาที่มีความขบขัน สร้างความสนุกและน่าติดตามให้กับเนื้อเรื่อง

ตัวอย่างเช่น เหตุการณ์ที่โม่ซีต่อสู้กับปีศาจจิ้งจอกโดยไม่ได้สนใจซานเชิง ขณะที่ซานเชิงคิดเพียงเรื่องเดียวคือ ต้องการให้โม่ซีหันมาสนใจตนเอง โดยไม่สนใจสถานการณ์อันตรายตรงหน้า ซึ่งฉากดังกล่าวที่ควรจะเป็นฉากที่สร้างความลุ้นระทึกให้กับผู้อ่านแต่กลับกลายเป็นความขบขัน เนื่องจากผู้เขียนได้นำเสนอไว้ตั้งแต่ต้นเรื่องแล้วว่าซานเชิง เป็นจิตวิญญาณจากปรโลก ไม่สามารถตายจริงๆ ได้ นางจึงไม่ได้สนใจชีวิตของตนเองในโลกมนุษย์มากนัก ประกอบกับนางเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีพลังแกร่งกล้า จึงส่งผลให้ฉากที่ซานเชิงต้องต่อสู้กับผู้อื่นไม่ได้สร้างความเคร่งเครียดให้กับผู้อ่าน และกลายเป็นเสน่ห์ของนวนิยายเรื่องนี้ที่สามารถทำให้เหตุการณ์คับขันอันตรายกลายเป็นฉากที่สอดแทรกความขบขันให้กับผู้อ่านได้ ดังตัวอย่าง

ปีศาจจิ้งจอกบันดาลโทสะอ้าปากออก ในปากที่ไร้ลิ้นปรากฏเขี้ยวสองแถวบนล่างเหมือนกับของสัตว์ นางพุ่งตัวมาจะกัดข้า

ก่อนที่ข้าจะยื่นมือออกต้านพลังมีคนรวบเอวข้าอย่างว่องไว กอดข้าพลางลากให้ถอยหลังสองสามก้าว

ข้าปลาบปลื้มใจ รู้ว่าไม่ว่าโม่ซีจะกลับชาติมาเกิดอย่างไรก็ยังล้วนใส่ใจข้าเสมอ ความอิ่มเอมภาคภูมิในใจของข้าพุ่งตรงขึ้นสู่ยอดกระโหลกทันที ทว่าพอข้าหันกลับไปมองอย่างลิงโลดกลับพบว่าคนที่กอดข้าอยู่คือสือต้าจ้วง!

ก่อนหน้านี้มีความยินดีเท่าไหร่ พริบตานี้ก็มีความผิดหวังเท่านั้น ข้าผลักสือต้าจ้วงออกไปอย่างเคืองโกรธ ชี้หน้าด่าเขา “ในนิทานไม่ได้เขียนเช่นนี้! เอาใหม่! ”

สือต้าจ้วงถูกข้าด่าจนตะลึงงัน ข่มกลั้นครู่หนึ่งแล้วว่า “ได้ เรียกพวกเขาสองคนมาทำใหม่...”

ข้าพลันหันไปหาเงาร่างของจ้งหวา แต่กลับเห็นเขาประมือกับปีศาจจิ้งจอกโดยปราศจากอาวุธแล้ว (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 220-221)

จากตัวอย่างข้างต้นนอกจากจะไม่ได้ทำให้ผู้อ่านเกิดความเคร่งเครียดแล้ว ยังทำให้เกิดความรู้สึกขบขันกับความคิดและการจินตนาการเข้าข้างตนเองของซานเชิงที่คิดว่าโม่ซีคือคนที่มาช่วยเหลือนาง เหมือนอย่างในฉากของนิทานพื้นบ้านของโลกมนุษย์ที่ซานเชิงชอบอ่าน

2. คุณค่าด้านคติสอนใจ

นวนิยายเรื่องนี้นอกจากจะนำเสนอเรื่องราวความรักของตัวละครเอกทั้งสองตัว ผู้เขียนยังสอดแทรกแง่คิดสอนใจผ่านเหตุการณ์ต่างๆ ที่ตัวละครเอกประสบ โดยมักจะเป็นเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นด้านมืดในจิตใจของมนุษย์ เช่น ความโลภ ความอิจฉาริษยา หรือความอคติ เหมือนดังที่ผู้เขียนได้นำเสนอว่าสังคมมนุษย์ในเรื่องมีความเกลียดชังต่อปีศาจ เนื่องจากเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีพลังหยิน ถือเป็นความชั่วร้าย จึงเป็นหนึ่งในปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับตัวละครเอกอย่างซานเชิง และปีศาจตนอื่นๆ ในเรื่องด้วยเช่นกัน

ดังตัวอย่าง เหตุการณ์ของปีศาจจิ้งจอกที่ให้แง่คิดด้านการปล่อยวาง และสะท้อนภาพความชั่วร้ายของมนุษย์ที่กระทำต่อปีศาจ

ในนวนิยายกล่าวว่าแต่เดิมปีศาจจิ้งจอกมีจิตใจดีมาก นางชอบพอบัณฑิตยากจนผู้หนึ่ง จึงวางแผนจนได้แต่งงานกับเขา ภายหลังบัณฑิตสอบติดราชการ ราชสำนักส่งไปเป็นนายอำเภอ ท่านเจ้าเมืองถูกใจเขามากจึงต้องการจะยกบุตรสาวตัวเองให้ บัณฑิตหนุ่มไม่สนใจรับข้อเสนอเพราะเขามีความรักต่อปีศาจจิ้งจอกอย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้ทำให้บุตรสาวเจ้าเมืองริษยาปีศาจจิ้งจอก ใช้มนต์ดำ

ทำให้บัณฑิตหนุ่มหลงเสน่ห์ และบิดเบือนความทรงจำของเขาว่าปีศาจจิ้งจอกฆ่าแม่และน้องสาวของเขา บัณฑิตหนุ่มที่โดนมนต์ดำจึงเชื่อคำโกหก และทรยศปีศาจจิ้งจอกที่ตนเองรัก โดยการส่งนักพรตไปกำจัดนางอย่างเหี้ยมโหด ควักลูกตา ตัดลิ้น จนนางตายกลายเป็นวิญญาณร้ายไล่ตามแก้แค้นเขาในที่สุด ซึ่งปีศาจจิ้งจอกไม่ทราบว่าคนรักของนางถูกมนต์ดำ จนเมื่อเรื่องทั้งหมดคลี่คลายนางก็ได้รู้ความจริงทั้งหมดและปล่อยวางในสิ่งที่ตนเองทำลงไป ยอมไปเกิดใหม่ไม่สนใจเรื่องราวน่าเศร้าที่เกิดขึ้นกับชีวิตของตนเองอีก ตัวอย่างความว่า

> ปีศาจจิ้งจอกยิ้มเบิกบานทั้งน้ำตา “ที่แท้เพียงแค่ชะตากลั่นแกล้ง ท่านไม่ได้รังแกข้า ท่านไม่ได้รังแกข้า...”
>
> ความอาฆาตแค้นทั้งร่างค่อยๆ สลายหายไปภายใต้คำว่า ‘ไม่ได้รังแก’ นี้ นางไม่สืบเสาะหาว่าผู้ใดทำร้ายนาง และไม่คิดว่าจะแก้แค้นอย่างไร ยิ่งไม่รู้สึกว่าตอนนี้ตนเองน่าสังเวชเพียงใด ราวกับคำว่า ‘รัก’ คำเดียวก็สลายความไม่ยินยอมและความเกลียดชังทั้งหมดของนางได้ ราวกับได้รับรู้ว่าเขาไม่ได้ทรยศหัวใจของนาง ชาตินี้ก็ไม่มีความเสียใจอีกแล้ว
>
> (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 239)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นหนึ่งในส่วนหนึ่งของนวนิยายเรื่องนี้ที่ผู้เขียนได้ถ่ายทอดความร้ายกาจในจิตใจของมนุษย์ที่ทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนเองต้องการโดยไม่สนใจความถูกต้องจนทำลายชีวิตของผู้อื่น สะท้อนให้เห็นแง่มุมที่ว่าบางครั้งมนุษย์ก็ไม่ได้ดีไปกว่าปีศาจที่ตนเองกล่าวหาว่าเป็นสิ่งชั่วร้าย คนเราเต็มไปด้วยกิเลศและบางครั้งก็หลงผิดทำสิ่งที่ไม่ดีเพื่อผลลัพธ์ที่ตนเองต้องการ อีกทั้งยังให้แง่คิดเรื่องการปล่อยวางจากอารมณ์โกรธแค้นของตนเอง เหมือนที่ปีศาจจิ้งจอกสามารถปล่อยวางได้ทั้งๆ ที่ตนเองเป็นผู้ถูกกระทำ

3. คุณค่าด้านศาสนาและความเชื่อ

3.1 สะท้อนความเชื่อเรื่องการบำเพ็ญเพียรเป็นเซียน

จากการศึกษานวนิยายเรื่องนี้พบว่าการบำเพ็ญเป็นเซียนที่มีการกล่าวถึงในนวนิยายเรื่องนี้ตรงกับหลักการของศาสนาลัทธิเต๋า โดย นงเยาว์ ชาญณรงค์ (2542: 257-258) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “วัฒนธรรมและศาสนา” ว่าจุดหมายปลายทางของศาสนาเต๋าได้มีวิวัฒนาการมาตามลำดับ ในระยะหลัง ๆ เป็นการแสวงหาอมฤตภาพ ผู้ที่สำเร็จมรรคผลตามคติแห่งศาสนาจะกลายเป็นเทพยดาหรือเซียน วิธีที่จะบรรลุมี 2 ทางด้วยกัน คือ วิธีภายนอก และวิธีภายใน

วิธีภายนอก ได้แก่การแสวงหาแร่ธาตุต่าง ๆ มาสกัดเป็นยาอายุวัฒนะ จนถึงกับทำให้เกิดมีการเล่นแร่แปรธาตุต่าง ๆ ขึ้น

วิธีภายใน ได้แก่การปฏิบัติสมาธิเพื่อรวบรวมพลังต่างๆ ในร่างกายให้เป็นเอกภาพ เชื่อกันว่านักบวชในศาสนาเต๋า ถ้าถึงขั้นเป็นเซียนแล้ว จะสามารถแปลงกาย ล่องหน หายตัว เป็นผู้วิเศษได้ สามาถติดต่อกับเทพ และดวงวิญญาณของผู้ตาย และบอกเหตุร้ายได้ นอกจากนี้ยังสามารถทำนายเหตุการณ์ต่างๆ ของคน ของประเทศ และโลกได้

ดังนั้นจากการศึกษานวนิยายเรื่องนี้เนื่องจากเป็นนวนิยายแนวเทพเซียนจึงส่งผลให้เนื้อหาในนวนิยายมีการกล่าวถึง ลัทธิเต๋า ผู้บำเพ็ญ รวมถึงการฝึกบำเพ็ญเพียรเพื่อหวังจะเป็นเซียนด้วย ดังตัวอย่าง

> ข้าว่างจนเบื่ออยู่ในคุกที่เงียบเหงานี้ จึงนึกถึงการฝึกจิตปรับลมหายใจที่ตนเองร้างรามานานขึ้นมาได้
>
> นั่นเป็นตอนที่ข้าเพิ่งกลายเป็นวิญญาณ ทุกวันข้าต้องฝึกฝนบำเพ็ญตนด้วยเป็นพื้นฐานจำเป็นของดวงจิต วิชาพื้นฐานนี้เมื่อร้อยกว่าปีก่อนหน้านี้ข้าก็ไม่เคยทำอีก แต่ตอนนี้กำลังกายภายในร่างถูกกดจนเหลือน้อยมาก เรื่องอื่นก็ไม่มีปัญญาทำ จึงได้แต่รื้อฟื้นพื้นฐานฝึกจิตนี้มาฝึกตนอีกครั้ง
>
> คุกใต้ดินเงียบสงบอย่างยิ่ง พาให้ข้าทำสมาธิได้ง่ายดาย
>
> ข้าบำเพ็ญจิตวันแล้ววันเล่า ปราณในร่างนับว่าไหลลื่นขึ้นกว่าเมื่อก่อนไม่น้อยจริงๆ หากตั้งใจบำเพ็ญเหมือนเช่นตอนนี้ต่อไป ไม่แน่ว่า อีกสองสามร้อยปีข้าอาจจะสามารถบินสู่สวรรค์กลายเป็นเซียนจริงๆ ก็เป็นได้ (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 349)

ในเรื่องยังกล่าวอีกด้วยว่า การบำเพ็ญเพียรเป็นเซียนขึ้นสวรรค์นั้นเป็นเรื่องยาก ถึงแม้จะเป็นศิษย์สำนักเต๋าที่มีชื่อเสียงก็ไม่สามารถเป็นหลักประกันว่าจะบำเพ็ญจนเป็นเซียนได้โดยง่าย ดังตัวอย่าง

> พวกเด็กๆ คุยกันด้วยสีหน้าภูมิใจ ราวกับว่าการเป็นศิษย์ของเขาหลิวโปเป็นวาสนาในรอบหลายร้อยปี แต่ข้ากลับคิดทดท้อ เรื่องจำพวกคนธรรมดาขึ้นสู่สวรรค์นี้ไม่ใช่ไม่มี เพียงแต่หลายพันปีที่ผ่านมามีเพียงหนึ่งหรือสองคนเท่านั้นที่สำเร็จผล อัครราชครูซย่าเฉินที่ข้าได้พบเมื่อชาติก่อนนับว่าเป็นผู้มีพรสวรรค์ทางวิชาเต๋าคนหนึ่ง แต่สุดท้ายยังไม่สำเร็จเป็นเซียน เห็นได้ว่าอัตราความสำเร็จน้อยมากจนน่าสงสาร (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 152-153)

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ตัวละครนักบวชในลัทธิเต๋ามีความก้าวหน้าในวิชาสามารถดูชะตาของฟ้าดินได้ ซึ่งตรงกับความเชื่อของศาสนาเต๋า ความว่า

> “ฉางอัน เจ้าสามารถดูความลับของสวรรค์ได้แล้ว บำเพ็ญต่อไป วันข้างหน้าต้องประสบผลแน่นอน” (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 435)

3.2 สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับชีวิต ภพชาติและการเกิดใหม่

จากการศึกษานวนิยายเรื่องนี้พบว่าปรากฏความเชื่อเรื่องชีวิตตามศาสนาพุทธ คือมีความเชื่อว่ามนุษย์เมื่อเกิดมาต้องแบกรับความทุกข์ทั้งแปดประการ โดยกล่าวในนวนิยาย ความว่า

> ท่านพยายมเช็ดปากกล่าวว่า “ซานเชิง เจ้ารู้หรือไม่ว่าท่านเทพโม่ซีลงมาจุติครั้งนี้เพื่อเผชิญด่านเคราะห์สามด่านไหน” ข้าสายหน้าไม่รู้
>
> “พลัดพรากจากสิ่งที่รัก ประสบสิ่งที่ชัง ไม่ได้ในสิ่งที่หวัง ด่านเคราะห์ทั้งสามก็คือทุกข์สามประการในทุกข์ทั้งแปด...” (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 144-145)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้เขียนได้สอดแทรกแนวคิดเรื่องความทุกข์ทั้งแปดในชีวิตของมนุษย์แสดงให้เห็นว่าเทพในเรื่องนี้ต้องไปเกิดเป็นมนุษย์เพื่อประสบด่านเคราะห์ดังกล่าวแบบมนุษย์ทั่วไปด้วยเช่นเดียวกัน และผู้เขียนได้อธิบายเสริมไว้ในเชิงอรรถว่า ทุกข์ทั้งแปด ตามหลักความเชื่อในศาสนาพุทธ ได้แก่ ทุกข์แห่งการเกิด ทุกข์แห่งการตาย ทุกข์แห่งการพลัดพรากจากสิ่งที่รัก ทุกข์แห่งการประสบสิ่งที่ชัง ทุกข์แห่งการไม่ได้ในสิ่งที่หวัง และทุกข์แห่งขันธ์ห้า (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน, 2560: 145)

เรื่องภพชาติ กล่าวคือสรรพชีวิตเมื่อสิ้นอายุขัยก็ต้องไปปรโลกเพื่อเข้าสู่สังสารวัฏหรือการเวียนว่ายตายเกิดต่อไป โดยเมื่อวิญญาณออกจากร่างจะมียมทูตขาวและดำสองตนคือ เฮยไป๋อู๋ฉาง มาทำหน้าที่รับวิญญาณของผู้ตายไปส่งที่ปรโลก โดยผู้เขียนได้อธิบายไว้ในเชิงอรรถว่า เฮยไป๋อู๋ฉาง เป็นคำเรียกยมทูตดำยมทูตขาว “เฮย” มาจากคำว่า “เฮยเทียน” แปลว่ากลางคืน “ไป๋” มาจากคำว่า “ไป๋เทียน” แปลว่ากลางวัน “อู๋ฉาง” แปลว่าไม่ยั่งยืนแน่นอน รวมกันจึงมีความหมายว่า “ชีวิตไม่แน่นอนทุกคนพร้อมตายได้ทุกเวลาทั้งกลางวันกลางคืน” ยมทูตทั้งสองไปไหนมาไหนด้วยกัน มีหน้าที่ตามเก็บวิญญาณของผู้หมดอายุขัย ตามศาลเจ้ามักมีภาพวาดหรือรูปปั้นของทั้งคู่ ตนหนึ่งใส่ชุดขาวทาหน้าขาว อีกตนใส่ชุดดำทาหน้าดำ จึงเรียกอีกชื่อว่ายมทูตหน้าขาวหน้าดำ (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน, 2560: 11) ดังตัวอย่าง เหตุการณ์ที่ยมทูตทั้งสองมานำดวงวิญญาณกลับไปปรโลก

> ข้าเห็นยมทูตเฮยไป๋อู่ฉางสหายเก่ามารับวิญญาณของนางไป วิญญาณปีศาจก้อนหินที่กลายเป็นกลุ่มก้อนสีขาวร้องไห้อย่างน่าเวทนาหาใดเปรียบ (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 25)

นอกจากนี้ก่อนที่จะไปเกิดใหม่วิญญาณทุกดวงจะต้องดื่มน้ำแกงยายเมิ่งตามความเชื่อของชาวจีน ซึ่งก็คือสิ่งที่สามารถลบความทรงจำในชาติก่อนถึงจะไปเกิดใหม่ได้ ดังตัวอย่าง

> ต่อให้ชาตินี้เขาเป็นราชครูที่มีวิชาเต๋าแก่กล้า แต่พอดื่มน้ำแกงยายเมิ่งลงท้อง ข้ามสะพานอนิจจัง และกระโดดลงบ่อเวียนว่ายตายเกิดไปแล้วก็จะลืมเรื่องราวในอดีตจนหมดสิ้น ไม่อาจชดเชยความผิดในชาติก่อนได้ตลอดไป (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 140)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าคนเราเมื่อเกิดใหม่ก็ไม่สามารถจดจำเรื่องราวในชาติก่อนได้อีก ต่อให้ชาติก่อนทำสิ่งใดมาก็ไม่สำคัญอีกแล้ว เมื่อเกิดใหม่ก็ไม่สามารถนำอะไรติดตัวไปได้ เรื่องที่อยากจะแก้ไขก็ทำไม่ได้อีกแล้ว

3.3 สะท้อนความเชื่อเรื่องสวรรค์ โลกมนุษย์ และปรโลก

จากการศึกษาพบว่านวนิยายเรื่องนี้ปรากฏความเชื่อว่าสวรรค์มี 9 ชั้นฟ้า โดยสวรรค์ชั้น 9 คือชั้นสูงสุด มีเทพเจ้าสูงสุดคือประมุขสวรรค์ และมีเทพเซียนมากมายอยู่บนสวรรค์ ซึ่งมีหน้าที่แตกต่างกันไป เช่น ในนวนิยายมีการกล่าวถึงเทพดาราซือมิ่ง ซึ่งเป็นเทพที่กำหนดชะตาชีวิตของมนุษย์ ดังตัวอย่าง

> ท่านพยายมเอ่ยอย่างเคร่งขรึม “ชะตาของท่านเทพโม่ซีล้วนเป็นเทพดาราซือมิ่งจับพู่กันเขียนเองทั้งนั้น” (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน: 310)

นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้อธิบายเสริมไว้ในเชิงอรรถว่า เทพซือมิ่ง มาจากดาวซือมิ่ง เป็นหนึ่งในกลุ่มดาวกระบวยใต้ทั้งหก ซึ่งเป็นกลุ่มดาวที่สว่างที่สุดของกลุ่มดาวคนยิงธนู ลัทธิเต๋าเชื่อว่าดวงดาวบนท้องฟ้าล้วนมีเทพดาราสิงสถิต เทพทั้งหกแห่งกลุ่มดาวกระบวยใต้ทำหน้าที่ควบคุมชะตาของสิ่งมีชีวิต และเทพดาราซือมิ่ง หรือซือมิ่งชิงจวิน มีหน้าที่เขียนสมุดบันทึกชะตา ลิขิตการเกิดของสรรพสิ่ง (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน, 2560: 145)

โลกมนุษย์ คือ สถานที่ที่มีมนุษย์และปีศาจอาศัยอยู่ มีเกิด แก่ เจ็บ ตายและเข้าสู่สังสารวัฏอยู่เรื่อยไป ส่วนปรโลกเป็นจุดหมายปลายทางของดวงวิญญาณทุกชีวิตที่ต้องมาเพื่อเดินทางไปเกิดในชาติต่อไปโดยการเดินข้ามสะพานอนิจจังหรือไน่เหอ คือสะพานข้ามภพที่เชื่อมระหว่างสวรรค์โลกมนุษย์ และนรกตามความเชื่อของพุทธศาสนา สะพานดังกล่าวตั้งอยู่บนแม่น้ำลืมเลือนในปรโลก ปรโลกมีผู้ปกครองสูงสุดคือยมบาล มีผู้เก็บดวงวิญญาณคือยมทูต และมียายเมิ่งซึ่งตามตำนาน คือผู้ที่ทำหน้าที่มอบน้ำแกงลบเลือนอดีตให้กับดวงวิญญาณก่อนไปเกิดใหม่ รวมถึงมีก้อนหินสามชาติซึ่งเป็นร่างจริงของซานเซิงตัวละครเอกของเรื่อง

ซึ่งผู้เขียนได้อธิบายเรื่องหินสามชาติไว้ในเชิงอรรถว่า ตามตำนานจีนโบราณ หินสามชาติ คือ ตัวแทนของชาติก่อน ชาติปัจจุบัน และชาติหน้า ตั้งอยู่ริมแม่น้ำลืมเลือนข้างสะพานอนิจจังในปรโลก กล่าวกันว่าหินสามชาติสามารถสะท้อนรูปลักษณ์ของชาติก่อน อีกทั้งเหตุการณ์ของชาติก่อน ผลของชาตินี้ ชะตากรรมสังสารวัฏและบุพเพวาสนาล้วนสลักอยู่บนหินนี้ (สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน, 2560: 9)

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาองค์ประกอบของนวนิยายแปลจีนเรื่อง “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน” ได้แก่ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก บทสนทนา กลวิธีการแต่ง และคุณค่าที่ได้รับจากนวนิยายแปลจีนเรื่อง สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาด้านองค์ประกอบของนวนิยายแปลจีนเรื่อง “สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน” พบว่ามีโครงเรื่องใหญ่และโครงเรื่องย่อย โครงเรื่องใหญ่คือความขัดแย้งระหว่างตัวละครเอกกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งก็คือเคราะห์กรรมที่สวรรค์กำหนด โดยเป็นเรื่องราวของซานเซิง ก้อนหินที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำลืมเลือนในปรโลกเป็นเวลาพันปีจนมีจิตวิญญาณและร่างกายแบบมนุษย์ นางมีอารมณ์เฉยชา ไม่มีความรู้สึกดีใจ เสียใจ โกรธ หรือมีความสุข วันหนึ่งมีวิญญาณนักพรตท่านหนึ่งทักว่านางจะประสบกับเคราะห์รัก ซึ่งซานเซิงไม่คิดว่าตนเองจะมีความรักได้ จนกระทั่งได้พบเทพสงครามโม่ซี ในขณะที่เทพโม่ซีก็ต้องลงมายังปรโลก ข้ามสะพานอนิจจังไปเกิดเป็นมนุษย์เพื่อเผชิญด่านเคราะห์สามชาติจึงจะกลับสวรรค์ได้ ส่วนโครงเรื่องย่อยคือ คือเรื่องราวความรักของซานเซิง จิตวิญญาณของก้อนหินพันปีกับเทพสงครามโม่ซี

แก่นเรื่อง สะท้อนแง่คิดเกี่ยวกับการเกิดใหม่และชะตากรรมที่ถูกกำหนดไว้แล้วของสรรพชีวิต แม้แต่เทพก็ไม่สามารถล่วงรู้อนาคตหรือหลีกหนีชะตากรรมของตนเองได้ โดยถ่ายทอดผ่านเรื่องราวของตัวละครและเหตุการณ์ในเรื่องที่เทพสงครามโม่ซีต้องประสบด่านเคราะห์ และซานเซิงจิตวิญญาณของก้อนหินในปรโลกที่ต้องประสบกับเคราะห์รัก นอกจากนี้ผู้เขียนยังสะท้อนแง่คิดของการปล่อยวางและความไม่แน่นอนของชีวิต โดยสอดแทรกอยู่ในเนื้อหาตั้งแต่ต้นจนจบ กล่าวได้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างนั้นไม่ได้เป็นไปตามที่เราคาดหวังเสมอไป และเมื่อประสบกับเรื่องราวที่เลวร้าย เราก็ต้องแยกแยะ เข้าใจปัญหาของตนเอง และปล่อยวางอารมณ์ในแง่ลบ ไม่ปล่อยให้ตนเองทำเรื่องเลวร้ายต่อผู้อื่น

ตัวละคร ในนวนิยายเรื่องนี้ประกอบด้วยตัวละครเอก ได้แก่ ซานเซิง และโม่ซี และตัวละครประกอบมีหลายตัวละคร ยกตัวอย่างได้แก่ สือต้าจ้วง อัครราชครูซย่าเฉิน และนักบวชอาวุโส จาก

การศึกษาพบว่าตัวละครเอกจัดเป็นตัวละครประเภทหลายลักษณะ ตัวละครประกอบพบว่ามีทั้งตัวละครหลายลักษณะและน้อยลักษณะ

ฉาก ในนวนิยายเรื่องนี้เป็นสิ่งที่ผู้เขียนจินตนาการขึ้น ไม่ใช่สถานที่ที่มีอยู่จริง โดยฉากในนวนิยายเรื่องนี้แบ่งได้เป็นสองฉากหลักๆ คือ ฉากในปรโลก และฉากในโลกมนุษย์ โดยมีความสอดคล้องเข้ากับเนื้อเรื่องและสถานการณ์ในเรื่องเป็นอย่างดี ในเรื่องมีฉากที่กล่าวถึงสถานที่และยุคสมัย รวมถึงฉากที่ช่วยบรรยายภาพเหตุกาณ์ที่ตัวละครกำลังประสบอยู่ในเวลานั้น ทำให้ผู้อ่านได้เห็นภาพตาม มีอารมณ์ร่วมกับเหตุการณ์ และเข้าใจเนื้อเรื่องมากยิ่งขึ้น

บทสนทนา นวนิยายเรื่องนี้พบว่ามีบทสนทนาที่ช่วยดำเนินเรื่องแทนการบรรยายของผู้เขียน โดยจะเป็นเหตุการณ์ที่ตัวละครสนทนากันถึงเรื่องราวต่างๆ และเปิดเผยเนื้อหาของเรื่องให้มีความน่าสนใจหรือเข้มข้นขึ้น และมีบทสนทนาที่ช่วยให้ผู้อ่านรู้จักตัวละครทั้งรูปร่างลักษณะหน้าตาและนิสัย รวมถึงใช้การสนทนาของตัวละครในการเปิดเผยเนื้อเรื่องสำคัญที่ไม่ถูกกล่าวถึง โดยถ่ายทอดผ่านคำพูดของตัวละครที่กำลังสนทนาระลึกถึงอดีต เพื่อเสริมเนื้อเรื่องและสร้างความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้นวนิยายเรื่องนี้ยังปรากฏการใช้สรรพนามในการเรียกที่สอดคล้องเข้ากับยุคสมัยและสถานะของตัวละครในเรื่อง

กลวิธีการแต่ง พบว่าผู้เขียนเล่าเรื่องแบบกำหนดให้ตัวละครเอกเป็นผู้เล่าเรื่องด้วยมุมมองของตนเองตลอดเรื่อง ในด้านกลวิธีการดำเนินเรื่องพบว่า นวนิยายเรื่องนี้มีกลวิธีการดำเนินเรื่องโดยเล่าเรื่องตามลำดับปฏิทิน โดยซานเซิงเป็นผู้เล่าเรื่องตามลำดับเวลาตั้งแต่ตอนเปิดเรื่องจนถึงตอนจบ

ส่วนคุณค่าที่ได้รับคือ คุณค่าด้านอารมณ์ สร้างความบันเทิงให้กับผู้อ่าน โดยนำเสนอเรื่องราวความรักและการฝ่าฟันอุปสรรคและความขัดแย้งของตัวละครกับโชคชะตา และสอดแทรกบทสนทนาที่มีความขบขัน สร้างความสนุกและน่าติดตามให้กับเนื้อเรื่อง และมีคุณค่าด้านคติสอนใจ สอดแทรกแง่คิดสอนใจผ่านเหตุการณ์ต่างๆ ที่ตัวละครเอกประสบ โดยมักจะเป็นเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นด้านมืดในจิตใจของมนุษย์ เช่น ความโลภ ความอิจฉาริษยา หรือความอคติ นอกจากนี้ยังสะท้อนคุณค่าด้านศาสนาและความเชื่อ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องการบำเพ็ญเพียรเป็นเซียน ความเชื่อเกี่ยวกับชีวิตภพชาติ และการเกิดใหม่ และความเชื่อเรื่องสวรรค์ โลกมนุษย์ และปรโลก

บรรณานุกรม

กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2543). **วรรณคดีวิจารณ์.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จิ่วลู่เฟยเซียง. (2560). **สามชาติผูกพัน แม่น้ำลืมเลือน.** แปลโดย คืนฝัน [นามแฝง]. กรุงเทพฯ: แจ่มใส

นงเยาว์ ชาญณรงค์. (2542). **วัฒนธรรมและศาสนา.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นลินแพรวไหม ปรานวิวัฒนา. (2559). “การศึกษาวรรณกรรมแปลจีนเรื่อง ความรักใดจะไม่ปวดร้าว.” สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นิรัชชา ประทุมมา. (2561). “การศึกษาวิเคราะห์นวนิยายแปลจีนเรื่อง พานพบอีกครายามบุปผาโปรยปราย.” สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปวีณา เดชโหมด. (2560). “การศึกษานวนิยายแปลจีนเรื่องเต้าหู้ไชซี.” สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มหาวิทยาลัยศิลปากร คณะอักษรศาสตร์ คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย. (2557). **การใช้ภาษาไทย.** นครปฐม: พี.เพรส.

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (2542). **วรรณกรรมปัจจุบัน.** พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง

_____.(ม.ป.ป.). **อิทธิพลวรรณกรรมต่างประเทศที่มีต่อวรรณกรรมไทย.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รุ่งภัทรา สุจิวรกุล. (2557). “การศึกษานวนิยายแปลจีนเรื่อง ดอกไม้ไร้ราก.” สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วินัย สุกใส. (2553). “วิวัฒนาการวรรณกรรมจีนในภาษาไทยตั้งแต่ พ.ศ.2411–2475 (ตอนที่ 1).” **จีนศึกษา.** 3, 3 (เมษายน): 122-136.

ศศิธร คงสุขสวัสดิ์. (2560). “นวนิยายแปลจีนเรื่อง แม่ทัพอยู่บน ข้าอยู่ล่าง: องค์ประกอบ กลวิธีและคุณค่า.”สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

สุพรรณี วราทร. (2519). **ประวัติการประพันธ์นวนิยายไทย.** กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.